

Komunitator

- Prostorski razvoj idrijske občine enako pozoren do vseh
- Kdo je igral na piščal iz Divjih bab?
- Kolektorjev Razvojno-tržni center dobiva končno podobo
- Idrijski gimnazijci ne samo v šolskih klopeh

DOBER DAN ZA DOBRO
NALOŽBO – ZAJAMČENO!

» Danes je dober.
Jutri pa še boljši. «

- sklenite **depozit v višini 1.000 evrov za več kot 1 leto** in ob visoki fiksni obrestni meri kar **5,60 %** boste lahko mirno opazovali, kako vaše premoženje iz dneva v dan raste
- odločite se za **rentno varčevanje** in ob plačilu prvega pologa vam podarimo **25 EUR**
- odprite **stanovanjski varčevalni račun (SVR)** in za modro odločitev boste prejeli **še praktično darilo**
- **izberite enkratno naložbeno življenjsko zavarovanje PRIZMA FlexPension Plus*** in se pridružite večtisoč odgovornim komitentom Nove KBM in Zavarovalnice Maribor, **ki donosno skrbijo za svojo varnost**
- **ne plačujte preveč dohodnine** – pokličite nas na **080 29 29** in izvedeli boste kako lahko z individualnim pokojninskim zavarovanjem Moje naložbe izkoristite davčno olajšavo in zato plačujete manj dohodnine

To dobro ponudbo vam privoščimo vse do 15. novembra!

BREZPLAČNA ŠTEVILKA
 080 17 50
www.nkbm.si

* PRIZMA FlexPension Plus je skupna ponudba Nove KBM in Zavarovalnice Maribor in velja do 20. 12. 2008.

Pridite in pri bančnem
svetovalcu ali na
www.nkbm.si
preverite tudi drugo
oktobrsko ponudbo
naše banke.

Oktober je dober

 Nova KBM

Leto medkulturnega dialoga

Pogled v preteklost je priložnost za razmišljanje o pogostih črno-belih in stereotipnih interpretacijah zgodovinskih dogodkov, o delitvah na dobre in slabe, zmagovalce in poražence, hrabre in bojazljive, o vsem v enem in v drugem košu.

Komunitator

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo, publikacije in promocija d.o.o. • **Direktor:** Vojko Božič • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Šemrl • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.semrl@fmr.si, fmr-media@fmr.si, tel: (05) 37 50 599, fax: (05) 37 50 367, 051 689 204 • **Sodelavci:** Marija Benčina, Jelena Burnik, Željko Cimprič, Marjan Čuk, Špela Hvalec, Janez Kavčič, Filip Šemrl, Sara Štucin, Polona Šemrl, Nina Troha, Marija Trušnovc, Domen Uršič, Gašper Uršič, Maja Vojska, Danila Zalatel • **Fotografije:** Jože Benčina, Marjan Čuk, arhiv Aljoše Ferčaka, arhiv GJV Idrija, Aljaž Gnezda, Branko Govekar, Niko Jereb, Janez Kavčič, arhiv KUD Avgust, Ivan Laharnar, arhiv Davorina Mraka, arhiv MKČ Idrija, Carmen Narobe, Miha Noč, arhiv OŠ Idrija, Nataša Ozebek, Bogdan Rupnik, Nejc Sedej, Filip Šemrl, Polona Šemrl, arhiv TK Kolektor Idrija, Domen Uršič, Gašper Uršič, Maja Vojska • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vlada Eržen • **Tajnica uredništva:** Zdenka Čibej • **Naklada:** 8000 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Priprava in tisk:** Pagis d. o. o. Idrija • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** Martinovo

Copyright© FMR – MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja.

Vsebina

- **4 Prostorska ureditev**
Kljub naklonjenosti občinskih služb potencialnim graditeljem državni mlini vzamejo dve leti
- **7 Intervju**
Majda Troha na čelu nagrajene idrijske krajevne skupnosti
- **12 Arheologija**
Kdo je igral na piščal iz Divjih bab?
- **14 Stalna razstava v idrijskem MM**
Idrijska čipka, z nitjo pisana zgodovina
- **16 Spominjanja**
Idrija je bila sredi 16. stoletja pomembno središče reformacije na Slovenskem
- **20 Gospodarstvo**
Kolektorjeva jesenska prodajna konferenca v znamenju svetovne recesije
- **42 Mednarodno sodelovanje idrijskih gimnazijcev**
Dijaki GJV imajo najplodnejše stike z nemškimi vrstniki
- **52 Potovanja**
Javornikov je v Sloveniji več, imamo ga tudi pred domačim pragom

Foto: Gorazd Šemrov

Sezidal bi si kajžico, če našel bi lokacijo

Marija Benčina

»Najprej štalca, potem pa kravca!« ponavadi rečejo starši, ko jih njihov naraščaj bolj ali manj pogumno seznanjajo z novico o poroki. Pa je današnja mladina podjetna in sposobna in bi si štalco celo postavila, ko bi le zanjo našla primerno prostorsko lokacijo. Prav pri iskanju slednje se namreč rado zalomi že ob prvem trkanju na vrata občinske pisarne, kjer sedijo sicer zelo prijazne uradnice, a žal ne morejo postreči z odgovori, ki bi zadovoljili stranko. Po eni strani nezadovoljstvu nad slišanim botruje tipično idrijska navezanost na svoj prostor, ne le znotraj občine, temveč pogosto kar znotraj svoje ali partnerjeve krajevne skupnosti in mnogokrat celo na ozemlje kmetije svojih prednikov. In se zalomi! Parcela, na kateri v duhu že vidijo lično novo hišico, z vsemi potrebnimi gospodinjstvenimi aparati v njej, priključeno na vodovod, kanalizacijo in internet, se izkaže za nezazidljivo. Tu sicer ni vsega konec, a postopek, ki taki ugotovitvi sledi, je za podjetnega graditelja predolg, saj sprememba namenske rabe poteka vsaj dve leti, ker je treba spoštovati vse zakonsko predpisane roke. Nekateri kljub temu dajo vlogo in potrpežljivo čakajo, da občinski, predvsem pa državni mlini, katerih mlinska kolesa se v postopku sučejo pri pridobivanju soglasij, vlogo dokončno premeljejo. V večini primerov tako dobljena moka pade skozi sito na parcelo s spremenjeno namembnostjo, se pa tudi zgodi, da je investitor po dolgotrajnem čakanju na začetku, ne vedoč, kaj naj stori. Marsikdo pa si že ob prvi oviri premisli in išče druge rešitve, nekateri tudi s selitvijo v drugo občino. Nič drugače se ne godi podjetjem in podjetnikom, ki bi želeli širiti svojo dejavnost znotraj območja naše občine ali pa tu celo povsem na novo začeti. Tako za ene kot za druge pa je čas dragocen, saj pri mladeži odmikanje štalce pomeni zaviranje demografske rasti, podjetnikom pa vsak izgubljeni dan odtegne toliko evrov dobička. Enim in drugim, ki največkrat niti ne vedo, po katerih papirjih točno sprašujejo, je prav vseeno, kako se reče tistim prepotrebnim dokumentom, ki bi jih občina morala imeti, da prej navedenih težav ne bi bilo.

Vseeno pa ni tudi občini, ki sicer točno ve, kako se dokumenti imenujejo, je pa res, da država vsake toliko časa pri njihovih imenih naredi lepotne popravke. Tako se je novi prostorski plan občine, ki je krovni prostorski akt na lokalnem nivoju in katerega

postopek priprave je občina pričela leta 2005, tedaj imenoval Strategija prostorskega razvoja občine in prostorskega reda občine, leta 2007 z novo zakonodajo pa preimenoval v Občinski prostorski načrt. Ne glede na ime pa ostajajo cilji, ki jih nov akt zasleduje, isti. Obstoječe stanje na področju prostorskih dokumentov je namreč v občini Idrija, kot smo že ugotovili, precej kaotično, saj so se v letih od 1986, odkar veljajo, precejkrat spreminjali. Ker spremembe posameznih prostorskih aktov med seboj niso bile vedno usklajene oz. ker spremembam enih niso sledili drugi, se pogosto porajajo vprašanja, kateri akt na posameznem območju velja – to so največkrat na lastni koži izkusili graditelji v Spodnji Idriji. Tudi tu je med drugim šlo za neskladje planov s PUP-i (prostorsko ureditvenimi pogoji), ki največkrat niso sledili družbenemu razvoju in tehnološkemu napredku in ne vključujejo infrastrukture za mobilno telefonijo, nameščanje sončnih kolektorjev, nimajo dovolj dobro opredeljenih pogojev za določitev gradbenih parcel ter možnosti za zadostno število parkirnih mest.

meje prostorskih enot in posegov v prostor, zagotovitve pogojev za stanovanjsko gradnjo, razvoj turizma in širitev območij za industrijo in obrt ter vključitve že zgrajenih objektov, ki ležijo izven stavbnih zemljišč. Ti objekti sicer niso črne gradnje, ampak so bili zgrajeni na podlagi gradbenih dovoljenj, ki jih je na podlagi zakonskih možnosti Upravna enota Idrija v preteklosti izdala kar lepo število. Novi akti, ki jih izdeluje podjetje LUZ d. d. iz Ljubljane s podizvajalcem Katedro za prostorsko planiranje Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, se bodo pripravili na podlagi smernic nosilcev urejanja prostora, s poudarkom na varovanju kulturne in naravne dediščine, vključevali pa bodo tudi pobude Občine Idrija, krajevnih skupnosti, občanov in gospodarskih subjektov. Posebna pozornost bo namenjena območju Krajinskega parka Zgornja Idrija, za območja štirih večjih naselij - Idrija, Spodnja Idrija, Godovič in Črni Vrh - pa bodo izdelani novi urbanistični načrti.

Številne aktivnosti so bile doslej že izvedene. Januarja 2006 je bila dana iniciativa

Spodnjo Idrijska Pustota nudi za gradnjo še mnogo možnosti

Občina Idrija se je torej leta 2005 s sklepom Občinskega sveta odločila za pripravo novih prostorskih aktov s ciljem vsebinske posodobitve, do parcele natančne opredelitve

občanom za podajo pobud za spremembo prostorskih aktov, ki so se zbirale dobro leto dni. Izvedene so bile prostorske konference in delavnice po krajevnih skupnostih

➤ Vse bolj poseljena Pustota v Sp. Idriji je vse manj pustata

z namenom pridobitve in uskladitve priporočil, usmeritev in legitimnih interesov lokalne skupnosti ter vseh subjektov, ki so izkazali interes za načrtovanje strateškega razvoja občine. Izdelane so bile strokovne podlage za poselitev in kmetijska zemljišča, dopolnjena geološko inženirska karta občine, delovni osnutek Strategije prostorskega razvoja občine je bil predstavljen odboru za okolje in prostor ter občinskemu svetu in na podlagi obravnave in pripomb je bil konec julija 2007 izdelan prvi delovni osnutek občinskega prostorskega načrta v skladu z novo zakonodajo. Delo na osnutku občinskega prostorskega načrta se je nato nadaljevalo z usklajevanjem smernic, pridobivanjem manjkajočih podatkov o gospodarski javni infrastrukturi, obravnavo pobud, izdelavo dodatnih strokovnih mnenj, geoloških geomehanskih poročil za posamezna območja, določitev območij celovitega komunalnega urejanja, usklajevalnimi sestanki na Ministrstvu za kmetijstvo in Zavodu za gozdove, izdelavo okoljskega poročila in njegovo revizijo ter posredovanjem le-tega na Ministrstvo za okolje in prostor, ki ima koordinacijsko vlogo v postopkih priprave občinskih prostorskih načrtov.

Rezultat vsega tega je dopolnjen osnutek Občinskega prostorskega plana, ki je v trenutku, ko to berete, ali pa bo vsaj v nekaj naslednjih trenutkih javno razgrnjen. Strateški del tega akta vsebuje izhodišča, cilje, zasnovo in usmeritve prostorskega razvoja občine, zasnovo gospodarske javne infrastrukture javnega pomena, usmeritve za razvoj v krajini, usmeritve za določitev prostorsko izvedbenih pogojev ter urbanistične načrte. Izvedbeni del pa zajema območja namenske rabe, splošne prostorsko izvedbene pogoje glede na namensko rabo in posebne izvedbene pogoje za

posamezne enote in območja, za katera se pripravi občinski podrobni prostorski izvedbeni načrt.

Prostorski razvoj Idrije, predviden z novim aktom, sledi načelom trajnostnega razvoja, izhajajočih iz temeljnih dokumentov Evropske unije in je usmerjen v zagotavljanje izenačevanja prostorskih možnosti za ekonomski in socialni razvoj znotraj celotne občine, zagotavljanje policentričnega prostorskega razvoja, varovanje naravnih virov ter njihovo trajnostno izkoriščanje, ustrezno rabo prostora in ohranjanje lokalne identitete. Prav tako sledi Strategiji prostorskega razvoja Slovenije v delu, ki se nanaša na Idrijo. Policentrična zasnova poselitve predvideva razvoj Idrije kot središča regionalnega pomena, Spodnjo Idrijo,

Godovič in Črni Vrh pa kot pomembna lokalna središča. Predvideno je navezovanje na notranji obodni cestni obroč, ki omogoča povezanost regionalnih in medobčinskih središč (Idrija, Cerklje, Škofja Loka, Kranj, somestje Kamnik–Domžale, somestje Trbovlje–Hrastnik–Zagorje ob Savi, Novo mesto, Kočevje, Ribnica, Cerklje, Postojna, Logatec, Idrija) in zagotavlja povezanost posameznih regij mimo Ljubljane ter s tem izboljšuje možnosti za njihov prostorski razvoj. Druga navezava je na omrežje mednarodnih cestnih povezav od Želina preko Idrije do Logatca. Določena je ustrezna raba prostora glede na omejitvene dejavnike, severni del občine namreč leži v erozijskem območju srednje intenzitete z več obstoječimi erozijskimi žarišči, poplavna območja predstavljajo doline rek Idrije, Zale in Kanomljice. Zagotovljeno je varovanje naravnih virov in njihova trajna raba, upošteva dejstvo, da občina leži v območju pomembnih virov v razpoklinskih in kraških vodonosnikih z večjo izdatnostjo. Ohranja se lokalna identiteta, za katero je značilna razpršena poselitev in kulturna krajina. Prav tako se ohranjajo arhitekturne in urbanistične značilnosti občine Idrija, ki spada v območje Trnovske arhitekturne regije, ter mesto Idrija z vplivnim območjem, ki je na nacionalni ravni opredeljeno kot krajinsko območje s prepoznavnimi značilnostmi. Predvideno je ohranjanje območij naravnih kakovosti, predvsem jugozahodnega dela občine, ki je zamišljeno kot Regionalni krajinski park Trnovski gozd ter razvijanje območja Idrije in Spodnje Idrije kot jedrnih območij priložnostnih dejavnosti in vpenjanje v energetska omrežja in plinovodno povezavo Kalce–Godovič. Ob upoštevanju razvojnih dokumentov številnih posameznih nosilcev prostorskega

➤ Območje Suhega Potoka v Črnem Vrhu bo iz pašnika postalo stanovanjsko naselje

razvoja, pa tudi za naš prostor značilnih lokalnih posebnosti, so torej poglavitna izhodišča in cilji za bodoči uravnotežen razvoj urbanega sistema, povezovanje občine Idrija z drugimi občinami in regijami, enakovredna dostopnost do znanja in dobrin skupnega pomena ter razvoj ustrezne infrastrukture ob upoštevanju varčne in smotrne rabe prostora in skrbi za okolje. Iz vsega povedanega izhaja, da je Občinski prostorski načrt kompleksen dokument, na katerem bo temeljil bodoči prostorski razvoj občine. In če se povrnemo k dilemi mladega para ali podjetnika, postavljeni na začetku, je pomembno vprašanje, ali jo bo novi akt razrešil ali pa povzročil novo zadrego. Odgovor ni preprost in enoznačen. Čeprav občinski uradniki razumejo tipično idrijsko težnjo po razpršeni gradnji in so jo skušali maksimalno možno v akt vključiti, je vendarle treba vedeti, da je nekje prag racionalnosti, ki ga je treba upoštevati. Tako se bo tudi v bodoče v območju razpršene

kvalitetnem prostoru, v gozdnem območju ali oddaljenosti več kot 200 m od obstoječe poselitve ne bo dovoljena. Zavedati se je namreč treba, da je sicer bivanje nekje na samem, kjer toliko da se še vidi dim iz sosedovega dimnika, če ga veter (ni nujno, da Severnik) pripiha čez hrib, resda mirno in idilično, vendarle občutno dražje od tistega, kjer lahko sosed sosedu, ob poslušanju glasbe Radia Odmev pri nedeljskem kosilu, skozi okno šteje rezance v juhi. Se pa na območju razpršene poselitve dovoljujejo tudi objekti oskrbnih in storitvenih dejavnosti tako, da se smiselno vključujejo v poselitveni vzorec. Za tiste, ki si miru in tišine zaželijo le občasno, pa bo prav prišel podatek, da bo gradnja počitniških objektov usmerjena v obstoječa počitniška naselja in izven teh območij ne bo dopustna.

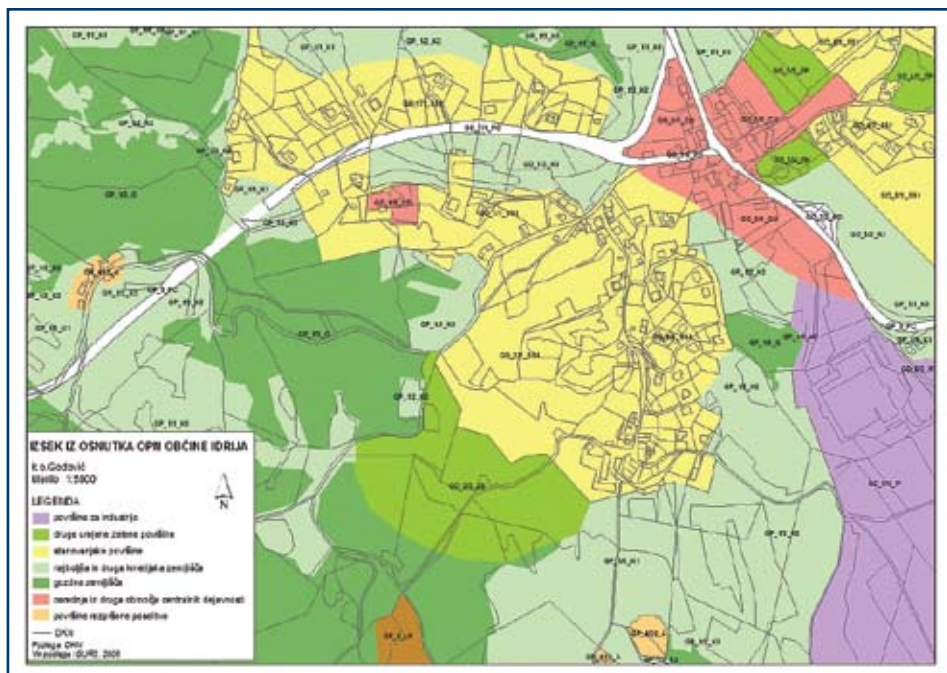
Kdor se je uspel prebiti skozi gornje pisanje, verjetno pogreša kakšno čisto konkretno informacijo, kje bo v prihodnje lahko obdeloval lepo urejen vrtiček pred svojo novo

štirih navedenih poselitvenih centrov v občini ima največ možnosti za gradnjo zgotovo Godovič, kjer je eno večjih za gradnjo predvidenih območij predel s krajevnim imenom Žabja vas. V Godoviču pa ne bodo rasle le nove hišice, širila se bo tudi industrijska cona, znotraj katere bo locirana plinska postaja, kamor bo speljan plinovod s Kalc, od tu pa naprej proti Idriji.

O, predraga Idrija domača,
kjer si hišico bi rad zgradil,
kredit sem v banki že dobil,
a se prostorski plan počas' obrača!

Tako verjetno recitira marsikateri občan, čakajoč na nove prostorske akte, ki se že krepko odmikajo od prvotno predvidenega terminskega plana. Pa malce bo le še moral počakati, saj bo treba najprej, verjetno meseca novembra, opraviti javno razgrnitev dopolnjenega občinskega prostorskega načrta in okoljskega poročila, ko bomo vsi imeli še možnost dati pripombe in predloge, do katerih se bo Občina Idrija opredelila in svoje stališče tudi javno objavila. Pripravil se bo predlog Občinskega prostorskega načrta, ki bo poslan Ministrstvu za okolje in prostor, le-to pa ga bo posredovalo nosilcem urejanja prostora v presojo. Ministrstvo za okolje in prostor je tisto, ki bo odločilo o sprejemljivosti vpliva prostorskega načrta in bo v roku 75 dni od prejema predloga, če bo sprejemljiv in bo dobil pozitivno mnenje nosilcev urejanja prostora, le-tega tudi potrdilo. Če pravkar navedeni pogoj ne bo izpolnjen, lahko na predlog Ministrstva o potrditvi predloga odloči Vlada. Šele, ko je vsa ta procedura zaključena, končni blagoslov na Občinski prostorski načrt da Občinski svet.

Pa bodimo optimisti! Če se ne bo res prav po zlodjevo kje zalomilo, recimo, da bo Občinski svet lahko sprejel Občinski prostorski plan najkasneje v začetku leta 2009. »In bil je večer in bilo je jutro, šesti dan...« pravi Sveto pismo. In bo tudi dan, ko bodo prostorski akti sprejeti ter tako dana možnost gradnje objektov za širitev gospodarskih in drugih dejavnosti, v katerih bodo našli zaposlitev mladi kadri, ki bodo za svoje delo prejeli lepo plačilo, s katerim bodo, ob pomoči bančne kreditne injekcije (upajmo, da nas finančna kriza ne bo preveč udarila!) in italijanske pokojnine dobrega nonota ali none, postavili temelje lastni novi hišici, jo zgradili, napolnili z zdravimi, živahnimi otročki, ki bodo odrasli v odgovorne mlade strokovnjake, ki bodo zopet našli službo v še bolj pestri zaposlitveni ponudbi, dobili za svoje delo lepo plačilo in se tudi brez italijanskih pokojnin starih staršev lotili gradnje lastne hišice, jo napolnili ... Ostanite z nami v pričakovanju, da bo res tako in da se bo to čim prej začelo dogajati.

▶ V zaselku Žabja vas v Godoviču bo lahko nov dom zgradilo kar nekaj družin

poselitve praviloma izogibalo kakovostnim kmetijskim površinam in gradnjo usmerjalo na slabša kmetijska in gozdna zemljišča. V slednja bo sicer na območju razpršene poselitve glede na obsežna gozdna območja možno posegati, vendar le ob soglasju Zavoda za gozdove. Za tiste, na začetku omenjene mlade graditelje, ki bi želeli nov domek postaviti nekje na teritoriju svojih prednikov, je pomemben podatek, da bo možno umeščati nove stanovanjske objekte (praviloma za potomce lastnikov obstoječih kmetij) v oddaljenosti 150 m od obstoječe poselitve, enako velja za objekte, gradjene za potrebe razvoja kmetijstva. Sicer pa se individualna stanovanjska gradnja usmerja ob obstoječo poselitve s ciljem zgoščevanja razpršene gradnje. Gradnja objektov za bivanje v nenačetem ambientalno

hišico. Glede na to, da v času priprave tega besedila še niso bili pridobljeni vsi potrebni žegni za javno razgrnitev občinskega prostorskega načrta, bi nas lahko okrcali, če bi izdali preveč skrivnosti oz. bi lahko obelodanili tudi lokacije, ki bi žegna ne dobile. Zato naj zgolj namignemo, da bodo nove gradbene lokacije možne po vseh krajevnih skupnostih. Tudi v Idriji in njeni neposredni okolici, kljub temu da se zdi to skoraj nemogoče, se bodo našla malce večja poselitvena območja, prav tako v Spodnji Idriji, kjer se bo predvidoma nadaljevala širitev gradnje vsaj na območju Pustote. V Črnem Vrhu se je že na podlagi Starega zazidalnega načrta Suhi potok območje začelo urejati in bo nudilo prostor kar lepemu številu novih objektov, gradbeno pa se bo sprostito tudi območje nekdanjih vojašnic. Izmed

Želimo si, da bi občani Idrijo imeli radi

Polona Šemrl

Krajevna skupnost mesto Idrija je bila vedno zelo aktivna, letos pa je za svojo zagnanost prejela tudi priznanje. Ob tej priložnosti smo se pogovarjali z zdajšnjo predsednico krajevne skupnosti Mesto Idrija Majdo Troha.

Krajevna skupnost Mesto Idrija je na tečaju Občina Idrija - lepa in gostoljubna prejela priznanje za vse aktivnosti, ki jih je pripravila. Kaj vam kot predsednici omenjene krajevne skupnosti pomeni ta nagrada?

Nagrada je vse člane sveta naše krajevne skupnosti zelo prijetno presenetila, saj je nihče izmed nas ni pričakoval. Trudili smo se, da bi katera izmed nagrad prišla tudi v roke naših krajanov, ker menimo, da mnogi z vztrajnim delom in veliko ljubeznijo do rastlin skrbijo za urejeno okolico svojih domov ali drugih objektov. Končno podobno nekemu kraju pa dajejo podobno kot kamenčki v mozaiku prav vsi posamezniki, ki tam živijo. Meni pomeni ta nagrada

Ena od iger, v kateri so se pomerile ekipe idrijskih »becirkov« je bila zjemle krast

Naš svet se trudi, da bi Mestni trg čim prej zaživel v končni preobrazbi, saj še vedno ni v celoti zasajen park, pa tudi na ploščadi še manjka nekaj opreme. Kljub temu je bilo letos na njem zelo živahno. Tu so

Dobili smo kar nekaj odmevnih prireditev, katerih pobudnica je bila prav KS Mesto Idrija - denimo Cvetlični sejem, pa Eko dan, Dan krajevne skupnosti Mesto Idrija ... Kaj vas je vodilo k njihovi organizaciji?

Vsaka izmed naštetih prireditev ima svoj smisel. S Cvetličnim sejmom smo želeli dati ljudem čim več možnosti, da svoje bivanjsko okolje lepo uredijo in se v njem dobro počutijo. Ekološki dan je bil zastavljen kot priložnost za sodelovanje med šolami, Komunalo in krajevno skupnostjo. Na njem smo želeli na različne načine osveščati ljudi o pomenu ločenega zbiranja odpadkov. Dan krajevne skupnosti je bil letos že drugi po vrsti. Z njim želimo vzpodbuditi tisto tekmovalnost, ki je bila že od nekdaj prisotna med idrijskimi »becirki« in je zadnja leta s hitrim razvojem telekomunikacijskih sredstev precej zamrla. Prav zato smo si ga zamislili kot tekmovalno v starih igrah, ki so starejšim generacijam v njihovi mladosti popestrile popoldneve in počitniške dni. Odziv na to našo pobudo je bil lani sprva zadržan, letos pa je na prvo septembrsko soboto Mestni trg zaživel že v pravem tekmovalnem duhu.

Predsednika KS Mesto Idrija Majda Troha med deljenjem peciva na dnevu krajevne skupnosti

potrditev, da so krajan naš trud opazili, istočasno pa vzpodbudo, da bomo skušali tako v Idriji kot tudi v njeni okolici v preostalih dveh letih še kaj premakniti.

Sodelujete domala pri vseh dogodkih, ki se jih lahko udeležimo na prenovljenem trgu. Zakaj?

našle prostor številne prireditve, ki so privabile različne generacije ljudi. Prav zato, da bi v samo središče mesta prinesli čim več življenja, smo vzpodbujali vse šole in različna društva, da bi se odprli navzven in svoje aktivnosti pokazali širši množici ljudi.

Glede na prireditve bi lahko rekli, da skrbite predvsem za to, da se bodo občani začeli ponovno družiti in da bo mesto lepo urejeno.

Vse prireditve, ki smo jih organizirali, so bile namenjene ljudem različnih starosti,

▲ Družabne igre so bile zanimive tako za tekmovalce kot za gledalce

torej celim družinam. Na tem mestu bi želela še enkrat poudariti pomen družine, ki vsakemu posamezniku nudi ne le možnosti za telesni in duševni, temveč tudi socialni razvoj. Odtujenost ljudi pa ima za posledico osamljenost in z njo povezane bolezni. Medgeneracijsko druženje je torej še kako pomemben zaščitniški dejavnik prav za vsakega človeka. Kako sem bila vesela informacije, da so prav naše aktivnosti pripomogle, da je življenje v enem izmed »becirkov« ponovno oživel.

Verjetno pa je problemov, s katerimi se soočate, še veliko?

Seveda je še veliko problemov. Nekatere se bo morda rešilo v našem mandatu, nekateri bodo ostali naslednikom. V naši krajevni skupnosti imamo tako urbano kot tudi ruralno območje. Vsako ima svoje potrebe. Okolico pestijo zlasti povezave, tako cestne kot tudi telekomunikacijske, v mestu samem pa imajo nekateri predeli neustrezno vodooskrbo, velik problem predstavlja tudi kanalizacija in mestna razsvetljava. V naši krajevni skupnosti nam manjkajo označevalne table za ulice oz. domačije, zgodovinske in kulturne objekte..., ekološki otoki so neurejeni. Zadnji čas pa je, da tudi v Idriji dobimo novim potrebam prilagojeno mrliško vežico.

Na vaših sejah pravite, da se občani ves čas obračajo na vas z najrazličnejšimi problemi. Kaj jih najbolj pesti?

Ker zadnje leto v naši KS nimamo več zaposlenega profesionalnega delavca, smo si svetniki zamislili kot možen način komunikacije s krajanji in njihovimi potrebami organizacijo rajonskih sestankov enkrat letno. Vsak izmed članov sveta je zadolžen za posamezen rajon. Vodi svoj rajonski sestanek,

na katerem zbere probleme, pobude in želje prebivalcev na tem področju in jih tudi seznanji z dejavnostmi krajevne skupnosti in občine. Nanj se lahko ljudje s tega področja obrnejo tudi sicer, kadar jih pestijo problemi. Največkrat se na nas obračajo zaradi težav na objektih skupne komunalne rabe, slabih cest, nedostopnosti do širokopasovnega telekomunikacijskega omrežja.

Ko ste postali krajevni svetniki, ste verjetno imeli neko vizijo, v katero smer boste popeljali mesto. Korak je očitno, pa vseeno: koliko zastavljenih ciljev ste že uresničili, kaj bi še radi storili?

Svet KS v sedanji sestavi si je za cilj zastavil reševanje problemov, ki sem jih že prej postavila, in oživitve življenja na Mestnem trgu. Radi bi nadaljevali z organizacijo koncertov komorne glasbe v zimskih mesecih,

▲ Eko dan so mladi popestrili z barvanjem smetnjakov in razstavo

pri čemer nam pomagajo JSKD in nekateri sponzorji. Stvari se odvijajo počasi, saj je več problem pomanjkanje denarja.

Za konec pa morda nekoliko bolj osebno vprašanje: kakšno mesto si vi želite, kakšna naj bi bila oziroma bi morala biti Idrija?

Želela bi, da bi imeli krajanji Idrije svoje mesto radi, da bi se v njem dobro počutili in bi bili nanj ponosni. To bo pripomoglo, da se bodo domov vračali tudi mladi po končanem šolanju v večjih krajih. To je najbrž želja vseh Idrijčanov, zato bi se za pomoč pri naših aktivnostih zahvalila prav vsem, ki ste nam stopili naproti.

▲ Prikaz klekljanja je primeren prav za vsako priložnost

ENZ¹⁰

NALOŽBENO ZAVAROVANJE Z JAMSTVOM VREDNOSTI ENOTE PREMOŽENJA
TRIGLAV V.E.P.

ENKRATNO
VPLAČILO
DO POTEKA EMISIJE

VEP

DOBRODOŠLI V KLUB!

Triglav V.E.P. vam zagotavlja, da bo vaša enota premoženja ob izteku zavarovanja prvovrstna, vredna najmanj 15 evrov!

Predstavništvo Idrija
Zastopstvo Spodnja Idrija,
Zastopstvo Cerkno
Zastopstvo Godovič

Lapajnetova 43
Na vasi 31
Trg P. brigad 4
Godovič 7

tel. 05 372 76 00
tel. 05 372 10 90
tel. 05 372 32 56
tel: 05 374 74 60

KER ŽIVLJENJE POTREBUJE VARNOST

 triglav

MODRA ŠTEJLKA
080 555 555

Avgust, september 2008

6. avgust – Letos mineva 100 let od taktat, ko je šolanje zaključila prva generacija idrijskih dijakov. Srednješolsko izobraževalno pot so zaključili z zrelostnim izpitom – maturo. Omenjena generacija je štela 19 fantov in dekle. Devet jih je bilo iz domačih logov, ostali so v Idrijo prišli iz drugih krajev.

13. avgust – Pevke dekliškega pevskega zbora Radost iz Godoviča so se udeležile mednarodnega pevskega izobraževanja Europa Cantat v Srbiji. Medtem ko so se pevke udeležile delavnice renesančne glasbe, je njihova zborovodkinja izpopolnjevala znanje na delavnici za dirigente. Poleg delavnic so udeleženci tudi vadili petje in koncertirali.

15. avgust – Šebreljčani so praznovali 50. obletnico PGD Šebrelje in 10. obletnico tamkajšnjega Športnega društva Texas. Ob tej priložnosti so pripravili že deseti dvodnevni turnir v malem nogometu ter na gasilski paradi razvili nov gasilski prapor.

16. avgust – Praznovanje velikega šmarna v Spodnji Idriji so s pletenjem bršljanovih venčkov otvorile članice Turističnega društva fara. Skupni imenovalec večine letošnjih dogodkov v okviru praznika je bil šport. Na športnem igrišču in v športnem parku v Spodnji Idriji so pripravili otroške igre in športni program za pokal "Šmaren". Že tako pestro ponudbo so obogatili še s pokušino štrukljev, za katere so poskrbele članice Turističnega društva Fara.

22. avgust – Klub idrijskih študentov je v sklopu svoje največje prireditve Čipkarije v Swenaku pripravil okroglo mizo o mladinskem programu v Idriji, na kateri so sodelovali tako predstavniki občine z županom Bojanom Severjem na čelu kot predstavniki vseh mladinskih organizacij v občini. Sodelujoči so govorili o vse pogostejšem prepričanju med občani, predvsem

mladimi, da se v Idriji nič ne dogaja. Lepo je bilo slišati, da temu pač ne morejo pritrlditi in da je prireditev nedvomno veliko, med katerimi lahko prav vsak najde kaj zase, so se pa njihova mnenja nekoliko razhajala pri finančnih sredstvih, ki jih občina nameni za tovrstne dejavnosti. Mladi

pravijo, da sredstev ni dovolj, medtem ko občina problem vidi v pomanjkanju idej na strani mladih. Kar nekaj časa so se ponudili tudi pri prostorski problematiki. Mladi namreč zaprtega prostora za večje prireditve nimajo.

30. avgust – Odbor vojnih invalidov in Klub prijateljev bolnic Franja in Pavla sta organizirala tradicionalni spominski pohod po poteh prenosa ranjencev z Gorenjske in Primorske na Notranjsko. Pohod, na katerem pohodniki prehodijo del poti, po kateri so leta 1944 nosili ranjence, so kot vsako leto združili s srečanjem na Hudem polju.

30. avgust – Društvo GAS iz Vrtojbe in idrijski Avto-moto klub sta v Idriji pripravila 3. pokal Karbidovka, tekmovanje starodobnih motociklov. Organizatorji so dirko pripeljali povsem v središče mesta. Start je bil na Mestnem trgu, proga pa je tekmovalce vodila mimo Mestne hiše in Psihiatrične bolnišnice, čez Kanomeljsko razpotje v Kanomljo in nazaj v Idrijo. Pred uradnim začetkom dirke so gledalci uživali v atraktivnih vožnjah mladih nadebudnih domačih reli voznikov, dveh starodobnih mercedesov in ferrarija 308. Po podelitvi medalj in priznanj pa sta Avto-moto klub Idrija in idrijska občina pripravila še sprejem za edinega tekmovalca na olimpijskih igrah v Pekingu z Idrijskega, kolesarja Boruta Božiča.

1. september – Idrijska knjižnica je v Cerknem spet začela opravljati knjižnično dejavnost. Idrijski in cerkljanski župan Bojan Sever in Jurij Kavčič sta namreč rešila spor med Mestno knjižnico in čitalnico Idrija in cerkljansko Bevkovo knjižnico, ki se je vlekel kar dobrega pol leta. Skupni stroški - materialni stroški in stroški dela, povezanega z izborom, nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva, uporabo referenčne zbirke in delovanjem skupnih služb samostojne knjižnice - naj bi se delili po novem ključu.

1. september – Z začetkom šolskega leta so ceste spet polne otrok. Varovanje otok na njihovi poti v šolo in nazaj domov

je eno najpomembnejših septembrskih opravil mož v modrem. Na prehodih za

pešce v bližini šol in vrtcev smo poleg policistov lahko opazili tudi člane Združenja šoferjev in avtomehanicov iz Idrije, ki pomagajo možem postaviti v prvih šolskih dneh. Idrijsko Združenje šoferjev in avtomehanicov na področju preventive in varnosti v cestnem prometu deluje že dobrih 50 let. Ob tej priložnosti se zahvaljujejo podjetju Brus transport, ki jim je podarilo odsevne telovnike.

13. september – V Ravnah pri Cerknem so svojemu namenu predali nov vodovod. Nanj je priključenih 39 hiš in štirje kmetijski objekti. Veliko delo so pri gradnji novega vodovoda opravili domačini sami. Ti so opravili kar dobrih 2500 delovnih ur. Večino sredstev – več kot 80 tisoč evrov – je za nov vodovod prispevala cerkljanska občina, krajani so zbrali 13 tisoč evrov, cerkljanska Eta pa je prispevala 10 novih hidrantnih postaj.

14. september – Kulturno društvo Planika je v sodelovanju z ostalimi vojskarskimi društvi pripravilo zdaj že tradicionalni večer "Pri nas je pesem doma," na katerem se zberejo pevske družine in prepevajo. Namen prireditve je en večer v letu preživeti tako, kot so ga nekdaj preživljale družine na vasi. Ko ni bilo televizije in računalnikov, so si čas krajšale s prepevanjem. S prireditvijo so Vojskarji želeli to tradicijo ponovno obuditi in spodbuditi petje. Da tovrstno družinsko druženje marsikdo pogreša, potrjuje izjemen obisk, ki ga beležijo vsako leto.

21. september – V Mrzli Rupi so tistim, ki so med drugo svetovno vojno z Vipavskega na Vojskarsko planoto prinašali hrano in na ta način omogočili preživetje mnogim vojskarskim družinam, postavili spominsko obeležje. Zaradi vojne so na domačijah ostali predvsem starejši in matere z otroki. Ker ni bilo hrane, so se Vojskarice ponjo odpravile v več ur oddaljene vasi v Vipavski dolini, nekatero celo do Krasa ali na Tolminsko. Tam so maslo in volno menjale za koruzo in moko.

21. september – Tekaško-smučarski klub Idrija ima nov teptalnik snega. Teptalnik, ki so ga imeli do zdaj, je bil star več kot 20 let in že močno dotrajan, zato

so morali kupiti novega. Klub je v zadnjem obdobju v teptalnik, za katerega sta znatna sredstva prispevala med drugimi tudi FMR in Kolektor, ne samo klub, in v ureditev prog vložil več kot 200 tisoč evrov. V prihodnje si želijo urediti še proge, ki bi Vojsko povežale z Lokvami.

26. september – Evropska hiša sekcija seniorjev Nova Gorica, ki združuje okrog

50 nekdanjih direktorjev severnoprimoskih podjetij, skrbi za redna srečanja članstva. Ponavadi pripravijo ogled kakšnega podjetja v regiji, da ne izgubijo stikov z nekdanjo delovno sredino in sodelavci. Za cilj tokratnega obiska so si izbrali Idrijo. Dr. Jože Čar jih je ob tej priložnosti seznanil z zgodovino idrijskega rudnika in jih vodil na ogledu Antonijevega rova.

Iz preteklih let...

Iz Otaleža Električni daljnovod gradimo

Kdor ne verjame, da smo v Otaležu zares pridni, se lahko prepriča na licu mesta. Delo pri gradnji elektrovida res uspešno napreduje, in kdor le more pomaga. Vsa čast uslužbencem Elektro podjetja, elektrifikacijskemu odboru, posebno pohvalo pa zasluži nadvse požrtvovalni tovariš Feliks Slabe, predsednik elektrifikacijskega odbora. Čeravno je oddaljen dobro uro pešpoti od vasi, je povsod prisoten. Komaj najde na domu par ur počitka, že je rano zjutraj zopet na delu. Pri gradnji sodeluje, razen nekaj izjem, vsa vas.

Nismo pa pri tem brez napak. Predvsem smatramo za nepravilno, da so mali kočarji (bajtarji) v sorazmerju z večjimi posestniki z obveznimi prispevki za daljnovod preveč obremenjeni. Kočar, ki poseduje nekaj ha zemlje in komaj ob svojem redi eno kravico, je obremenjen z 20 do 25 tisoč dinarjev. To je zelo mnogo v primeri z onim, ki redi 5 do 6 govedi in bo plačal 45 do 50 tisoč din prispevka, torej komaj še enkrat toliko. Oni pa, ki redijo 20 do 25 govedi so obremenjeni s 75 do 80 tisoč dinarjev. To je vsekakor prevelika razlika na škodo revnega kmeta. Upoštevati bi morali pri odmeri prispevka, tudi gmotno, odnosno trenutno stanje gospodarstva, na primer dolgotrajno bolezen v družini, pomanjkanje delovne sile, razne nezgode itd. Merodajni funkcionarji so dolžni poskrbeti, da se te napake popravijo in uredijo.

Važno bi bilo pravočasno poskrbeti za odkup sadja, ki je letos na tem območju bogato obrodilo.

S tem bi se našemu ljudstvu omogočilo, da pride do gmotnih sredstev in da bo moglo izpolniti razne obveznosti. Imamo prav vsi dobro voljo sodelovati v dobro skupnosti, želimo pa, da ljudska oblast na nas ne pozabi.

Primorske novice, 29. 8. 1958

Nov 30-stanovanjski blok v Idriji

V Rožni ulici v Idriji so te dni dogradili nov 30-stanovanjski blok, ki ga je v režiji Občinskega

ljudskega odbora in uprave rudnika v enem letu zgradilo podjetje »Zidgrad« Idrija. V gradnjo bloka je bilo investiranih nad 72 milijonov din, delavci so vložili vanj približno 87.000 ur dela in vzdali 470.000 komadov zidne opeke.

Pred dnevi pa je »Zidgrad« pričel z gradnjo desetstanovanjske stavbe, ki jo gradi uprava rudnika za potrebe rudarjev.

Primorske novice, 12. 9. 1958

V Šebreljah so ustanovili prostovoljno gasilsko društvo

7. t. m. je bilo v Šebreljah pri Cerknem veliko vaško slavlje. Ob veliki udeležbi vaščanov, prebivalcev iz drugih vasi in vseh gasilskih društev z območja občine Idrije, so v Šebreljah ustanovili prostovoljno gasilsko društvo, ki šteje 17 članov. Društvo je bilo ustanovljeno na pobudo občinske gasilske zveze Idrija, ki je tudi poskrbela, da je bilo društvu dodeljeno najnujnejše gasilsko orodje. Batno ročno brizgalno jim je podarila uprava rudnika Idrija, nekaj cevi pa so darovala druga gasilska društva. Po končanem slavnostnem delu so prisotna gasilsko društva izvedla dobro uspelo skupno gasilsko vajo.

Slavnosti so prisostvovali predstavniki okrajne gasilske zveze Gorica, predsednik Ob. LO in občinske gasilske zveze Idrija in drugi gostje.

Vaščani so obljubili društvu vsestransko pomoč, da se bo lahko razvijalo in krepilo v korist njihove vasi.

H. F., Primorske novice, 12. 9. 1958

Iz Idrije

Pred kratkim nas je obiskal naš rojak, dr. Aleš Bebler. Ob tej priliki je pred zbranim občinstvom imel zelo zanimivo predavanje o vtisih iz potovanja po Latinski Ameriki. Poslušalce je seznanil z življenjem in socialnim položajem tamkajšnjega delavstva.

Idrijčani so uglednemu rojaku izkazali hvaležnost z dolgotrajnim aplavzom in izrazili željo, če bi jih še večkrat obiskal.

Na razširjeni seji občinskega sindikalnega sveta, katere so se udeležili tudi predstavniki sindikalnih podružnic s področja idrijske občine, smo iz poročil razbrali, da delo nekaterih podružnic zelo šepa. Posebno se to čuti pri podružnici mizarjev. Tajnik občinskega sindikalnega sveta, tovariš Viktor Likar, je dal članom navodila za nadaljnje delo. Sprejeli so sklep, da bodo združnikom in mladini nudili vso oporo pri volitvah v združnje in v mladinske organizacije. Prav tako bodo sodelovali pri sestavljanju tarifnih pravilnikov in letnih planov.

Razpravljali so tudi o sindikalni godbi, katero bodo godbenikom, ki se redno udeležujejo vaj, dali nekaj honorarja, ob raznih javnih nastopih pa nagrade.

V. F., Primorske novice, 26. 9. 1958

Idrijski planinci so odprli postojanko na Vojskem

Da bi na Vojskem, mali vasi, ki leži 1100 metrov nad morjem, vsaj delno obnovili življenje, so pred dnevi člani idrijskega planinskega društva odprli tamkaj planinsko postojanko.

Vojsko poznajo vsi, ki so po Primorskem partizanili. Kot trajen spomenik na krvave borbe je tu skupno grobišče, kjer počiva nad 300 padlih borcev.

V bližini Vojskega je tudi tiskarna, kjer so med vojno tiskali »Partizanski dnevnik« in je še danes lepo ohranjena ter znana partizanska bolnica »Pavla«, v kateri so rešili mnogo dragocenih življenj naših borcev.

Planinsko društvo je za ureditev postojanke vzelo v najem poslopje pri Gnezdju, katerega bo postopoma adaptiralo in po možnosti razširilo, v kolikor bodo seveda na razpolago potrebna sredstva. Že doslej so nekateri agilni člani društva napravili pri adaptaciji postojanke več sto prostovoljnih delovnih ur. Nekateri izmed njih so žrtvovali celo del svojega lanskega dopusta v ta namen.

Mnenja smo, da bi morali temu kraju, ki je med vojno ogromno žrtvoval za našo osvoboditev, vsi skupaj pomagati in mu urediti tudi ceste, da bo turistom bolj dostopen.

Primorske novice, 17. 10. 1958

Kdo je igral na piščal iz Divjih Bab?

Filip Šemrl

Presenetljivo neopazno je v naših logih šel mimo nas prispevek dr. Mitje Brodarja v Delovi prilogi Znanost, 25. septembra 2008, v katerem pod naslovom »Piščalka« iz Divjih bab ni neandertalska trdi, da neandertalci nikoli niso igrali na »piščal« iz Divjih bab, saj so bili za kaj takega potrebni razvitejši možgani. Ta premisek pove, da je »piščalko« naredil moderni človek. »Kmalu po odkritju kosti z dvema luknjama v jami Divje babe I so elektronski mediji neodgovorno šarlatansko izjavo tujemu novinarju, da so v Sloveniji našli koščeno piščalko neandertalskega človeka, kot atrakcijo v dveh dneh raznesli po vsem svetu. V trenutku je bilo za vsak ugovor prepozno in nesreča je bila tu. Podobne stvari so se v preteklosti že dogajale; na primer, znana najdba iz Piltowna¹ je bila šele po nekaj desetletjih pravilno razložena in je žalostna zgodba lahko šla v pozabo. Za Divje babe mi je ostalo le upanje, da bo napačna ocena počasi pozabljena, kar pa se ni uresničilo, in kot je videti, je to upanje jalovo,« je v uvodu omenjenega prispevka zapisal danes 87-letni dr. Mitja Brodar, ki je leta 1977 zvedel za jame v Divjih babah in se po ogledu odločil, da je treba v spodnji jami (Divje babe I) poskusno kopati. To se je zgodilo naslednje leto, toda našli so le kosti jamskih medvedov, o paleolitskem človeku pa ni bilo sledov. Najdbe niso bile številne, toda izkopavanje se je vsako leto približno po mesec dni nadaljevalo in počasi se je med skupno okrog 400 siliksi nabralo okrog 70 predmetov, ki jih je bilo mogoče tipološko opredeliti. Jasne kulturne slike pa ta zbirka ni dala. Šlo je za

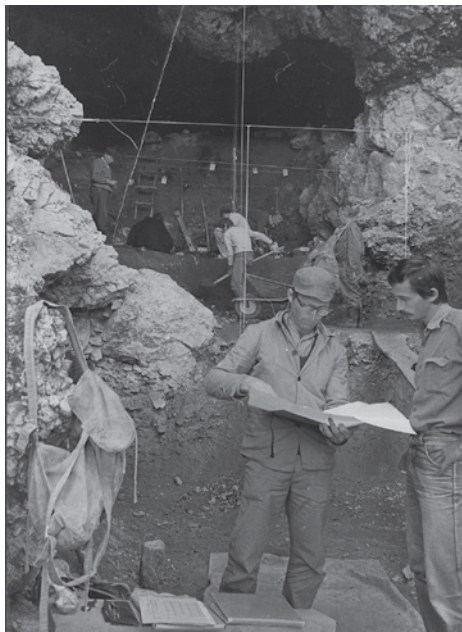
Ugotovitve dolgoletnih sistematičnih naravoslovnih raziskav dr. Ivana Turka so bile objavljene lani v obsežni knjigi z naslovom Divje babe I. 1. del. V drugem delu, ki je v pripravi, bo v celoti predstavljena kultura Divjih bab I.

vprašanje, ali je bival v jami neandertalec s svojo moustériensko kulturo ali pa je hodil v jamo moderni človek že mlajše paleolitske aurignacienske kulture, se spominja dr. Mitja Brodar, ki je po upokojitvi leta 1986 nadaljevanje raziskovanja prepustil Ivanu Turku, ki je že prej vodil dela v jami in tudi pisal sprotna letna poročila. Delo v jami se je z nekaj enoletnimi presledki nadaljevalo do leta 1999. Število kamenih orodij se ni bistveno povečevalo, do pomembnega odkritja pa je prišlo v najvišji kulturni plasti. Odkrita je bila skoraj cela koščena kornica s precepljeno bazo, ki je dokončno

opredelila najvišjo kulturno plast kot aurignacien. »Pri svojih izkopavanjih sem prišel 12,5 metra globoko in ugotovil 21 različnih plasti. Ko je prevzel delo I. Turk, je takoj spremenil način izkopavanja in poleg tega omejil raziskovanje na notranjost jame, kjer so bile najdbe po pričakovanju zelo skromne, pa tudi samo na zgornjo serijo plasti,« je zapisal dr. Mitja Brodar in dodal, da bi jih v primeru, če bi neandertalci delali luknje, v množici najdišč od Atlantika daleč v Azijo, morali najti na tisoče, pa jih sploh ni.

Arheolog Boštjan Odar v naslednji Delovi prilogi Znanost, ki je izšla 2. oktobra 2008, v odmevu na pisanje dr. Mitje Brodarja ugotavlja, da sta oba vodja izkopavanj zastavila način izkopavanj tako, kot sta menila, da je najbolje. Mitja Brodar se je zanašal na izkopavanje po plasteh in na kulturne ostanke v njih, kamena orodja in koščene predmete. Ivan Turk se je zavedal tveganja pri prepoznavanju jamskih plasti. Zato se je raje oprl na vrsto neodvisnih raziskav jamskih plasti, ohranjenega cvetnega prahu in zoglenelih lesnih ostankov ter živalskih kosti. Ta način mu je omogočil nadzorovano opazovanje sprememb v odloženih jamskih plasteh, ki posredno kažejo na spreminjanje podnebja tako na lokalni kot tudi na planetarni ravni skozi desetletja. Za časovno umeščanje posameznih sedimentacijskih nivojev je dal izdelati serijo treh neodvisnih načinov radiometričnega datiranja. Boštjan Odar v svojem odmevu še poudarja: »Če je do sredine 20. stoletja

▲ Ivan Turk z avtorjem omenjenega zapisa leta 1986 v Divjih babah, prvo leto raziskovanja, ki mu ga je po upokojitvi zapustil dr. Mitja Brodar

še bilo mogoče kulturne stopnje starejše kamene dobe, paleolitika, določati po lastnem prepričanju in v skladu s preživelimi dogmami, se je po letu 1950 takšna razlaga kulturnih pojavov morala postopoma umakniti novemu načinu naravoslovnega umeščanja arheoloških in drugih ostankov v čas. Povsem novo dimenzijo v arheologiji je omogočilo spoznanje, da je mogoče meriti starost rastlinskih in kostnih ostankov na podlagi razpolovnih dob radioaktivnega ogljika ^{14}C . Mitja Brodar je zavračal novo metodo, ki bi omogočila jamska najdišča, v katerih je kopal, natančneje časovno umestiti. Tako je vztrajal in še vedno vztraja na neposrednem povezovanju jamskih najdišč le na podlagi poznavanja presekov jamskih plasti posameznih najdišč, čeprav je jasno, da ima vsako jamsko najdišče povsem samosvojo dinamiko odlaganja plasti. V slovenski paleolitik je različne radiometrične raziskave kot neodvisno metodo intenzivno vpeljal prav dr. Ivan Turk in preveril njihovo uporabnost v Divjih babah I. Rezultat ni izostal.«

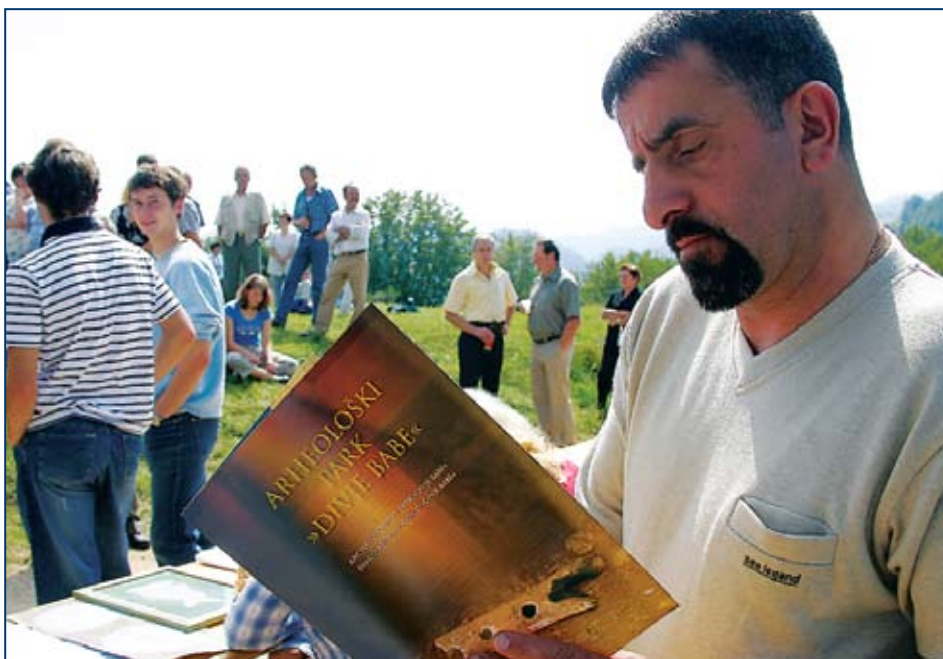
Problem je v kronologiji. Dr. Brodar ne upošteva časa starosti, on gleda samo oblike, meni dr. Ivan Turk, ki pričakovano nima namena polemizirati, o tem sem bil, kolikor ga poznam, tudi prepričan. »Namesto da bi kopali spredaj, smo se po Brodarjevem mnenju odločili narobe, ker smo šli kopat v jamo. Pri tem pa pozablja, da smo prav vse ključne najdbe z neandertalčevo piščalko našli prav v jami. Če se ne bi odločili kopati v njej, teh najdb sploh ne bi bilo. Nimam namena in nima smisla strokovno debato voditi po časopisih, saj je že vse objavljeno

▲ Pot do Divjih bab I ki se začne pri cerkvi Sv. Ivana v Šebreljah

v strokovni literaturi. Osebnostnim nimam nič proti dr. Brodarju, saj ima vsak pravico širiti svoje ideje, toda naj jih širi tam, kjer so torišča, v stroki.« Pozorni bralec dobi vtis, da je najdba piščalki, ki so jo razglasili za neandertalčevo, največja neumnost, ki jo je zagrešila Turkova ekipa. Dr. Brodar namreč izhaja iz oblikoslovja. Najdbe iz posameznih najdišč primerja med sabo, ne upošteva pa časovnih okvirov. »To je tako, kot da bi rekli, da današnji aborigini v Avstraliji, ki še uporabljajo kamena orodja, taka kot so jih imeli v paleolitik po celem svetu, ne živijo po letu 2000, ampak so živeli 50 tisoč let pred našim štetjem. Ne moremo v primeru neke podobnosti govoriti, da je istočasna.

V arheologiji je treba čas določiti z neodvisnimi metodami, le z njimi je mogoče posamezno najdišče časovno umestiti, ne morete pa na podlagi najdb sklepati, koliko je kaj staro.« je prepričan dr. Ivan Turk, ki z izjavo ni imel namena vplivati na moje mnenje in ne na mnenje vas bralcev. Tiste, ki bi želeli o raziskavah stare kamene dobe in neandertalčevi piščalki ter Divjih babah pod šebreljsko planoto kaj več izvedeti, pa arheolog Boštjan Odar v svojem odmevu prijazno napoti na branje strokovne literature. Le tako si boste lahko ustvarili lastno mnenje o umskih sposobnostih in rokodelskih spretnostih neandertalcev, neodvisno od Mitje Brodarja in Ivana Turka.

▲ Zgibanka, zaenkrat še edino, s čimer domačini in cerkljanska občina vabijo na ogled najdišča neandertalčeve piščalki

¹Pitdown, mesto v VB, v Angliji, znano po največji ukani v zgodovini antropologije; 1910–12 tam najdenih devet odlomkov lobanje in del opičje oblikovane sp. čeljustnice, skupaj s sesalsko

favno zgodnjega pleistocena. Misleč, da gre za zgodnjo obliko človeka, so najdbo imenovali Eoanthropus dawsoni (po najditelju Charlesu Dawsonu). 1959 leta so z metodo radioaktivnega

ogljika ugotovili, da kosti niso pleistocenske starosti in dokončno potrdili, da gre za ponaredek: človeški lobanji so z brušenjem zob priredili orangutanovo sp. čeljustnico.

Odbor za Unesco prvič v Idriji

V Idriji je zasedal mednarodni usklajevalni odbor za nominacijo poti »Živo srebro in srebro na medcelinski Camino Real« na seznam svetovne dediščine Unesca. Na njem so sodelovali predstavniki delovnih skupin držav oziroma mest kandidat – poleg Idrije še španski Almaden in mehiški San Luis Potosi. Odbor, katerega naloga je usklajevanje delovanja za nominacijo in sodelovanje med mesti, se je tokrat v Idriji srečal prvič, pred tem pa je že gostoval v Španiji in Mehiki. Kandidatke so začele sodelovati zaradi skupne nominacije, zdaj pa si želijo, da bi to sodelovanje razširile še na področja, na katerih bi lahko našle skupne interese, denimo na področju kulture, izobraževanja in gospodarstva.

Kot je povedal idrijski predstavnik v mednarodnem usklajevalnem odboru **Bojan Režun**, je obisk odbora sovpadal z obiskom neodvisnega strokovnjaka Unesca, ki je v Idriji preverjal, kako se navedbe iz dosjeja ujemajo z dejanskim stanjem na terenu.

Ali so Idrija, Almaden in San Luis Potosi uspeli z nominacijo in bo pot dejansko vpisana na seznam, bo znano julija na konferenci Unesca.

► Kustos v idrijskem muzeju Darko Viler in geolog Bojan Režun sta obiskovalcem iz Španije in Mehike na maketi pokazala, kje je Idrija in po katerih poteh so iz nje v svet vozili živo srebro

Po 38 letih nova stalna razstava čipk

Idrijski mestni muzej se ponaša z novo stalno razstavo čipk, ki so jo naslovili »Idrijska čipka, z nitjo pisana zgodovina«. Ustvarjalci so o njej zapisali: razstava o idrijski čipki je pripoved o idrijski čipki, zaviti kakor trak, po katerem je postala širše prepoznavna. Predstavljamo vam njeno zgodovino, zapisano z nitjo, pri čemer nočemo ostati zazrti zgolj v preteklost in idrijsko čipko, kakršna je bila nekoč, temveč želimo prikazati tudi njen sodoben

izraz.

Po štirih letih intenzivnega dela se obiskovalec lahko sprehodi po štirih sobanah, v katerih je predstavljenih 8 tematskih sklopov. Kot pravi etnologinja **Mirjam Gnezda**, se razstava začne s klekljanimi čipkami v Evropi in umestitvijo idrijske čipke med ostale evropske čipke in nadaljuje s trgovino s čipkami in trgovci ter klekljaricami, ustanovitvijo in razvojem Čipkarske šole, uporabo idrijske čipke v

družbi vse do današnjih dni, na koncu pa nas pričaka še zakladnica najlepših in najprestižnejših čipk ter ob izhodu še Festival idrijske čipke.

Med pregledovanjem arhivskih gradiv v domačih in tujih arhivih, so odkrili kar nekaj novih podatkov. Zgodovinarica **Marija Terpin** izpostavlja podatek, ki so ga odkrili v domačem arhivu v Idriji. Gre za službo mojstra za pečatenje iz zadnje četrtine 18. stoletja. Kot pravi, gre za cel sklop dokumentov, na podlagi katerih so ugotovili, da je bila tržna vrednost čipke v omenjenem obdobju zelo pomembna, poleg tega je tudi sam izraz idrijska čipka veliko starejši, kot so predvidevali. Pomembno je poudariti, da tržna vrednost čipke ni šele produkt 60., 70. let 19. stoletja, pač pa je navezava že dosti starejša.

Med ohranjenimi viri so našli celo podatke o natančnem številu bul v nekem obdobju v Idriji, o njihovi dolžini, tudi izgledu. Veliko odkritje so čipke, do katerih so prišli v Dunajskem državnem arhivu. Omenjene čipke iz leta 1764 sicer niso iz Idrije, ampak iz Ljubljane, ker pa je bila Idrija takrat že pomemben čipkarski center in je razmišljala tudi o ustanovitvi čipkarske šole, je to dovolj dober vir, da vemo, kako so čipke v tistem obdobju izgledale. Postavitev razstave je bila za oblikovalce pravi izziv: čipka namreč prenese le določeno svetlobo, zato obiskovalca morda nekoliko presenetijo temačni prostori, v katerih se prepletajo tri barve: siva, cino-baritna in temno modra, na kateri čipka pride najbolj do izraza.

► Naredile so veliko delo: avtorice razstave (od desne proti levi) kustosinja etnologinja Mirjam Gnezda, direktorica idrijskega muzeja Ivana Leskovec in kustosinja zgodovinarica Marija Terpin ter oblikovalka razstave arhitektka Monika Milič

Bevkov dan Podeljene Bevkove nagrade in priznanja

Domen Uršič

Kulturno umetniško društvo Cerčno (KUD Cerčno) je v nedeljo ob sodelovanju Mestne knjižnice in čitalnice Idrija ter Občine Cerčno že tretjič pripravilo Bevkov dan. Prireditev, ki je namenjena vsem ljubiteljem literature, se je v Bevkovi knjižnici Cerčno pričela ob 14. uri z razstavo manj znanih Bevkovih del. Obiskovalci so lahko sodelovali tudi na knjižnem sejmu, ki pa se ga je, kot vsako leto doslej, udeležilo le malo razstavljalcev.

KUD Cerčno je Bevkov dan prvič organiziral pred tremi leti. Namenjen pa je predvsem širjenju zavesti o literaturi ter obujanju spomina na pisatelja Franceta Bevka, ki je še vedno najbolj plodovit pisatelj s Cerkljanskega.

Na literarni delavnici pod vodstvom **Sandra Oblaka** so sodelovali člani literarnega društva Ris iz Idrije in naključni obiskovalci, ki so izrazili željo, da bi izkusili svoje literarno znanje. **Sabina Eržen, Vladimir Kržišnik, Ana Balantič, Rafael Lapajne** in **Ivanka Čadež**, vsi člani literarnega društva, pa so svoje literarne izdelke tudi prebrali. Ob koncu bralnega večera se je med publiko in ustvarjalci razvil zanimiv pogovor o nastajanju posameznega dela. Odgovori so bili, tako kot avtorji, zelo različni.

Večer se je zaključil s predvajanjem filma 16 minut do Prestolnice filmske sekcije KUD-a Cerčno TV R.E.T. ter avtorskega izdelka Topot **Branke Prezelj** in navidezne produkcijske hiše Papndek.

Mestna knjižnica in čitalnica Idrija je vsem članom Bevkove knjižnice omogočila tudi vračanje knjig brez zamudnine.

Ob praznovanju občinskega praznika občine Cerčno 1. oktobra je župan **Jurij Kavčič** na slavnostni seji občinskega sveta podelil najvišja občinska priznanja. Letos je komisija med 12 prispelimi predlogi izbrala tri Bevkove nagrade in eno priznanje.

Bevkove nagrade so dobili člani **Prostovoljnega gasilskega društva Šebrelje** za dolgoletno suvereno in neprecenljivo čuvanje skupne in zasebne lastnine na šebreljski planoti ter za humano odrekanje v korist vaše skupnosti. Za domiselno in vsestransko aktiviranje mladih potencialov v odmaknjem kraju ter za kakovost pri pripravi programskih ponudb je Bevkovo nagrado prejel tudi **festival Rad bi bil normalen. Cerkveni mešani pevski zbor Župnije Cerčno** pa je nagrado prejel za opravljanje plemenitega poslanstva širjenja zborovske kulture in bogatenja lokalne sakralne dediščine.

Najvišje občinsko priznanje je iz rok župana sprejel dolgoletni direktor Radia Cerčno **Ivan Seljak**.

Župan je simbolično obdaril tudi zlate maturante, ki jih je bilo letos v občini Cerčno kar devet, in sicer **Urška Drešček, Klara Zajc, Maja Čufer, Malvina Aurelia Lubec, Borut Trpin, Anja Mravlje, Nataša Močnik, Metka Pirih** in **Anica Podobnik**. Praznik Občine Cerčno, 1. oktober, se praznuje v spomin ustanovitve Vojkove brigade in rojstvo znamenitega matematika in pedagoga, doktorja Franca Močnika.

ZD Idrija ima nov rentgen

Občani so si oddahnili, ker jim po dobrem mesecu in pol, kolikor je bil idrijski Zdravstveni dom brez starega rentgena, ne bo treba več na slikanje drugam. Star rentgen je nadomestil novi, digitalni, ki je prijaznejši tako do pacientov kot zdravnikov. Omogoča namreč manj ioniziranega sevanja, lažjo obdelavo podatkov, večjo ločljivost slik in pošiljanje teh slik v pregled specialistom, zavzema pa tudi manj prostora kot stari. Rentgen so kupili

Trak so prerezali strokovna vodja v ZD Idrija Urška Močnik Bončina, idrijski župan Bojan Sever in direktor ZD Idrija Marko Hvala

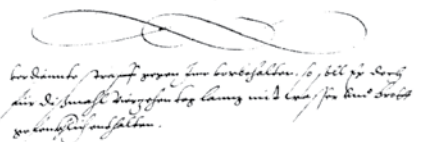
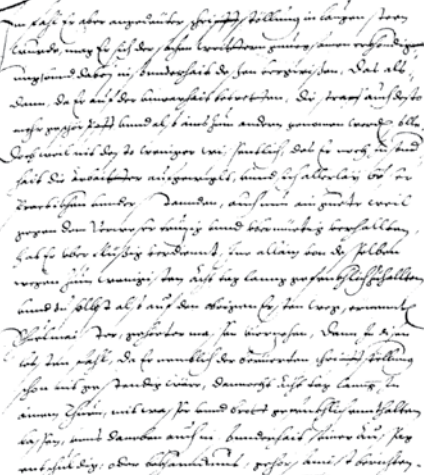
Če pozorno pogledate, lahko na monitorju vidite "kosti" šopka gerber

občini Idrija in Cerčno ter idrijski Zdravstveni dom. Celotna investicija je stala 265 tisoč evrov. Poleg rentgena ima Zdravstveni dom tudi novo reševalno vozilo, ki ga je kupil s pomočjo donatorjev.

Delo in pomen idrijskih protestantov

Janez Kavčič

Letos obeležujemo 500. obletnico rojstva Primoža Trubarja, vodilne osebnosti slovenske reformacije in očeta slovenske književnosti. Leto 2008 je bilo uradno razglašeno za Trubarjevo leto, častljiv jubilej pa je uvrščen celo na seznam Unescovih obletnic. Po Sloveniji, v zamejstvu in v Nemčiji, kjer je veliki reformator deloval, se je že zvrstilo mnogo strokovnih srečanj in spominskih prireditvev. Pričujoči zapis želi opozoriti na dejstvo, da so se ideje in dejanja slovenskih verskih in kulturnih reformatorjev pred okroglo 450. leti odločujoče dotaknile tudi rudarske Idrije.

Protestno pismo učitelja Matije Ebendorferja

V času največjega razmaha slovenskega protestantizma v drugi polovici 16. stoletja je bila Idrija rudarsko naselje s kakšnimi tisoč prebivalci. Od leta 1575 je bil živo-srebrov rudnik v celoti v lasti habsburškega deželnega kneza, pred tem pa so poleg njega imele deleže (kukse) plemiške in meščanske družine iz Kranjske in Koroške, pa tudi iz nemških mest, denimo iz Nürnberga. Med njimi so bili najbrž mnogi protestanti, tako kranjski fevdalni gospodje in premožni

meščani kot znana rodbina Khisl ali Lenart Hren (njegov sin Tomaž je bil pozneje kot ljubljanski škof vodilni pobudnik protireformacije!). Znano je, da je prav protestant Hans Khisl po podržavljenju idrijskega rudnika kot poverjenik deželnega kneza bistveno pripomogel k razširitvi in tehnični modernizaciji rudniških obratov.

Protestantsko obdobje idrijske zgodovine, ki je trajalo štiri desetletja, je bilo doslej v historiografiji deležno relativno velike pozornosti, saj se je Idrija v drugi polovici 16. stoletja uvrščala med najpomembnejša središča reformacije na Slovenskem. O idrijskih protestantih se je prvi obširneje razpisal zaslužni zgodovinar dr. Josip Gruden, idrijski rojak, ki je leta 1910 izdal zajetno in odmevno Zgodovino slovenskega naroda. Za Grudnom so se z omenjeno zanimivo tematiko ukvarjali zlasti Mihael Arko (1931), dr. Marija Verbič (1965), dr. Helfried Valentinitš (1981), Franc Rupnik (2000), dr. Marko Kerševan (2001), Slavica Pavlič

poti v Idrijo. Cerkljanski župnik (seveda katoliški) Andrej Puc mu je namreč poročal: »V Nemški Idriji so sami krivoverci. V cerkvi pojo očenaš, vero, bere se evangelij in pridiga, drugega nimajo nič; v hišah bolnikov posvečujejo kruh in vino brez maše ... Iz Cerkna ljudje večkrat hodijo v Idrijo in Idrijčani jih hočejo zapeljati. Župnik pri Sveti Mariji v Spodnji Idriji pa je pošten in katoliški.«

Znana so imena mnogih protestantskih predikantov, ki so v Idriji dalj časa pridigali in delili zakramente ali pa občasno prihajali iz Ljubljane in od drugod. Kar poldrugo desetletje (1581–1595) je na primer v Idriji uspešno deloval predikant Boštjan (Sebastijan) Prašnik, dokler ni bil leta 1595 ob nastopu protireformacije na povelje samega habsburškega nadvojvode Maksimilijana izgnan. Protestantske veroizpovedi so se oprijeli vodilni uslužbenci rudnika, uradniki in tehnično osebje, med

Podpis rudniškega direktorja Gregorja Komarja

(2006) in še nekateri avtorji. Dragocene podatke je seveda moč odkrivati v arhivskih virih, na primer v Čedadu in v župnijskih knjigah ljubljanske evangeljske občine, kjer so zabeležena številna imena idrijskih uradnikov in delavcev.

Iz monografij in razprav zgoraj naštetih piscev naj na tem mestu izpostavimo vsaj nekaj najosnovnejših ugotovitev.

Domače idrijsko prebivalstvo, ki se je množilo s prišleki iz okolice, je bilo v Trubarjevem času močno pomešano s tujimi priseljenci, ki so prihajali na delo v rudnik iz nemško govorečih dežel. S tujci se je kmalu (okrog 1560) zanesel vpliv nemške reformacijske veroizpovedi (Martin Luther), ki je nato v Idriji prevladovala skoraj do konca 16. stoletja. Že leta 1563 naj bi prišel v Idrijo prvi protestantski predikant in očitno kmalu pridobil množico somišljenikov. Le kako bi bilo sicer mogoče razumeti dejstvo, da si leta 1571 papeški vizitator Porcia po obisku Cerknega ni upal nadaljevati načrtovane

njimi zlasti prvi direktor slovenskega rodu Gregor Komar, ki je stal na čelu podjetja od 1586 do 1595. Iz dokumentov je razvidno, da je bil dejaven protestant tudi dolgoletni rudarski sodnik Mihael Stecher, domačin, ki je z rudarji občeval v nemškem in slovenskem jeziku.

Po vsem povedanem se zdi zelo vprašljiva trditev dr. Josipa Grudna, češ da se »luterani menda niso mogli polastiti katoliške cerkve Svetega Duha (sedaj Svete Trojice), ampak so imeli svoje shode v neki leseni lopi.« Bolj verjetno je, da so protestanti najstarejšo idrijsko cerkvico iz leta 1500 uporabljali, saj so bili relativno dolgo obdobje rudniška oblast in njeni izvajalci, v Idriji pa takrat ni bilo katoliškega duhovnika. V tej smeri bi lahko govorilo tudi dejstvo, da je bila cerkev Svete Trojice tri desetletja po izgonu protestantov v času protireformacije po prenovi ponovno posvečena. Kot je razvidno iz zapisnikov vizitacij tedanjega čedajskega kapitlja, so tisti Idrijčani, ki

niso sprejeli luteranskih nauk in obredov, odhajali k mašam in po zakramente v Spodnjo Idrijo, ki je po zaslugi tamkajšnjih župnikov skupaj s kmečko okolico ostala zvesta katolištvu.

Največ trajnih zaslug so si idrijski protestanti pridobili z velikopotezno rekonstrukcijo in posodobitvijo živosrebrovega rudnika. Že omenjeni Hans Khisl je leta 1580 izboljšal žgalniške postopke (dodajanje živega apna rudi), pa tudi nekateri žgalniški mojstri in inovatorji za njim so bili protestanti. Vodilno vlogo je seveda igral direktor Gregor Komar, tipičen predstavnik protestantske tehnične inteligence. Po besedah dr. H. Valentinitšča (1981) in dr. J. Čarja (1993) je Komar »z izjemno podjetnostjo in energijo uvajal v idrijski rudnik vrhunske tehnične pridobitve takratnega časa.« V desetletju njegovega ravnateljstva so se rudarji in tehniki spopadali z vdori jamske vode in reševali zagate s črpalnimi in izvoznimi napravami (gepelj, vodno kolo) pri starejšem Ahacijevem jašku. Odločilen podvig pa je predstavljalo zlasti mukotrpno izkopavanje in poglobljanje novega Barbarinega jaška, konstruiranje prvih velikih »kamšti« (pozneje so jih občudovali prvi angleški potopisci in naš Valvasor) ter zagotovitev zadostnih količin pogonske vode. Upravitelj Komar si je vztrajno in zavzeto prizadeval rešiti problem ustreznega energetskega vodnega kanala, ki je bil nazadnje realiziran s projektom 3,5 km dolgih rak. Po srednjeevropskih rudnikih (Kuttenberg, Schlackenwald) je v sodelovanju z dvornimi oblastmi iskal in našel vrhunske tehnične strokovnjake (Ruprecht Pebinger, Marx Rudolf, Hans Roth, Gregor Schmelzer), ki so še v času njegovega mandata opremili Barbarin jašek z dvojno »kamštjo« (obojeustransko transportno kolo – Kehrrad in enosmerno nadlivo črpalno kolo).

Idrijski protestanti so upoštevali in udejavnili Trubarjevo naročilo (Cerkovna ordninga, 1564), po katerem »obena dežela, ne mejsto, ne gmajna ne mogo prez šul, prez šularjev inu prez vučenih ludi biti.« V skladu s tem naročilom so odprli prvo idrijsko ljudsko šolo, ki je bila namenjena osnovnemu izobraževanju in vzgoji tako dečkov kot tudi deklic. Pouk je obsegal verouk (Trubarjev Katekizem), pisanje (Trubarjev Abecednik), branje, računstvo in zlasti glasbeno vzgojo s petjem. Učitelje so sprva plačevali sami rudarji (status zasebne šole), pozneje pa so denarne prispevke za vzdrževanje šole namenjali tudi kranjski protestantski deželni stanovi (plemstvo, meščanstvo). Šola je bila nastanjena v gradu, saj so učitelji dobili »poluradno veljavo« rudniških

uslužbencev (S. Pavlič, 2006). Po doslej znanih podatkih se je na šoli zvrstilo skupno pet učiteljev, in sicer Matija Ebendorfer, Johann Hans Hoffer, Michael Freisleben (protestantski rudniški knjigovodja), Anton Halmberger in Peter Gallus. Največ pozornosti raziskovalcev vzbujata nedvomno Ebendorfer in Gallus. Prvi poznani idrijski učitelj Ebendorfer je namreč v letih 1579–1580 na prošnjo rudarjev pisal pritožbe proti izkoriščevalskemu upravitelju Urbanu Ainkhürnu (predhodnik Gregorja Komarja) in svoje pogumno dejanje žal drago plačal. Po ukazu deželnega kneza so ga doleteli zapori v Ljubljani in Gradcu, izgon iz Idrije in odpust iz službe. Zvenec priimek učitelja Petra Gallusa (Petelina) pa razumljivo vzbuja asociacijo na morebitno sorodstveno zvezo s slavnim skladateljem Jakobom Gallusom (1550–1591); mnenja raziskovalcev in domoznancev (Dragotin Cvetko, Jožef Zazula, Karel Bezeg) dopuščajo to možnost. Z nastopom protireformacije je bila seveda idrijska protestantska šola na hitro ukinjena. Nadomestila jo je katoliška enorazrednica z učitelji, ki so bili istočasno predvsem cerkovniki in organisti. Tako skromno ljudsko šolo je Idrija premogla dobrih 170 let (!), vse do naprednih šolskih reform cesarice Marije Terezije v drugi polovici 18. stoletja.

Protireformacija je zadela Idrijo šele leta 1595, saj je bila zaradi svojega pomena deležna posebne pozornosti in obzirnosti, tako v tem smislu, da je katoliški nadvojvoda v njej kljub svoji neposredni pristojnosti odlašal s protireformacijskimi posegi, kot s posebno intenzivnostjo kasnejše rekatolicizacije (dr. M. Kerševan, 2001). Protestantski pridigarji in učitelji so bili pregnani, direktor Komar pa je bil odstavljen skupaj z drugimi uradniki. Zapustil je Idrijo, kasneje menda v iskanju zaposlitve spet formalno prestopil v katoliško vero, toda ostal vse do smrti leta 1609 sumljiv, saj se v Idrijo ni smel več vrniti (H. Valentinitš, 1981). Odstavitev Komarja pa ni potekala brez zapletov, ker so se z njim odločno solidarizirali rudarji. Vizitatorski komisar Jožef Fortunat, ki je v Spodnji Idriji 22. septembra 1595 vodil proti Komarju sodni proces, se je moral na hitro odpraviti proti Tolminu, ker mu je skupina kakih 50 idrijskih knapov med Spodnjo Idrijo in Idrijo pripravila celo obojeustransko zasedo! (F. Rupnik, 2000).

Za ponovno utrditev katoliške veroizpovedi v Idriji si je (ob podpori rudniške, cerkvene in državne oblasti) odločno prizadeval jezuitsko vzgojeni duhovnik Marko Kuhn, ki je nastopil službo leta 1598. V svoji verski gorečnosti je pisal v Videm

► Obojeustransko kolo za dviganje jamske vode in rude, Georgius Agricola: De re metallica, 1556

(Udine): »Nikjer ni luteranstvo napravilo toliko škode kakor v Idriji, kjer so skoraj 40 let predikanti pridigovali rudarjem in kmetom.« Rekatolicizacijo so potem v začetku 17. stoletja nadaljevali duhovniki v sklopu spodnjejidrijske župnije, kamor je Idrija v cerkvenem pogledu spadala vse do sredine 18. stoletja. Vrstili so se redni vizitacijski pregledi, obnavljanje tradicionalnih in uvajanje novih oblik ljudske religioznosti, čaščenje sv. Barbare in gradnja nove cerkve rudarske zavetnice, za katero je leta 1622 blagoslovil temeljni kamen sam ljubljanski škof Tomaž Hren. Idrijčani so v tistih časih – nedvomno tudi zaradi eksistenčne nuje – sprejeli (nekateri bolj na zunaj) zahtevane izraze katoliške konfesije. V tej luči je razumeti tista poročila duhovnikov, ki so se pritoževali nad mlačnostjo svojih vernikov.

Ko danes z več kot štiristoletno časovno distanco obravnavamo in vrednotimo mesto protestantov v naši preteklosti, moramo z vso objektivnostjo ugotoviti, da so prispevali dragocen in nepogrešljiv delež pri materialnem ter duhovnem razvoju in napredku Idrije. Zato velja podpreti pobudo Muzejskega društva, da se jim v znak priznanja postavi ustrezno spominsko obeležje.

Kolektor Synatec

rešitve z elektrotehnično opremo

vrhunske kakovosti

Ustvarjamo celovite in učinkovite rešitve z elektrotehnično opremo vrhunske kakovosti: izkoristite preverjeno kombinacijo inovativne opreme svetovno znanih proizvajalcev niskonapetostne stikalne opreme in opreme za avtomatizacijo ter naših dolgoletnih izkušenj.

Prodajni program: niskonapetostna stikalna oprema za industrijo in zgradbe • oprema za avtomatizacijo v industriji in zgradbah • varnostna in kontrolna oprema • programska oprema za vodenje procesov SCADA • oprema za avtomatizacijo in niskonapetostna stikalna oprema za eksplozijsko ogrožena območja (Ex-oprema) • namenski proizvodi za avtomatizacijo.

Rešujemo vaše probleme: odlikuje nas strokovna in učinkovita tehnična podpora. Ne zapravljajte časa z iskanjem odgovorov na tehnična vprašanja, če že poznamo rešitve. Teh.podpora@synatec.si.

Dodatne informacije: Kolektor Synatec d.o.o. • Vojkova ul. 8b • 5280 Idrija • T: 05/372 06 50 • F: 05/372 06 60 • www.kolektorsynatec.si • synatec@kolektor.si

Niskonapetostna stikalna oprema

MOELLER DOLD wieland

Oprema za avtomatizacijo

ADVANTECH micro innovation micro SYST

Varnostna in kontrolna oprema

DOLD LAKEB SAFETY

Programska oprema za vodenje procesov SCADA

Citect

Oprema za eksplozijsko ogrožene prostore

STAHL

Namenski proizvodi za avtomatizacijo

SYNATEC

Načrtovana reorganizacija koncerna Kolektor

»O reorganizaciji koncerna smo se začeli pogovarjali že spomladi lani, ko smo se lotili priprave Strategije koncerna 2008-2012. Model delitve je že dorečen. Po njem naj bi ločili razvojno-tržne in proizvodne procese od plansko-kontrolniških, finančnih, strategije kadrov ter odnosov do širšega in ožjega okolja, se pravi, njegov izvršilni del od upravljalškega, ki bo kot holding skoncentriran na ravni Kolektor Holdinga in ga bom v prihodnjih letih vodil jaz,« je v zvezi z načrtovano reorganizacijo povedal predsednik uprave koncerna Kolektor **Stojan Petrič**. »V načrtovanju te nove organiziranosti smo v Kolektorju leta vlagali v izobraževanje in razvoj kadrov, tudi v MBA študije, tako da imamo danes vrhunsko menedžersko ekipo, ki je sposobna prevzeti izvršno vodenje koncerna v prihodnje, kar je tudi ena od mojih velikih zaslug,« je še poudaril Stojan Petrič. Reorganizacija koncerna bo stopila v veljavo z novim letom. S podrobnostmi bomo zaposlene seznanili na tradicionalnem prednovoletnem srečanju v Modri dvorani in prek časopisa Komunitator.

Kolektorjeva prodajna konferenca v znamenju svetovne recesije.....

2

- Kljub recesiji bo koncern letošnje poslovno leto sklenil z 275 milijoni evrov prometa

Bienalni dan koncernovih dobaviteljev.....

3

- Tokratni naj dobavitelj Kolektorja je postal nemški EKS Isodraht GmbH

Kolektor Liv prejemnik priznanj za dve inovaciji.....

9

- Zapiralo odtoka vode v wc-splakovalniku je na regijski ravni prejelo zlato, na državni pa srebrno priznanje

Ključni dejavniki globalne konkurenčnosti

Filip Šemrl

Koncern Kolektor je zagotovo med najbolj internacionaliziranimi slovenskimi podjetji. Če se bo primerjal zgolj z njimi, lahko nazaduje, je bil glavni poudarek **Boštjana Ložarja**, MBA, enega najvplivnejših strateških svetovalcev pri nas, ki je vodstvenemu menedžmentu koncerna Kolektor v okviru strateškega seminarja predaval o ključnih dejavnikih globalne konkurenčnosti.

Prav zaradi omenjene ugotovitve je predavatelj predstavil organizacijski ustroj in ključne dejavnike globalne konkurenčnosti svetovnih multinacionalnih družb, ki temeljijo na ustreznem poslovnem modelu, operativni odličnosti, produktnih strategijah in kadrih. V razpravi so sodelujoči spoznavali razlike in iskali preboj, ki bi koncern približal najbolj prepulzivnim svetovnim gospodarskim družbam. Kolektor mora na ravni koncerna oblikovati primeren poslovni model in na produktni ravni ustrezen portfelj s čim tesnejšimi povezavami med posameznimi koncernovimi segmenti proizvodnje. Tako bo lahko tudi v prihodnje ustvarjal ekstra dobiček, predvsem na račun ponudbe izdelkov, ki za razliko od komutatorjev še niso v fazi zrelosti, kar

mu bo omogočalo ustvarjanje višje dodane vrednosti. V zadnjih petnajstih letih je Kolektor več kot štirikrat spremenil svoj poslovni model. Globalno optimalizacijo virov, ki se je v tujini dogajala med letoma 1995 in 2003, je Kolektor izvedel leta 2005, kar je za slovenske razmere zelo zgodaj, vendar se je kljub temu potrudil, da v primerjavi z najboljšimi tujimi podjetji ni zaostal, je ugotavljal Boštjan Ložar. Z omenjenim strateškim seminarjem je želel skupaj s sodelujočimi na njem preveriti, ali je mogoč še kakšen nov unikatni preskok, ki bi v Kolektorjevi branži, za katero so značilne nizke marže, ta lahko iztržil kaj več.

Prodajna konferenca v znamenju svetovne recesije

Polona Šemrl

Na redni jesenski prodajni konferenci so se zbrali prodajniki vseh koncernovih proizvodnih podjetij doma in po svetu. Pregledali so poslovne rezultate v zadnjih devetih mesecih. Kot ugotavlja izvršni direktor koncernove komercialne **mag. Rok Vodnik**, se je prodaja komutatorjev na ravni koncerna oziroma v njegovih družbah doma in po svetu v obravnavanem obdobju v povprečju zmanjšala skoraj za desetino. Slabši poslovni rezultati so posledica recesije, ki smo ji priča v zadnjih mesecih in zaradi katere je do konca leta pričakovati še dodaten padec prodaje. Po Vodnikovih besedah bo koncern Kolektor letošnje poslovno leto kljub temu zaključil z 275 milijoni evrov prometa. Tudi prihodnje leto naj bi prodaja ostala na enaki ravni. Sicer pa strategija poslovanja koncerna v obdobju 2008 – 2017 predvideva postopno rast prodaje, predvsem na račun ohranjanja sedanjega tržnega deleža v komutatorski ponudbi, akvizij in ponudbe novih programov oziroma izdelkov v drugih dveh najmočnejših koncernovih proizvodnih stebrih. Tako naj bi leta 2017 ustvarili že 500 milijonov evrov prometa.

Zaradi upada prodaje predvsem na komutatorskem programu bo snovanje novih projektov v prihodnjem

letu osrednja tema, s katerimi naj bi nadomestili zmanjšanje prodaje zaradi recesije v svetovni avtomobilski industriji.

V prid uresničitve načrtane strategije se bo koncern Kolektor z novim letom reorganiziral. Po novem se bo delil na tri stebre: avtomobilsko industrijo, hišno tehniko in industrijsko tehniko. Razvojna centra za avtomobilsko industrijo bosta v Idriji in Herrenbergu, za hišno tehniko v Postojni, za industrijsko tehniko pa v Ljubljani. Razmišljalo tudi o razvojnem centru nekje v Aziji. Z novo organiziranostjo se bo koncern Kolektor tudi kupcem predstavil v drugačni luči. V prihodnje ne bo le ponudnik komponent, pač pa bo že utečenost razvojnega dobavitelja nadgradil s ponudbo podsistemov in sistemov v različnih proizvodnih aplikacijah. Koncern razpola za zadostnimi pristojnostmi in znanjem, da je lahko kupcem dober partner v njihovih razvojnih projektih.

Dan dobaviteljev prvič za dobavitelje za komutatorski in nekomutatorski program

Polona Šemrl

Koncern Kolektor vsako drugo leto za vse svoje dobavitelje pripravi Dan dobaviteljev. Tokrat se je v Radencih zbralo več kot 100 predstavnikov dobaviteljev iz 56 podjetij. Pred dvema letoma so organizatorji napovedali, da se bodo ponovno srečevali vsi koncernovi dobavitelji, tako tisti, ki dobavljajo material za komutatorski program, kot tisti za nekomutatorskega. In res je bilo tako.

To novost so izkoristili, da so zbranim predstavili dve hčerinski podjetji: Kolektor Liv in Kolektor Magma.

Mojca Šajna, vodja strateške nabave v Kolektor Livu in **Svetlana Perić**, vodja nabave in nabavno prodajne logistike v Kolektor Magmi, sta spregovorili o

zgodovini in razvoju podjetja, v katerem sta zaposleni, in sodelovanju s koncernom Kolektor.

Cilj Dneva dobaviteljev je seznaniti dobavitelje s položajem koncerna Kolektor in njegovo strategijo razvoja ter poudariti pomembnost kakovosti izdelkov in poslovanja. Predavatelji so si bili enotni, da je dobro sodelovanje med dobavitelji in koncernom pomembno tako za eno kot drugo stran. Kot je povedal **Vojko Božič**, vodja nabave v Kolektor Group, si je Kolektor na področju nabave zastavil novo strategije. Poimenoval jo je »Politika 5 krat 5«. Zajema redno oskrbo proizvodnje z materialom, stalno zniževanje nabavnih stroškov, iskanje novih potencialnih virov nabave, zmanjševanje števila dobaviteljev in dvig kakovosti vhodnih materialov.

Kolektor je internacionalizirano podjetje, ki ima proizvodna podjetja doma in v svetu. Čeprav je internacionalizacija še vedno osredotočena predvsem na komutatorski program, tudi novi programi in produkti postajajo vse močnejši. Že letos bodo polovico prihodkov ustvarili prav z nekomutatorskimi programi. Rast koncerna, kakršni smo priča v zadnjem času, zahteva novo organiziranost. Z letom

2009 se bo koncern iz produktne reorganiziral v panožno organizacijo, je zbranim dejal izvršni direktor koncernove komerciale **mag. Rok Vodnik**. Nova organiziranost bo koncern delila na tri stebre – avtomobilsko industrijo, hišno tehniko in industrijsko tehniko. Ključna sprememba bo, tako Vodnik, na razvojno-tržni funkciji, s pomočjo katere želijo v koncern pripeljati nove programe in projekte, ki bodo omogočali organsko rast.

Udeleženci so se seznanili še z nekaterimi novostmi s področja logistike v koncernu, novo evropsko kemijsko zakonodajo REACH in pregledali, kako uspešni so dobavitelji pri dobavi materialov.

Po besedah direktorice področja logistike v Kolektor Sikom **Mateje Štemberger** naj bi logistika v koncernu Kolektor postala sinonim za učinkovitost in odličnost logističnih rešitev. Da bi na tem področju postali bolj fleksibilni in produktivni, naj bi centralizirali organizacijo transporta, zmanjšali zaloge, racionalizirali

bazo nestrateških dobaviteljev in povečali samokontrolo porabe strateških in nestrateških materialov. Da bi to uresničili, od dobaviteljev pričakujejo 100-odstotno točnost dobav, krajše dobavne roke in 100-odstotno kvaliteto.

Bojan Črv, direktor področja kakovosti v Kolektor

Sikom, ugotavlja, da je bil v zadnjih dveh letih narejen korak naprej, vendar si v koncernu želijo še boljših rezultatov. To naj bi dosegli s tem, da so v dobaviteljski verigi odlično kakovost postavili na prvo mesto, na začetek verige. Od dobaviteljev pričakujejo, da bi naredili dobro že prvič, da ne bi bilo nič napak in nič reklamacij. Prav tako pa si od njih obetajo sodelovanje, saj bodo le tako lahko dobavitelji postali tudi partnerji. Njihov odstotek se je v zadnji dveh letih povečal, želijo si še večjega.

Ob koncu formalnega dela Dneva dobaviteljev je **Vesna Jereb**, vodja projektov iz EVT-sistemov, udeležence seznanila še z evropsko kemijsko zakonodajo, ki jo poznamo pod imenom REACH. Omenjena zakonodaja se dotika dobavnih verig (oz. pretoka materiala in informacij) s stališča posameznih snovi v materialih. Opredeljuje namreč zahteve in roke, ki jih morajo podjetja izpolnjevati, če želijo delovati na trgu EU (registracija snovi pri novo ustanovljeni Evropski agenciji za kemikalije, boljši varnostni listi, itd.). Cilj REACH-a je sicer prost pretok snovi na notranjem trgu EU ter visoka raven kemijske varnosti, zaščite zdravja ljudi in okolja.

Na vsakem Dnevu dobaviteljev razglasijo tudi Naj dobavitelja, ki ga izbere poslovodstvo koncerna

Andrea Ruhdorfer, EKS Isodraht GmbH: »Nagrada je za nas velika čast po 10-letnem sodelovanju s Kolektorjem. Kolektor je eden naših največjih kupcev. Na nagrado smo upali in včasih tudi pomislili, da si jo zaslužimo, ker smo v zadnjih letih s Kolektorjem trdo delali. Upali smo in zdaj smo zelo veseli, da smo bili izbrani za naj dobavitelja. Kolektor je svetovni vodja na področju komutatorjev, vidimo pa, da se vse bolj usmerja tudi na druga področja. Je močno in inovativno podjetje. Vsakič, ko pridem v Slovenijo, poslušam o napredku in akvizicijah. To je dobro.«

Eckhard Schaffartzik, EKS Isodraht GmbH: »Ta nagrada je rezultat 10-letnega sodelovanja. V zadnjih letih smo bili zelo blizu temu naslovu, zdaj smo ga osvojili in smo zelo veseli. Nanjo smo upali že v preteklih letih, upali smo tudi letos, nismo pa je pričakovali. Veselje je zato še toliko večje. Kolektor je Isodrahtov največji in najpomembnejši kupec. Je tudi najbolj zahteven. Veseli smo, da imamo kupca, ki pritiska na nas in nas z nasveti usmerja.«

Kolektor. Tokrat je kristalno plaketo prejelo nemško podjetje EKS Isodraht GmbH, eden največjih koncernovih dobaviteljev bakra.

Koncern Kolektor s hčerinskim podjetjem Kolektor Sinabit sodeloval na 1. konferenci o informatiki v proizvodnji PRO-IT

Polona Šemrl

Gospodarska zbornica Slovenije oziroma njeno Združenje za informatiko in telekomunikacije je za podjetje, ki je s pozdravnim nagovorom odprlo prvo konferenco o informatiki v proizvodnji, izbralo prav koncern Kolektor. Kolektor so organizatorji predstavili kot primer dobre prakse, kot primer uporabnika in ponudnika rešitev za uporabo informatike v proizvodnji.

Zbrane je v imenu koncerna Kolektor nagovoril direktor Kolektorja Sikom za razvojno tehnološko področje **Marjan Drmota**. Poudaril je, da se koncern Kolektor zaveda pomena konference in teme, ki jo obravnava, za globalno konkurenčnost, zato so se tudi odzvali vabilu. Skozi hčerinsko podjetje Kolektor Sinabit si koncern želi postati močan akter na področju proizvodne informatike. Prav proizvodna informatika je tisti pomemben element konkurenčnosti, ki je danes za slovensko gospodarstvo izjemnega pomena. Drmota je mnenja, da sistem, kakršen je Kolektor, ki ima proizvodna podjetja domala po vsem svetu, brez procesov, podprtih s proizvodno in nadgrajenih s poslovno informatiko, ne bi mogel obstajati in poslovati.

Koncern Kolektor se proti kitajski konkurenci bori s filozofijo, da mora biti produkt med kakovostjo in ceno ugodnejši kot pri konkurenci. Ker bi se glede cene s kitajsko konkurenco težko kosali, je potrebno zagotoviti boljšo kakovost. Pomemben dejavnik pri zagotavljanju kakovosti najdemo prav v proizvodni informatiki – v spremljanju, sledenju, nadzoru in analizi procesov, na podlagi katerih lahko sprejemamo

ustrezne odločitve. Brez ustrezne proizvodne informatike se dobrih produktov, ki bi bili konkurenčni, ne da narediti, je še povedal Drmota.

Na konferenci se je predstavilo tudi koncernovo hčerinsko podjetje Kolektor Sinabit. Strokovni sodelavec omenjenega podjetja **Maks Tuta** je spregovoril o sledenju izdelku v kosovni proizvodnji in se ob tem vprašal, ali je sledenje nuja ali dobrodošel dodatek in ali predstavlja stroške ali investicijo.

»Neko grobo sledenje izdelkom v sodobni tovarni običajno obstaja: s spremljanjem delovnih nalogov, s spremljanjem skladišnega poslovanja itd. To sledenje je običajno premalo podrobno - velikokrat so tudi razpoložljivi podatki nepovezani. Zahteve po sledenju so iz dneva v dan večje. Odločitev, kako natančno slediti posameznim materialom od vstopa v tovarno, skozi vse procese obdelav in sestavljanj, do posameznega končnega izdelka, ki zapusti tovarno, je zelo

kompleksna. Izdelkom lahko sledimo na nivoju posameznega kosa ali pa na nivoju serije, embalažne enote itd. Najvišji nivo sledenja je sledenje izdelave posameznega izdelka skozi celoten proizvodni proces – na koncu poznamo celotno zgodovino izdelave posameznega izdelka. Obseg in globino sledenja določajo pogoji kupcev in lastne zahteve za sledenje izdelka. Bolj kot so znani pogoji izdelave (uporabljeni materiali, stanje stroja itd.), lažje je na podlagi izmerjenih tehnoloških podatkov pripraviti prave korektivne ukrepe in imeti s temi ukrepi kar najmanjše stroške. Uvedba sledenja izdelka povzroči nekatere dodatne stroške, ki so praviloma bistveno manjši, če se to uvaja skupno s postavitvijo tehnologije za proizvodnjo. Je pa sledenje izdelkom hkrati tudi investicija v bodočnost, ker bodo ljudje, ki vodijo proizvodnjo, na podlagi bolj podrobnega sledenja lažje pravilno ukrepali ob težavah v proizvodnji, pa tudi manj tvegano uvajali racionalizacijek«.

Sicer pa Tuta pravi, da je v prvi vrsti potreba po sledenju odvisna od izdelka, ki ga izdelujemo. Ni namreč vseeno, ali izdelujemo enostaven ali zahteven izdelek. Bolj kot je izdelek zahteven, bolj pomembno je podrobno sledenje posameznemu kosu. Sledenje je pametno integrirati v vsako proizvodnjo v takem obsegu, da nam prinaša sprotne in dolgoročne koristi ter je ekonomsko upravičeno. Eden od pomembnih ciljev uvajanja podrobnega sledenja je tudi zmanjšanje tveganj v proizvodnji.

Kolektor Synatec s partnerji sodeloval na 18. posvetovanju vzdrževalcev Slovenije

Polonca Pagon

Posvetovanje slovenskih vzdrževalcev je bilo namenjeno vsem, ki so kakor koli povezani z vzdrževanjem. Predstavniki Kolektorja Synatec ter dveh njegovih partnerskih podjetij Elsing Inženiring in Kolektor Sinabit so na omenjenem posvetovanju predavali o pregledih v Ex-okolju in centralnih nadzornih sistemih kot učinkovitem orodju pri procesih vzdrževanja. **Vili Granda**, tehnični svetovalec v podjetju Elsing Inženiring, je zbranim predstavil pregled v eksplozijsko ogroženih okoljih, saj so se s sprejemom in uveljavitvijo nove ATEX-zakonodaje pojavile tudi nekatere novosti pri vzdrževanju in pregledih električnih naprav v Ex-okolju. Ker se v praksi pogosto pojavlja vprašanje, na kakšen način najbolj smiselno in optimalno porazdeliti predpisane preglede, je slušateljem predstavil dva predloga iz nemške prakse, ki jih je mogoče prenesti tudi v naša podjetja. Centralni nadzorni sistemi so danes zelo pomemben segment v procesu nadzora in vodenja tehnoloških procesov v industriji in energetiki v različnih infrastrukturnih objektih. **Mag. Samo Ceferin**, tehnični direktor v podjetju Kolektor Sinabit, pravi, da so z razvojem krmilno regulacijske opreme in informacijske tehnologije na področju industrijske tehnike ter z dvigom osveščenosti projektantov in uporabnikov tovrstnih sistemov centralni nadzorni sistemi postali tudi zelo uporabno orodje vzdrževalcev. Skozi takšne sisteme se lahko postopki vzdrževanja bistveno olajšajo, saj je možno že nekatere tehnološke postopke upravljati tako, da je zagotovljeno delovanje naprav, skladno z zahtevami proizvajalca za vzdrževanje brez ročnih posegov vzdrževalcev. Centralni nadzorni sistemi so tudi učinkovita orodja, ki vzdrževalcem pomagajo pri preventivnem vzdrževanju, obenem pa zagotavljajo dobro informiranost v primeru intervencij ali okvar.

S prevzemanjem tržnih deležev smo se tudi prostorsko širili

Filip Šemrl

Pogled na Kolektorjevo industrijsko cono aprila leta 1999. Danes se je okolica nad njo že tako zarasla, da fotografije z gradnjo Razvojno-tržnega centra z istega mesta ni mogoče več posneti

Mineva 45 let Kolektorja, tovarne za proizvodnjo komutatorjev, ki je začela poslovati v proizvodni hali, ki jo danes ni več. Na njenem mestu namreč dobiva končno podobo nov Razvojno-tržni center, s katerim koncern na matični lokaciji v Idriji skoraj zaključuje svojo zunanjo podobo. Kolektor je svoje proizvodne hale gradil in se širil v skladu z rastjo njegove vloge na svetovnem tržišču. Novi proizvodni prostori so bili tisto, kar je bilo vidno in vsem na očeh. Dokaz, da podjetje napreduje in da udejanja svoje poslovne ambicije postati eden glavnih izdelovalcev komutatorjev na svetu. Tisto, česar se od zunaj ni dalo videti, pa je bil tehnološki razvoj, v katerega je Kolektor stalno vlagal in še vedno vlaga znaten delež svojih prihodkov. Prav po zaslugi slednjega, ki je bilo tesno povezano z njegovo ekspanzijo na področju komercialne, je postal stroškovni in tehnološki vodja v ponudbi komutatorjev. Tehnološki vodja ostaja še naprej in snovanja novih prijemov v tehnologiji izdelave komutatorjev in materialih zanje ni zavrla niti trenutna svetovna gospodarska recesija, ki je še posebej izrazita v avtomobilski industriji, kateri še vedno dobavlja glavnino svoje komutatorske proizvodnje. Krize se pojavljajo obdobjno, najnovejša, ki kot kaže še ni dosegla svojega vrhunca, ni ne prva

ne zadnja. Kolektor jo bo zagotovo premostil tudi po zaslugi svoje kapitalske trdnosti, ki jo je gradil leta in leta in se v svojem razvoju ni nikoli nepremišljeno zaletaval s »palačami«, ampak je gradil premišljeno svojim potrebam v prid in v korist družbe. Nenazadnje je treba spomniti na pretekle čase, ko se je na desnem bregu Idrijce služilo kruh z za današnje čase umazano in za zdravje škodljivo proizvodnjo živega srebra. Kolektor je bil tisti, ki je nase prevzel finančno breme sanacije in oblikoval industrijsko cono, ki bo dobila končno podobo z izgradnjo nove proizvodne hale za nove programe, ki bodo jutri dopolnjevali dosedanjo komutatorsko ponudbo, in s tem še naprej zagotavljali socialno varnost Idrijčanov in okoličanov. Kolektor je namreč prevzel vlogo nekdanjega zaposlovalca v idrijski kotlini in vestno izvaja družbeno koristno vlogo v tem okolju.

Konec meseca bo Vegrad razstavil gradbeno dvigalo v Vojkovi ulici v Idriji, še prej pa bodo z njim na vrh Razvojno-tržnega centra dostavili tako imenovane klimate in z njegovo pomočjo dokončali stekleno fasado objekta. V notranjosti novogradnje medtem opravljajo obrtniška dela.

Kolektor prvič na sejmu v Rusiji

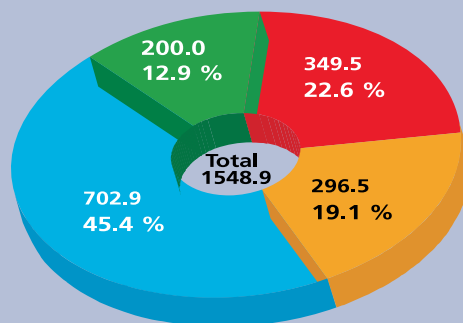
Kolektor Group se je udeležil 4. sejma Interavto, ki je potekal v okviru največjega sejma vozil v Rusiji, in sicer Moskvskega mednarodnega avtomobilskega salona MIAS 2008.

Na sejmu Interavto so se predstavili dobavitelji sestavnih delov oziroma komponent, dodatne opreme, barv, opreme za servise, za vzdrževanje in vsega, kar je kakor koli povezano z avtomobilizmom. Kolektor Group se je odločil za predstavitev na tem sejmu, ker na njem razstavljajo njegovi dosedanja kupci in potencialni novi kupci. »Glede na to, da smo bili na sejmu prvič, je bil obisk zadovoljiv, imeli smo sestanke z obstoječimi kupci, pridobili kontakte z novimi, tako na področju komutatorjev kot tudi za izdelke iz plastike in programa navitij,« je po koncu sejma povedal **Matjaž Urbas**, predstavnik Kolektorja v Rusiji. Ker je avtomobilski trg v Rusiji eden najhitreje rastočih trgov na svetu, se ga bodo vsekakor udeležili tudi prihodnje leto.

Kolektor Koling na MOS-u

Na 41. mednarodnem obrtnem sejmu, največji sejmski in poslovni prireditvi v Sloveniji, se je predstavil tudi Kolektor Koling. Na sejmu se je predstavil s programom toplotnih črpalk in solarnih sistemov za pripravo tople vode. V programu toplotnih črpalk so obiskovalcem na ogled postavili toplotne črpalke zrak/voda, voda/voda, zemlja/voda ter demonstrirali njihovo izvedbo. V programu solarnih sistemov pa so predstavili vakuumske kolektorje, solarne zalogovnike in pogonsko regulacijske komplete. Program črpalk in solarnih sistemov je Kolektor Koling na MOS-u tokrat predstavil prvič. Predstavitev na sejmu so tako izkoristili za promocijo lastne blagovne znamke ter pridobivanje in ohranjanje kontaktov s poslovnimi partnerji in strankami. Kot pravijo, je bil njihov razstaveni prostor odlično obiskan. Opažajo namreč veliko zanimanje za obnovljive vire energije.

Glede na raziskavo ruskega avtomobilskega trga (Russian Automotive Market Research) je skupna prodaja avtomobilov v Rusiji v prvi polovici leta 2008 dosegla milijon 549 tisoč vozil, kar pomeni, da se je povečala za 35 % v primerjavi s takim obdobjem lani. Prodaja tradicionalnih ruskih blagovnih znamk (brez izvoza) je dosegla 349.500 vozil, kar na trgu predstavlja 22.6 %. Prodaja v Rusiji izdelanih vozil tujih blagovnih znamk je dosegla številko 296.500, pri čemer je njihov tržni delež narasel na 19,1 %. Delež uvoženih rabljenih vozil je ostal enak kot v prejšnjem letu (12,9 %). Velik tržni delež (45,4 %) pripada uvoženim novim vozilom: od januarja do junija 2008 je bilo v Rusiji prodanih 702.900 takih vozil (brez lahkih dostavnih vozil). V splošnem tuje blagovne znamke obvladujejo več kot 70 % ruskega trga novih vozil.

Če se bo trenutna rast prodaje nadaljevala, lahko po mnenju strokovnjakov, ki so sodelovali pri raziskavi, ruski avtomobilski trg (vključno z rabljenimi avtomobili, vendar brez lahkih dostavnih vozil) konec leta 2008 doseže stopnjo 3,15-3,20 milijona vozil, do leta 2010 pa morebiti celo 4 milijone vozil oziroma 80 milijard ameriških dolarjev, izraženo v vrednosti.

Skupna predstavitev v Rusiji

Koncern Kolektor se je s Slovenskim avtomobilskim grozdom predstavil na sejmu Autoindustry Autocomponents 2008, ki so ga med 14. in 17. oktobrom pripravili v Togliattiju v Rusiji. Kolektor je na sejmu sodeloval s predstavitevjo programa za področje avtomobilske industrije. Pokazalo se je kar nekaj možnosti za prodajo tako komutatorskega kot tudi rotorskega programa.

Kolektor Liv med prejemniki priznanj za najboljše inovacije

Polona Šemrl

Kolektor Liv je na letošnji natečaj za najboljše inovacije, ki jih izbira Gospodarska zbornica Slovenije, prijavil tri inovacije, in sicer robotizacijo proizvodnje in optimizacijo procesa vzglavnika za Opel corso, vectro in za firo, robotizacijo gibljive cevi sesalnika in razvoj izdelka in procesa Galileo – zapiralo odtoka vode za nastavljanje količine vode v wc-splakovalniku. Slednja inovacija je na regijski ravni prejela zlato, na državni pa srebrno priznanje. Ostali dve inovaciji sta si na regijski ravni prislužili srebrno priznanje.

Franko Ogrizek, Matjaž Gustinčič, Janko Lenarčič in predsednik OO GZS v Postojni Igor Blažina na podeliti priznanj

Razvoj zapirala odtoka vode za nastavljanje količine vode v wc-splakovalniku omogoča tako proizvajalcu kot kupcu velik prihranek. Izdelek, katerega avtorji so **Janko Lenarčič, Matjaž Gustinčič, Franko Ogrizek, Robert Vidergar, Jože Pivk, Matjaž Smerdelj**, je novost na svetovnem tržišču. Zapiralo omogoča tako dvokoličinsko kot enokoličinsko splakovanje, kar za uporabnika pomeni maksimalno varčevanje z vodo. Sistem pa je tudi enostaven za vgradnjo in priključitev. Proizvodna celica, v kateri izdelujejo omenjeni izdelek, je priključena na centralni informacijski sistem za spremljanje tehnološko-kakovostnih podatkov, ki omogoča sledljivost izdelka od njegove izdelave do končnega uporabnika.

Zapiralo dotoka vode Galileo za nastavljanje količine vode v wc-splakovalniku

Robotizacija proizvodnje gibljive cevi

Robotizacija celice za izdelavo gibljive cevi sesalnika omogoča avtomatsko izdelavo. **Anton Šorc, Jože Pivk, Miro Posega** so zasnovali lasten koncept prijemanja in lepljenja gibljive cevi. Inovacija omogoča nižje stroške dela, nižjo porabo energije, manj organizacije, manipulacije in proizvodnih prostorov. Z robotizacijo proizvodnje za izdelavo vzglavnika za

Pakiranje sklopov za vzglavnik v plastične zaboje

Opel corso, vectro in za firo so **Igor Otoničar, Peter Stražišar, Omar Jagodnik, Matjaž Furlan, Žarko Likar, Samo Žnidarčič, Igor Gerželj**, ki so avtorji inovacije, udeležili princip gibke proizvodnje na svetovno najvišjem tehnološkem in organizacijskem nivoju. Njena uresničitev je bila pogumno dejanje podjetja in dokaz sistemskim dobaviteljem avtomobilske industrije o sposobnostih in zmožnostih Kolektorja Liv. Z uvedbo inovacije se je produktivnost povečala za kar 6,2-krat, zagotavlja novo pozicijo v avtomobilski industriji, odpira nekaj novih delovnih mest v tehničnih službah in izboljšuje delovno okolje in varnost pri delu.

Izlet najbolj inovativnih

Emil Namar

Ob dnevu Kolektorja je bila podeljena tudi nagrada najbolj inovativnima oddelkoma na Kolektorju v letu 2007 – Vzdrževanju ter Nabavni in prodajni logistiki, in sicer ekskurzija.

Kar nekaj časa je trajalo, da smo se dogovorili in ekskurzijo izpeljali. Določen je bil datum 3. 10. 2008. Vzdrževalci smo že po tradiciji družabni ljudje, saj smo stalno v stiku s takimi in drugačnimi. In skoraj ga ni bilo junaka, ki se zadeve ne bi udeležil.

Plan ekskurzije je obsegal ogled Planinske jame, obisk podjetja Liv Postojna in družabno večerjo v gostišču Erasmus.

Večina inovatorjev se je vkrcala na veseljaški avtobus v Idriji, nekaj pa nas je vstopilo še v Godoviču in na Kalcah.

Že takoj se je pokazala sinergija med udeleženci. Kontakt je bil vzpostavljen in zadeva je stekla. Šofer je bil do neke meje zadržan, zato pa smo bili mi nekoliko bolj sproščeni.

Na Planini smo se izkrcali in se napotili proti že od daleč vidnemu stolpu, ki je le še del nekdanje mogočne utrdbe, ki je varovala pomembno prometnico med jadransko obalo in ljubljansko kotlino. Tam so nas pričakali vodiči in nas seznanili s potekom ogleda.

V koloni klepetavih veseljakov smo se napotili proti vhodu v zatrepni dolini za Ravbarjevim stolpom (nekdaj Mali grad) pod 100 m visoko skalno steno ob izviru reke Unice. Planinska jama je na nas naredila velik vtis, saj po večini nismo vedeli, da je v bližini nas jama, ki slovi po najvišjih dvoranah. Jamo krasijo ozke soteske, sifoni in številni kapniki. V temačni svetlobi naših naglavnih svetilk smo si ogledali sotočje dveh rek, Pivke in Rake. Obe reki skupaj tvorita Unico, ki se vije po Planinskem polju in nekje na severu ponikne. Videli smo tudi človeško ribico in nekaj drugih ribic, ki so migale pred nami.

Po enoinpolurnem ogledu jame smo se podali na pot proti Postojni. Razigrana ekipa veseljakov je že veselo klepetala in nemudoma smo se znašli pred

Kolektorjem Liv. Sledil je postanek z okrepčilom s sendviči in napitkom ter ostalim.

Sledil je ogled Kolektorja Liv, ki je bil zanimiv, saj smo spoznali uspešno podjetje z visokimi motivacijami in zelo urejeno proizvodnjo. Seznanili so nas s proizvodnimi procesi ter plani za prihodnost. Pokramljali smo tudi z nekaj zaposlenimi v proizvodnji in izmenjali nekaj besed o delu, plači in podobnem. Po napornem pohodu in obisku Planinske jame ter podjetja Kolektor Liv pa smo se usedli za mize znanega gostišča Erasmus, kjer so nas postregli z odlično jedačo in rujno kapljico. Ni manjkalo plesne glasbe, zato smo se tudi zavrteli ob prijetnih ritmih. Glede na to, da smo vsi bolj ali manj aktivni, v enih ali drugih rečeh, pa smo se preizkusili še v bowlingu. Na štirih stezah smo vztrajali uro in pol in se dodobra prepotili in nasmejali. Prenekateri pa so v sebi našli tudi talent in navdih, da bi se še kdaj pomerili v tem zanimivem športu.

Dan se je že krepko prevesil v noč, ko smo zapustili gladke steze bowling igrišča in se napotili proti domu. Še vedno razigrani smo se po poti poslavljali s prijetnim občutkom po dobro preživetem dnevu. Je pa že padla beseda, da se kmalu snidemo in rajanje ponovimo.

Nov koordinator inventivne dejavnosti

Z mesecem novembrom za dobo enega leta prevzema mesto koordinatorja in spodbujevalca inventivne dejavnosti **Tomaž Mlečnik**, ki bo za to obdobje nadomestil **Danijelo Brložnik** tudi v projektni pisarni. Tomaž Mlečnik je nov izziv komentiral takole:

»Delo bo drugačno od tistega, ki sem ga opravljal zdaj kot planer proizvodnje. Bo nekaj novega in zaradi tega tudi bolj zanimivo. Ko je prišla ponudba za novo delovno mesto sem, jo sprejel kot nov izziv. Da so mi v podjetju ponudili novo delovno mesto, mi pomeni, da me cenijo in spoštujejo. Za novo delovno mesto imam že nekaj idej za izboljšavo.«

Primerjava stroškov ogrevanja z različnimi sistemi

Gregor Troha

Cene fosilnih goriv zelo nihajo. Uporaba povprečja cen fosilnih goriv iz zadnjega obdobja je za napoved prihodnjih gibanj cen neprimerna, jasno pa je, da poti nazaj oz. trenda zniževanja ne bo. Pri odločitvi za nov sistem ogrevanja ob 20-letni življenjski dobi sistema je tveganje za jasno napoved rasti cen energentov v obdobju 2008-2028 veliko. Jasno je, da fosilnih goriv ni več smotrno uporabljati za ogrevanje.

Za kupca so stroški ogrevanja poleg potrebe po udobju eden najpomembnejših argumentov pri odločanju za določen sistem ogrevanja. Zato so utemeljeni izračuni stroškov ogrevanja osrednjega pomena pri svetovanju kupcem.

Najpomembnejša vprašanja potrošnikov o investicijah v kurilne naprave so sledeča:

- Kako visoka je investicija v napravo, ki uporablja obnovljive vire, v primerjavi z napravo na fosilna goriva?
- Ali so stroški obratovanja naprave, ki uporablja obnovljive vire, nižji kot stroški dejanskega stanja?
- Katera izmed možnih različic je najbolj ugodna?

Stroški kapitala in vzdrževanja

Investicij se pri obračunu stroškov ne upošteva neposredno, temveč preko računске amortizacijske dobe in preko stroškov vzdrževanja in obnavljanja. Pri primerjavi stroškov proizvodnje toplote različnih kurilnih sistemov za gospodinjstva praviloma uporabljamo poenostavljene računске sheme, pri katerih se za stroške, vezane na investicijo, upošteva nevtralno porabo (amortizacijo). Stroški vzdrževanja opreme so navadno ocenjeni na podlagi orientacijskih vrednosti, kot odstotki investicijskega zneska in enakomerno porazdeljeni na amortizacijsko dobo posamezne opreme.

Primer: Izračun nevtralne porabe (amortizacije)

Investicija v npr. toplotno črpalko zrak/voda moči 12kW, vklop v obstoječi razvod ogrevanja objekta in zagon znaša 4.350,00 EUR. Življenjska doba te naprave je vsaj 20 let in stroški vzdrževanja znašajo manj od 0,2 % od investicije na leto.

Nevtralna amortizacija	4.350,00EUR/20let	217,5 EUR
Stroški vzdrževanja	4.350,00EUR • 0,002	8,7 EUR
Stroški kapitala na leto		226,2 EUR

Stroški, vezani na porabo

Stroški, vezani na porabo, zajemajo stroške goriva, stroške skladiščenja goriva oz. manipulativne stroške goriva ter stroške dodatne energije (npr. elektrike). Tu so torej zajete vse vrste stroškov, ki so v neposredni povezavi s proizvedeno količino toplote. Navadno se pri primerjavah stroškov ogrevanja pomotoma upošteva le stroške goriva, s tem pa nastajajo nerealne primerjave stroškov, ki za tehtno odločanje niso ustrezne.

Naš primer:

V obravnavanem primeru imamo kurilno napravo moči 12 kW in 1400 polnimi urami obratovanja, ki proizvede letno 16.800 kWh uporabne toplote. Z upoštevanjem različnih letnih izkoristkov ogrevalnih sistemov se primarna energija goriva giba od cca 5.500 kWh pri toplotni črpalki (COP cca 3,0 – glej prejšnjo številko Komunitatorja), preko 18.600 kWh pri napravah na kurilno olje do 24.000 kWh pri kotlih na polena. 18.600 kWh toplote, pridobljene iz kurilnega olja, ustreza 1780 litrom ELKO. Trenutna cena za liter je 0,812 EUR. Skupaj znaša letno torej 1445,36 EUR. To je strošek energenta, potrebno je prišteti še stroške vzdrževanja sistema, čiščenja dimovodnih cevi itd.. Izračun stroškov porabljene elektrike za obratovanje toplotne črpalke temelji na povprečni trenutni ceni elektrike za gospodinjstva. Pri izračunu so upoštewane manjša tarifa (0,07067EUR/kWh) in višja tarifa (0,11415EUR/kWh) z DDV ter obratovanje 24 ur na dan 7 dni na teden, pri čemer je manjša tarifa uporabljena od 22. do 6. ure zjutraj čez teden in celotno soboto in nedeljo. Tako pridobljeni celotni skupni stroški znašajo 503,47 EUR. Tej ceni je potrebno dodati še strošek obratovanja obtočne črpalke, kar bi dodalo še 25,4 EUR na letni ravni. Letni prihranek je 916,49 EUR, če upoštevamo še amortizacijo, je to 690,29EUR. Te številke pa nam pokažejo, da se investicija v toplotno črpalko v primerjavi s sistemi na fosilna goriva hitro povrne. S tem ostajamo relativno plastični, hitro zamortiziran sistem pa lahko še naprej uporabljamo oziroma ob izrazitem trendu dviganja cen na trgu energentov ustrezno reagiramo in se odločimo za dograditev ali zamenjavo. Izveden izračun nam sicer enostransko pokaže grobo stroškovno primerjavo. Toplotna črpalka ni vedno smotrna, za samostojno delovanje je nujen nizkotemperaturni ogrevalni sistem. V primeru radiatorjev je nujno bivalentno obratovanje, kar nam avtomatsko poviša letne stroške. Letni stroški pri posameznikih so seveda odvisni tudi od starosti, izolacije stavbe, zelene sobne temperature, izolativnosti oken in vrat, prostornine ogrevanih prostorov in od klimatskih razmer v posamezni kurilni sezoni.

Kolektor v samem vrhu največjih in najbolj intenzivnih slovenskih štipenditorjev

Polona Šemrl

Koncern Kolektor se že vrsto let uvršča v sam vrh štipenditorjev v Sloveniji (lestvico vsako leto naredi in objavi revija Manager). Med največjimi štipenditorji ga najdemo na tretjem mestu, med najbolj intenzivnimi štipenditorji pa na zavidljivem drugem mestu.

Pa bodimo konkretni: koncern Kolektor je imel v lanskem letu 164 štipendistov, za štipendije pa je namenil 271.941 evrov, kar ga uvršča na tretje mesto. Leto pred tem je bil četrti. Kolektor se je povzpел tudi na lestvici najbolj intenzivnih štipenditorjev. Bolj intenziven, kot je štipenditor, večji je odstotek štipendij v stroških dela. Na tej lestvici ga najdemo na drugem mestu. Nanj se je zavihtel s 5. mesta. Koncern Kolektor se torej ponaša z 1,2-odstotnim deležem štipendij v stroških

NAJBOLJ INTENZIVNI ŠTIPENDITORJI v letu 2007			
Letos	Lani	Podjetje	Delež v stroških dela (v %)
1	1	Splošna plovba	1.399%
2	5	Koncern Kolektor*	1.165%
3	3	Unior	0.731%
4	-	Štore Steel	0.646%
5	-	Vegrad	0.590%
6	-	Energoplan	0.532%
7	4	Skupina Hidria	0.500%
8	7	Acroni	0.493%
9	12	Nuklearna elektrarna Krško	0.440%
10	10	Kovinoplastika Lož	0.399%
11	14	Domel	0.354%

dela. Da je znanje v koncernu zelo cenjeno, pove tudi podatek, da je Kolektor med tistimi podjetji, ki plačajo največ šolnin. Zanje je lani namenil dobrih 700 tisoč evrov. Verjetno vam to ne pove veliko, če pa povemo, da je delež zaposlenih, ki so vključeni v izobraževanje 12 odstotkov, kar pomeni, vsak osmi zaposleni, lahko ugotovimo, da je naša trditev, da je znanje v koncernu cenjena vrednota, še kako pravilno. Ob tem velja poudariti, da se omenjeni podatki nanašajo samo na družbi Kolektor Group in Kolektor Sikom in nikakor ne na celoten koncern. Če bi navedenim številkam prišteli vse koncernove družbe, bi bila slika verjetno drugačna, s tem pa verjetno tudi uvrstitev na navedene lestvice. Uvodoma smo zapisali, da je koncerna Kolektor eden večjih štipenditorjev v državi že vrsto let in tako bo ostalo tudi v bodoče. Prav aktivnosti, ki jih za mlade pripravljajo v koncernu, so že nekoliko spremenile situacijo vpisa na strokovne srednje šole in tehnične fakultete v idrijski kotlini. Opažajo namreč, da se zanimanje za tehniko in naravoslovje povečuje, na kar kaže tudi obisk najrazličnejših delavnic, ki jih pripravljajo

za mlade, in vloge za štipendije, ki jih je vsako leto več. Izvršna direktorica za kadre in stike z javnostjo **Ingrid Kermavnar** poudarja, da jih ne zanimajo samo študentje višjih letnikov tehničnih fakultet, ki so njihov ključni kader, pač pa je pomembno, da začnejo z mladimi sodelovati že zelo zgodaj. Za najmlajše pripravljajo ogledne proizvodnih prostorov, v spremstvu staršev, seveda, finančno in kadrovske podpirajo tabore za mlade nadarjene osnovnošolce, skozi leto pripravijo več strokovnih delavnic in na obiskih v podjetju gostijo skupine dijakov in študentov. Vse to, da bi mladi čim bolje spoznali koncern in se po končanem izobraževanju v njem tudi zaposlili. V teh dneh pa bo zaživela še posebna spletna stran, ki bo namenjena samo štipendistom. Z njo bi radi štipendiste kar najbolje povezali s koncernom. Kot je povedala **Eva Cvelbar Primožič**, direktorica Personale, bodo na omenjeni strani na enem mestu zbrane informacije o podjetju in dogajanju v njem, o obvezni in počitniški praksi, o štipendiranju in razpisanih temah za diplomske naloge. Postavljen bo tudi forum, na katerem si bodo štipendisti lahko izmenjali najrazličnejše izkušnje iz šol ali počitniškega dela v podjetju, zapiske iz šole oz. faksa, na njem bodo našli tudi odgovore na najbolj pogosta vprašanja in fotogalerijo. Štipendisti bodo konec oktobra po pošti prejeli uporabniško ime in geslo, s katerim bodo dostopali na omenjeno stran. V kakšni meri bo stran zaživela je odvisno od njih samih. Stran najdete na naslednji povezavi: <http://www.kolektor-stipendisti.spletnestrani.com/>

FMR ansamblu Javor pomagal do zgoščenke

Narodnozabavni ansambel Javor je letos izdal že drugo zgoščenko, ki so jo naslovili Prav vsak je meden. Pri izdaji ploščka jim je pomagal tudi FMR. Na albumu je 10 narodnozabavnih in dve zabavni skladbi. Predstavili jih bodo 15. novembra v dvorani KUD Sloga v Črnem Vrhu.

Čigavo poslovanje bi bilo treba izboljšati?

Kazalniki in vrednosti iz letnih poročil - primerjava med FMR d.d. in Hidrio d.o.o.

1. Dobičkonosnost celotnega kapitala (čisti dobiček/celotni kapital)

	2007	2006	2007	2006	2007	2006
			Čisti dobiček (v EUR)		Celotni kapital (v EUR)	
FMR	56,75%	14,65%	34.080.013	3.949.448	60.056.654	26.949.872
Hidria	1,17%	1,54%	324.394	420.973	27.634.276	27.309.887

2. Dobičkonosnost sredstev (čisti dobiček/vsa sredstva)

	2007	2006	2007	2006	2007	2006
			Čisti dobiček (v EUR)		Vsa sredstva (v EUR)	
FMR	46,89%	8,08%	34.080.013	3.949.448	72.686.217	48.895.736
Hidria	0,80%	1,03%	324.394	420.973	40.661.186	41.012.544

3. Dobičkonosnost prihodkov (čisti dobiček/celotni prihodki)

	2007	2006	2007	2006	2007	2006
			Čisti dobiček (v EUR)		Celotni prihodki (v EUR)	
FMR	83,21%	64,35%	34.080.013	3.949.448	40.957.547	6.137.564
Hidria	7,02%	10,98%	324.394	420.973	4.620.590	3.833.913

4. Delež kapitala v sredstvih (celotni kapital/vsa sredstva)

	2007	2006	2007	2006	2007	2006
			Celotni kapital (v EUR)		Vsa sredstva (v EUR)	
FMR	82,62%	55,12%	60.056.654	26.949.872	72.686.217	48.895.736
Hidria	67,96%	66,59%	27.634.276	27.309.887	40.661.186	41.012.544

5. Obračanje vseh sredstev (celotni prihodki/vsa sredstva)

	2007	2006	2007	2006	2007	2006
			Celotni prihodki (v EUR)		Vsa sredstva (v EUR)	
FMR	0,56	0,13	40.957.547	6.137.564	72.686.217	48.895.736
Hidria	0,11	0,09	4.620.590	3.833.913	40.661.186	41.012.544

F ŠPEKULACIJE

Sta dogovorjena ali ne? Bo Svetlik delež povečal ali ga bo prodal?

► Sta Petrič in Svetlik o Svetlikovem nakupu dela FMR oziroma Kolektorja dogovorjena ali ne, so se v petek spraševali poslovneži, ki bolje poznajo prva moža Kolektorja in Hidrie. Odgovor je bil, da če se že nista, se bosta morala dogovoriti v prihodnje. Nekateri so menili, da lahko sinergije najdeš brez vstopa med lastnike, drugi pa, da je sinergij med njima toliko, da je skrajni čas za sodelovanje. Nihče pa ni verjel, da je Svetlik najmanj 17 milijonov evrov v Kolektorjevega lastnika vložil zato, da bi tam običal. Ali Svetlik vidi možnost, kako bi lastniški delež še povečal ali pa bo ta 38,6-odstotni delež FMR z velikim dobičkom prodal naprej?

Na vprašanje, zakaj so odšteli 17 milijonov evrov za delež v podjetju, ki jim ne prinaša možnosti upravljanja, je odgovoril: »Številke ne bom komentiral. Možnosti

upravljanja res nimamo. So pa tu druge možnosti, ki jih ima lastnik. Kot dobri gospodarji bomo poskušali prispevati k izboljšanju poslovanja.«

F IDRJSKE ŠPEKULACIJE

1

S ČIM RAZPOLAGATA KOLEKTOR IN HIDRIA

► Edvard Svetlik iz Hidrie (levo) in Stojan Petrič iz Kolektorja med ravsom in sodelovanjem.

2

1 Kot dobri gospodarji bomo poskušali prispevati k izboljšanju poslovanja. «

(Citat iz odgovora E. Svetlika na vprašanje novinarka o razlogih za nakup delnic družbe FMR; objavljen v časniku Finance, 17.12. 2007)

2 Kdo? Komu? Ob zaključku lastninjena sta imeli namreč obe družbi približno enake rezultate.

Uspešno opravljena presoja procesa izdelave rotorja za kupca Continental

Veronika Hiti Carli

V drugi polovici avgusta je kupec Continental (prej Siemens VDO) v proizvodnem podjetju KFH skupine Kolektor Group presojal proces izdelave rotorskega paketa. Rotor je vgrajen v motor, ki ima funkcijo prilagajanja delovne točke odpiranja sesalnih in izpušnih ventilov motorja pri 3-litrskem bencinskem motorju, vgrajenem v različne modele BMW. Kupec je bil ob pregledu poteka razvoja in procesa proizvodnje na novi liniji za ta izdelek zadovoljen, saj smo presojo zaključili praktično brez pripomb in s končno oceno 99

%. Kapaciteta linije je tudi prilagojena dobavi napovedanih količin, ki se bodo v naslednjih mesecih postopno povečevale. Ob uspešno opravljeni presoji čestitamo vsem službam in posameznikom, ki so k temu prispevali.

Presoja kakovosti v Kolektorju Kočevje

22. oktobra je bila v Kolektorju Kočevje certifikacija sistema vodenja kakovosti. Za ta korak so se v podjetju odločili predvsem iz dveh razlogov: prvi je nedvomno strategija koncerna Kolektor, v kateri jasno piše, da morajo vse družbe znotraj koncerna voditi sistem zagotavljanja kakovosti, drugi pa je velik pritisk kupcev. Čeprav strategija koncerna certifikacije ne zahteva, so jo vseeno naredili, saj to od njih zahtevajo kupci. Prvi preizkus je Kolektor Kočevje prestal v začetku oktobra, ko so v podjetju opravili predpresajo. Po novih pravilih, ki so začela veljati avgusta letos, jo je opravila certifikacijska hiša Bureau Veritas. Cilj omenjene predpresaje je bil ugotoviti, ali je podjetje pripravljeno na certifikacijo. Manjše pomanjkljivosti, ki so jih ugotovili v tej fazi, so že odpravili. V času tiskanja

časopisa pa je bila opravljena tudi certifikacijska presoja, za katero so vsi, ki na tem projektu delajo, z direktorjem Kolektorja Kočevje **Ivanom Jerebom** in vodjo proizvodnje **Dušanom Hvala** na čelu, ob zaključku redakcije pričakovali, da jo bodo uspešno prestali.

Vodstveni delavci koncerna Kolektor na poslovnem obisku v koprskem Cimosu

Ob končanem poslovnem obisku, ki ga je organizirala Ingrid Kermavnar, izvršna direktorica koncerna Kolektor za razvoj kadrov in stike z javnostjo, se je v objektiv za skupno poslovilno fotografijo ob namestnika predsednika uprave koncerna Radovana Bolka postavil tudi Vladimir Bukvič, Cimosov izvršni direktor za finance in računovodstvo.

Poslovodstvo Kolektorja je tudi letos pripravilo poslovni obisk svojih vodstvenih delavcev v enem od slovenskih podjetij, s katerimi koncern poslovno sodeluje. Tako so se sredi septembra mudili na obisku v koprskem Cimosu. Cimos, delniška družba, s sedežem v Kopru, in koncern Kolektor namreč sodita med največje slovenske dobavitelje avtomobilski industriji. Obe družbi pa tudi med seboj poslovno sodelujeta. Kolektor Liv Cimosu denimo dobavlja sestavne dele za zavorne sklope osebnih vozil različnih evropskih izdelovalcev. Možnosti pa so še v ponudbi izdelkov iz duro - in termoplastov, kjer Kolektor v okviru diverzifikacije postaja vse pomembnejši ponudnik, je v okviru obiska in predstavitve koncerna v Kopru poudaril namestnik predsednika uprave **Radovan Bolko**. Enakega mnenja je bil v imenu gostiteljev tudi **Zorko Kenda**, izvršni direktor in pomočnik predsednika uprave Cimosu.

Kolektorjevi vodstveni delavci so si z zanimanjem ogledali Cimosove prototipne delavnice. Zgoraj je na fotografiji delavnica za preizkušanje ročnih zavor za oplove safire, spodaj levo za tako imenovane chrash teste BMW-jevih pedalnih sklopov, desno pa ogled proizvodnje istih sklopov za različna vozila, za katera plastične dele Cimosu dobavlja tudi Kolektor Liv.

Odpadki so koristni, če jih ločujemo

Tomaž Vidmar

Odpadki so stranski proizvod našega delovanja in se jim s trenutnimi življenjskimi navadami težko izognemo. Problematika odpadkov je vse bolj pereča, saj se srečujemo s problemom, kaj narediti z njimi. Primerne prostora zanje zmanjkuje in lahko rečemo, da nam odpadki na neki način odžirajo življenjski prostor. Na srečo pa niso vsi odpadki odpadki. Med njimi je mnogo materialov, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, reciklirati ali izrabiti kot vir energije. Večino odpadkov lahko s pridom uporabimo, le ločiti jih moramo od odpadkov, ki gredo na komunalne deponije. Da

Ob ogledu deponije v Ljubevču so med drugim videli tudi nameščanje naprave za stiskanje komunalnih odpadkov, ki bo Komunalni prišla še posebej prav potem, ko bo treba te volumensko zmanjšati za prevoz na regijsko deponijo odpadkov v Staro goro pri Novi Gorici

nas odpadki ne bodo pokopali oziroma da jih bomo lahko zmanjševali in izkoriščali, je bistvenega pomena njihovo ločeno zbiranje.

Prav poudarek na ločenem zbiranju odpadkov je osrednja točka projekta prenove sistema ravnanja z odpadki, ki zadnje mesece poteka v družbah Kolektor Group, Kolektor Sikom, Kolektor Orodjarna, Kolektor Prokol, Kolektor KFH in Ascom, v sodelovanju z EVT-Sistemi ter podjetjem Prena. Poleg **Marjete Žonta** (EVT-Sistemi) in **Tomaža Vidmarja**, ki vodita ta projekt, v njem aktivno sodelujejo tudi skrbniki za okolje iz omenjenih družb: **Albert Ogrič, Andrej Kokalj, Andrej Vehar, Blaž Gantar, Boštjan Petkovšek, Damijan Bizjak, Damjan Rupnik, Jure Filipič, Miran Vihtelič, Mitja Pivk, Nina Vest, Rok Primožič, Tatjana Carl, Tomaž Makuc** in **Nenad Golob** (Prena d. o. o.).

Namen obiska deponije je bil seznaniti se s tem, kaj se dogaja z odpadki, ko ti zapustijo podjetje

Eden glavnih razlogov za začetek tega projekta so bile zakonodajne spremembe. V zadnjem letu je bilo samo za področje odpadkov sprejetih kar 7 novih uredb in 4 spremembe veljavne zakonodaje, kar pomeni številne nove zahteve pri ravnanju z odpadki in njihovimi evidencami ter načrti ravnanja. So pa tudi kazni na tem področju zelo visoke - do 40.000 evrov za posamezno nepravilnost. Poleg uskladitev z zakonodajo so naše aktivnosti usmerjene tudi v zmanjševanje količin odpadkov. Po pregledu dosedanjega načina ravnanja z odpadki smo ugotovili, da je na tem področju mnogo priložnosti za izboljšanje sedanje prakse. S ciljem da zadostimo novim, strožjim zahtevam okoljske zakonodaje, predvsem pa, da v podjetju zmanjšamo količine odpadkov in s tem tudi stroške njihovih odvozov, aktivno delujemo na izobraževanju, osveščanju zaposlenih, ustvarjanju boljših pogojev za dodatno ločevanje odpadkov, izboljšujemo tudi postopke vodenja evidenc odpadkov in urejamo ostalo sistemsko dokumentacijo. Pri tem vseskozi dobro sodelujemo z družbami EVT-Sistemi d. o. o., Prena d. o. o. ter Komunala Idrija, ki so s svojimi storitvami močno vpete v naš okoljski sistem. Z nekaterimi izmed njih smo prenovili pogodbe o sodelovanju, pri čemer je vse skupaj usklajeval **Blaž Miklavčič** (Kolektor Group). Dejstvo je, da problema odpadkov ne moremo reševati sami, temveč s skupnimi prizadevanji v okviru lokalne in širše skupnosti.

Z ločevanjem odpadkov prizanašamo sebi in naravi, zato bodimo pozorni na odpadke in jih ne odlagajmo brez premisleka.

Pestro športno dogajanje

Zadnje poletne dni so zaposleni v koncernu izkoristili za druženje v naravi. Najprej so se zaposleni na Vleku odpravili na Triglav, nato pa se je skupina koncernovih kolesarjev podala iz Idrije čez Vršič nazaj v Idrijo.

Zaposlenim na Vleku so konec junija na Dnevu Kolektorja kot skupini z največ timskimi idejami za nagrado obljubili piknik. Ker je ta zaradi slabega vremena odpadel, so poiskali drugo rešitev. Odločili so se, da se odpravijo na Triglav. Žal jim na vrh zaradi sunkov vetra ni uspelo priti. Prespali so na Kredarici, se naslednji dan odpravili še do kočice Planika in se vrnili v dolino.

Ekipe Vleka pred kočico na Kredarici

Ljubitelji kolesarjenja pa so se letos že šestič udeležili vzpona na Vršič. Slabo vreme, ki smo mu bili priča, je načrte prekrižalo tudi njim. Na pot so se namreč odpravili teden dni kasneje, kot je bilo predvideno. Zimske temperature – živo srebro se namreč ni povzpelo prek 7 stopinj Celzija – so jih spremljale celo pot, vse od starta pred upravno stavbo Kolektorja. Čeprav vzpon na Vršič nima tekmovalnega značaja, se udeleženci vsakič pomerijo, kdo bo najhitreje

prikolesaril iz Trente na Vršič. Tudi letos je s progo najhitreje opravil **Robert Blaznik**. Potreboval je dobrih 54 minut. Naslednji dan so se kolesarji iz Kranjske Gore preko Dražgoš vrnili v Idrijo.

Spominska fotografija z vrha Vršiča

Na Vršič je najhitreje prikolesaril Robert Blaznik

Kolektor Liv na Maksištafeti 24 x 1 ura v Trstu

Veselko Španič

Športno društvo Hitre noge iz Senožec je 6. in 7. septembra že sedmič sodelovalo na veliki športni prireditvi v Trstu, maksištafeti 24 x 1 ura. Letos je bilo prijavljenih 17 ekip, 13 iz Italije in 4 iz Slovenije. V vsaki ekipi je bilo 24 tekačev, vsak je tekel 1 uro štafetno, kilometri pa so se seštevali. Naša ekipa Kolektor Liv Postojna je naredila največ kilometrov, 364, in

Moška ekipa Kolektorja Liva

Ženska ekipa Kolektorja Liva

absolutno zmagala, drugo mesto so zasedli G.S.D. San Giacomo s 348 kilometri, tretje Tram de Opcina s 334 kilometri, četrto Kraški tekači s 327 kilometri, peto Running World Trst s 325 kilometri, šesto pa DLT Filipides s 321 kilometri. Ženska ekipa Kolektorja Liv je z 268 kilometri zasedla absolutno 16. mesto, v ženski konkurenci pa drugo. Tekači in tekačice smo zelo zadovoljni, da smo uspešno zastopali Kolektor Liv in celotno Slovenijo na omenjeni prireditvi. Obe ekipi sem vodil **Veselko Španič**.

Kolektor Bosna prvak v malem nogometu na delavskih športnih igrah Laktaši 2008

Draško Pavljanin

Ekipa Kolektorja Bosna se je pomerila s 15 ekipami in zmagala. Že na začetku tekmovanja smo pokazali najboljšo igro, veliko resnosti in požrtvovalnosti ter borbenosti prav za vsako žogo na terenu. Naši navijači so posebna zgodba, stali so nam ob strani prav na vseh tekmah. Tudi takrat, ko se je zdelo, da je tekma že izgubljena, so nam dali dodatno moč in motiv. Po vsaki tekmi smo odigrali še "tretji" polčas. To je

Mladen Bosić – Boske, najboljši igralec in strelec turnirja

bil namreč zabavnejši del, ko je ekipa analizirala igro. Pripravljali smo taktiko za naslednje tekme in analizirali igro prihodnjih nasprotnikov. Najboljši igralec in najboljši strelec turnirja je bil igralec in kapetan naše ekipe **Mladen Bosić – Boske**, ki drugače dela kot delavec na preši. Po finalni tekmi je bil presrečen. »Presrečen sem. To je naš prvi nastop in

takoj smo vsem pokazali, da smo najboljša nogometna ekipa, a kar je mnogo pomembneje, tudi ekipa, ki je imela najboljši timski duh. Želim se zahvaliti vsem igralcem za prikazano igro, sponzorjem in tudi navijačem, ki so nas spremljali v velikem številu na vseh tekmah. Največja zahvala pa gre prav gotovo podpora našega največjega navijača **Sebastijana Franzinija**.« Velike zasluge za uspeh ima tudi naš vratar **Velimir Gudalo**, šef vzdrževanja. Ob tej priložnosti je povedal: »To je naše prvo tekmovanje. Nismo vedeli, kako dobri

smo, niti nismo verjeli, da lahko postanemo prvaki. Prvo mesto, ki smo ga osvojili, je plod velike borbenosti in odrekanja vseh igralcev kot tudi velike podpore navijačev.«

Podpore je ekipi izkazalo tudi vodstvo družbe Kolektor Bosna z **Iztokom Novakom** in **Dušanom Pavićem** na čelu. Kot sta povedala, si želita, da bi se tako dobri športni rezultati prenesli tudi v proizvodnjo.

Ekipo zdaj čakajo priprave za nadaljnje tekme. Morda tudi na republiško tekmovanje, na katerem bi se pomerili zmagovalci občinskih tekmovanj. Nedvomno lahko ekipa Kolektorja Bosna tudi na tem tekmovanju računa na uspeh. Naj se ve, da se v Kolektorju Bosna iz Laktašev igra najboljši nogomet.

Vsi pa že komaj čakamo tekmo, na kateri se bosta pomerili ekipi Kolektorja Bosna in Kolektorja Sikom iz Idrije.

V pričakovanju 13. ljubljanskega maratona

25. in 26. oktobra bo v Ljubljani največja mednarodna tekaška prireditev pri nas - Ljubljanski maraton. Tudi letos se ga bo udeležila Kolektorjeva ekipa tekačev. Že lani je bila številna, letos pa bo tekačev še več. Z 10-, 21- ali 42-kilometrsko progo se bo spopadlo kar 78 tekačev in tekačic. Med njimi je veliko takih, ki se bodo 13. ljubljanskega maratona udeležili prvič. Kot je bilo slišati, prav vsi pridno trenirajo.

Lanski ekipi Kolektorjevih tekačev se bodo pridružili novi, ki bodo konec oktobra prvič tekli na Ljubljanskem maratonu

Iz nebeške kuhinje

Boštjan Novak

NEBESA

En lep, nebeški pozdrav. Jesen prinaša novo korenito spremembo na vsakodnevem jedilniku. Zelje se je že skisalo, repa potrebuje še nekaj časa. Sadje je obrano in predelano, diši po pečenem kostanju ...

Že nekaj let nazaj sem se spraševal, koliko družin si sploh še pripravi ozimnico – tako ta pravo. S polno shrambo krompirja, čebule in jabolok, z zbirko doma pridelanega in vložnega sadja in zelenjave, ki sta bila pospravljena v lično pripravljenih kozarcih in zložena v shrambi.

Kako pa kaj v Nebesih? V Restavraciji Kolektor se počasi pripravljamo na prednovoletni čas, za po novem letu pa se obeta prva zelo velika sprememba v celotni ponudbi. Ker si želimo, da bi se lahko približali čim več zaposlenim v koncernu pa tudi zunanjim gostom, bo prenovljeno ponudbo pospremil slogan "Restavracija Kolektor - za vsakega nekaj." Toliko o novostih za danes. V prihodnji številki Komunitatorja boste o tem podrobno obveščeni. Na gimnaziji Jurija Vege smo po vseh pretehtanih možnostih, kako izpeljati projekt brezplačnih toplih obrokov, s prvim oktobrom prešli na razdeljevanje hladnih obrokov. Za ta korak se je vodstvo šole odločilo zato, ker smo, kljub temu da je gimnazija prenovljena, skupno prišli do zaključka, da je slednja poteza pametnejša, kot pa da bi tople obroke razdeljevali v improviziranih, s higienskega vidika popolnoma neprimernih prostorih, postrežene v plastično posodo, s plastičnim jedilnim priborom. Žal ministrstvo, pristojno za šolstvo in šport, ni imelo posluha za prehranske potrebe dijakov in je zavrnilo pobudo vodstva gimnazije, da bi se uredili večji prostori za tovrstno dejavnost.

Na koncu smo vam dolžni še recept. Naj bo sezonsko obarvan. Pa nasvidenje do prihodnjič.

Gratinirana krompir in koromač

4 osebe

- 4 veliki rdeči krompirji
- 2 srednje velika koromača
- 60 do 90 g mocarele
- 5 dl mleka
- 25 g masla
- 1 jajce
- 2 žlici moke
- 1/2 žličke soli
- 1/2 žličke sveže mletega črnega popra

Pečico segrejemo na 180 °C. Krompir olupimo in nastrgamo na kakor papir tanka kolesca. Za minuto, dve jih namočimo v hladno vodo, potem pa dobro odcedimo. Koromač očistimo in nastrgamo kakor krompir. Ognjevarno posodo s premerom 25 centimetrov namažemo z maslom. V skledi zmešamo narezana krompir in koromač, moko, sol in sveže mlet črni poper. Mešanico naložimo v z maslom namazano posodo, prelijemo s 3,3 decilitra mleka in za 60 minut postavimo v segreto pečico. Sir narežemo na kockice. V električnem mešalniku gladko razmešamo nakockan sir, jajce in preostalo mleko. Mešanico nalijemo na jed, ki jo za 20 do 25 minut potisnemo v pečico, v kateri temperaturo zvišamo na 200 °C, da se jed zlato rjavo zapeče.

Gratinirana krompir in koromač ponudimo kot prilogo k pečenim mesnim jedem.

Dušena svinjska rebrca z zeljem

4 osebe

- 800 g svinjskih reber
- 1/2 glave zelja
- pribl. 4 dl čiste juhe
- 4 žlice ekstra deviškega olivnega olja
- sol
- črni poper v zrnu
- muškadni orešček
- 2 stroka česna

Svinjska rebra oprhamo pod tekočo hladno vodo, obrišemo in razpolovimo po širini. Česen olupimo in grobo stremo. V ponvi pristavimo in segrejemo olivno olje in strt česen. Na odišavljeni maščobi svinjska rebra po obeh straneh rumeno opečemo. Pristavimo juho, zavremo in pustimo na toplem. Opečena rebra začini s soljo in sveže mletim črnim poprom, potem pa jih polijemo z 2 decilitroma vroče juhe. Pokrijemo in počasi dušimo 20 minut.

Zelje očistimo in zrežemo na rezance, ki jih dodamo mesu. Začinimo ga s soljo in z nastrganim muškatnim oreščkom. Nato vse skupaj pokrito dušimo še toliko časa, da se meso zmehča. Vmes po potrebi prilivamo vročo juho, da se meso ne izsuši.

Ko se meso zmehča, jed odstavimo in po okusu dodatno začini s sveže mletim črnim poprom. Jed predenemo v segreto skledo in postrežemo z mehko koruzno polento.

Informator

• **Uredništvo:** Polona Šemrl. • **Sodelavci:** David Bizjak, Veronika Hiti Carli, Emil Namar, Boštjan Novak, Polonca Pagon, Draško Pavljanin, Laura Podgornik, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Veselko Španič, Gregor Troha, Matjaž Urbas, Tomaž Vidmar. • **Foto:** David Bizjak, Edo Čuk, arhiv Kolektor Bosna, arhiv Kolektor Koling, arhiv Kolektor Liv, Boštjan Novak, Laura Podgornik, Marko Rupnik, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Veselko Španič, Tomaž Vidmar. • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.kolektor.si

TRGOVINA

- odkup in prodaja odpadnih surovin
- trgovina z izdelki črne in barvne metalurgije

- posredovanje proizvodnih storitev
- prodaja komutatorjev za rezervne in nadomestne dele

POSREDNIŠTVO

Knjižnica kot tretji prostor

Danila Zalatel

S tem naslovom je bil označen literarni natečaj, ki je vse generacije vabil k pisanju zgodb na temo Zgodbe iz knjižnice: knjižnica kot moj tretji prostor. Izraz tretji prostor je oblikoval sociolog Ray Oldenburg in pomeni nek nevtralen, neformalen prostor, kjer se ljudje iz iste lokalne skupnosti srečujejo, se družijo in pogovarjajo. Ob bifejih, nakupovalnih centrih, parkih, ulicah in trgih je tretji prostor lahko tudi knjižnica. Na natečaj se je odzvalo kar nekaj literarnih ustvarjalcev. Njihove zgodbe bomo predstavili na dan slovenskih splošnih knjižnic 20. novembra. Bogata jesenska literarna letina pa je v Mestno knjižnico prinesla še kopico dejavnosti.

za leposlovno branje. "Zelo pomembno je, da učenci doživijo obisk splošne knjižnice kot zanimiv in privlačen in da skupno srečanje zaključijo navdušeni nad knjigami in knjižnico", pravijo avtorji projekta. In ko v knjižnici skrbno preberemo vsa navodila, preučimo vse smernice (ki se iz leta v leto ponavljajo), ko izvemo, kdo vse naj bi sodeloval in s kom vse naj bi se dogovarjali, se seveda opremo na lastne sile in projekt se začne.

Ministrstvo za kulturo že tri leta zapored namenijo knjigo za darilo prav vsakemu sedmošolcu. Letos je to pesniška zbirka Vrane Ervina Fritza. Prav ta knjiga pa je povsem druga zgodba. Učenci letos odnesejo domov pravo malo umetnino, ki s

knjiga je nastop Boštjana Gorenc postavlja na spletno stran Pil-a, avtor pa naj bi v soglasje samo pokimal in se v imenu popularizacije svojega dela odpovedal honorarju. No, saj!

"Slep je, kdor se s petjem ukvarja/Kranjec moj mu osle kaže/pevcu vedno sreča laže/ on živi, umrje brez dnarja," je že davno tega lepo ugotovil Prešeren. Izvajalce projekta v Mestni knjižnici je pesniška zbirka Vrane navdihnila, da smo kot nosilno temo pri izvedbi izbrali poezijo. Že takoj na začetku pa se je pojavilo vprašanje: Ali moč pesniškega jezika v mladinski književnosti usiha? Ali ima pesniški jezik v poplavi mladinske pop literature sploh še kakšno težo? Letna poročila založnikov prinašajo dolge sezname knjig in slikanic za otroke in mladino. Število knjig se nenehno povečuje, število pesniških zbirk pa vztrajno pada. Zanimivo: pesmi za otroke in mladino bi danes pisali kar vsi, a med njimi bi težko našli dosti pesnikov.

Pa je poezija mladini sploh lahko privlačna? A tudi nemogoče je kdaj lahko mogoče. Pesem namreč ni samo beseda, je tudi ritem in rima. Vse to najdemo tudi v glasbi. In kako naprej? K sreči nam uspešnih in popularnih glasbenikov v Idriji ne manjka. K sodelovanju smo povabili Primoža in Matjaža Aliča. Da sta člana skupine Zablujena generacija, vedo vsi, da pa sta že v mladih letih pesnila, le nekateri. Njuno pesniško zbirko z naslovom Poezija dveh bratrancev, ki je izšla v velikanski nakladi 12 izvodov, hranimo v naši knjižnici. Simpatična glasbenika sta se z idrijskimi sedmošolci družila štiri dopoldneve, z njimi delila svoje spomine na šolska leta in spregovorila o mnogih stvareh, takšnih in drugačnih, ki so vplivale in zaznamovale njuno glasbeno pot.

V nadaljevanju projekta smo se za sodelovanje domenili še z Darkom Kauričem iz glasbene zasedbe Kingston, Tomažem Venceljem, članom skupine Putrovke in Domnom Uršičem, slovenistom, pouličnim ustvarjalcem, literatom in borcem za cerkljansko narečje. Darko Kaurič, ki je bolj poznan kot avtor ali soavtor različnih glasbenih uspešnic ima za sabo izkušnje tudi na področju literarnega ustvarjanja. Njegova poezija je bila objavljena v znani literarni reviji Mentor in Idrijskih razgledih. Tomaž Vencelj pa ni samo član skupine Putrovke. Zanj lahko preprosto rečemo, da je pravi kulturni multikultiator: amaterski igralec, moderator družabnih in kulturnih prireditev, predsednik Godbenega društva rudarjev Idrija ...

Matjaž in Primož Alič sta se družila z osnovnošolci in jim predstavila tudi njuno pesniško zbirko

Projekt Rastem s knjigo: Slovensko mladinsko leposlovno delo vsakemu sedmošolcu je skupni projekt Ministrstva za kulturo, Ministrstva za šolstvo, Društva slovenskih pisateljev in slovenskih splošnih knjižnic. Delovna skupina projekta Rastem s knjigo, ki jo sestavljajo predstavniki vseh sodelujočih partnerjev, naj bi pripravila zasnovo programa obiskov sedmošolcev v splošni knjižnici. Podrobnejši načrt izvedbe obiska prepušča knjižnicam in šolam. Pri izvedbi programa naj bi se v knjižnicah držali štirih osnovnih korakov: predstavitev splošne knjižnice in ponudbe brezplačnega vpisa, knjižnično-informacijskega opismenjevanja ter motiviranja

svojo pretanjeno pesniško govorico nago-varja širok krog mladih. Knjiga je tudi oblikovno in likovno prava poslastica. Zanj je pesnik Ervin Fritz prejel nagrado večernica za leto 2007, ki se podeljuje za najboljše otroško in mladinsko literarno delo. Pesniško zbirko Vrane je otrokom za namene projekta Rastem s knjigo s spletno predstavo "Glej vrane, metle naščeperjene" predstavil Boštjan Gorenc, bolj poznan kot Pižama, reper, stand-up komik, prvak majic z nekonvencionalnimi zapisi in seveda zaprisežen knjižni molj. Njegov nastop, čeprav zelo simpatičen in profesionalen, pa je izzval kar nekaj slabe volje pesnika Ervina Fritza. Založba Mladinska

Projekt bomo zaključili, ko nas bodo obiskali vsi sedmošolci iz idrijske in cerkljanske občine.

V začetku oktobra smo z zeliščno pravljico in obiskom zeliščarja gospoda Andreja Likarja sodelovali na sobotni kmečki tržnici. Pospešeno in v povečanem obsegu dodatno nabavljamo in inventariziramo gradivo za Bevkovo knjižnico v Cerknem za vseh preteklih osem mesecev, ko je knjižnična dejavnost na cerkljanskem zaradi neurejenih ustanoviteljskih razmerij podaljšala zimsko spanje. In v štirih mesecih založiti Cerkljansko z vsemi preteklimi in prihodnjimi novitetami ni mačji

➤ Zeliščna pravljica je bila dobro obiskana

kašelj. V tem času oblikujemo še razstavo za 22. oktober - praznik izvirne slovenske

slikanice. Ob tej priložnosti nas bodo lahko v dopoldanskem času obiskali malčki iz idrijskega vrtca. Poleg razstave jih bo v knjižnici čakala zelo lepa pravljica.

Z novim šolskim letom nadaljujemo tudi uspešen projekt Branje je žur, v okviru katerega se dijaki gimnazije na večernih srečanjih v knjižnici pomenkujejo o izbranih knjigah v angleščini.

Seveda imate tudi ob popoldnevih v knjižnici kaj početi. Začele so se ure pravljic, literarni večeri in razstave v mestni galeriji, zato dobrodošli vsi v Mestni knjižnici in čitalnici Idrija, ki lahko postane tudi vaš tretji prostor.

Tam na polici, knjiga

Domen Uršič

Največkrat nanje najraje pozabimo, še večkrat pa se jih preveč navadimo, da bi jih sploh še opazili. Nekoč so v naših življenjih pomenile veliko več, kot pomenijo danes, saj so bile edini vir informacij, ki jih je posameznik lahko dobil. No, ne pretiravajmo. Seveda so bili tukaj tudi časopisi. A še vedno je krojila usodo sveta dobrih 500 let.

zgodbe, ki nas neutrudno privlačijo s svojo raznolikostjo.

V knjigah lahko prebiramo bajke, balade, drame, kriminalke, znanstveno fantastiko pa še kaj bi se našlo.

In kaj dela knjige drugačne od drugih oblik informacij, ki jih prejemo iz zunanjega sveta. Vsekakor je knjiga ena izmed najbolj

nove rešitve, ki jih prej nismo želeli ali zmogli predvideti.

Pri branju knjige smo težko samo zunanji opazovalec, ki se noče poglobiti v težave junaka, ki ga napadajo od zgoraj in spodaj, ampak velikokrat postanemo del zgodbe, ki nam jo pripoveduje. Najlepše pa je takrat, ko jo preberemo in jo končno odložimo na polico. Pa ne za dolgo, enkrat kmalu, ali pa ne tako kmalu, se spet odločimo in jo preberemo.

Sredi 15. stoletja je Johann Gutenberg sestavil prvi tiskarski stroj, ki je omogočil hitro in množično tiskanje publikacij in s tem povzročil prvo informacijsko revolucijo. Informacije so bile prvič v zgodovini dostopne tako široki množici.

Od takrat je čez naše kraje preteklo že mnogo Idrije in Cerknice, pa se je ta oblika prenosa podatkov še vedno ohranila. Čeprav so knjige že davno po popularnosti zaostale za televizijo, spletom in časopisi, pa v njih še vedno najdemo najrazličnejše

stalnih oblik zapisa, ki ga najdemo. Zgodba, ki je v njej, je navadno dokončna in se ne spreminja. Dopušča pa nam vedno nove interpretacije, ki nas lahko zavedejo v najrazličnejše svetove.

Po eni strani zahteva literarno besedilo od ustvarjalca in od bralca nek trud. Potrebno je biti zbran, ko se prebijamo skozi njene strani, potrebno je biti izbran, ko pišemo črko za črko. Dobra stran knjige je, da nam nikoli ne bo ugovarjala, tudi če se z njo ne strinjamo. Vseeno pa nam vedno ponuja

➤ Podoba Primoža Trubarja na kovancu za en evro

Zakaj toliko besedičenja o knjigah, pravite? Letos mineva 500 let od kar je na ta svet v Rašici pogledal Primož Trubar. Mož, ki ga lahko krivimo za to, da je zapisal prvo besedilo v nam domačem jeziku in ga dal na razpolago široki množici ljudi.

V teh letih se je na naših policah nabralo že premnogo knjig, ki jih že nekaj časa nismo vzeli v roke. Spomnimo se nanje in obrišimo z njih prah ter se še enkrat poglobimo v zgodbo, ki nam je vsem dobro znana, pa vseeno nam ponuja še kakšen pogled, ki ga prej nismo videli.

Dijaki iz Butzbacha na obisku

Nina Troha

V času od 29. 9. 2008 do 2. 10. 2008 je bilo na naši šoli zopet živahno. V okviru projekta t. i. »evropski oddelek« je na GJV potekala mednarodna izmenjava med nemškimi dijaki in dijakinjami iz Butzbacha ter drugošolci iz naše gimnazije.

Namen tega sodelovanja je predvsem prijateljsko druženje ob učenju, spoznavanju slovenskih krajev in partnerskih šol, aktivna uporaba tujega jezika, učenje in izmenjavanje izkušenj s sovrstniki iz druge države.

Priprave na to izmenjavo so se začele že pred kakšnim letom dni z iskanjem primerne partnerske šole. Tu se gre zahvaliti predvsem prof. Ester Mrak, ki je z nemško gimnazijo prva navezala stike in omogočila nadaljnje sodelovanje. Sledila so predvsem dogovarjanja in usklajevanja med ravnateljem g. Borutom Hvalcem, koordinatoricama programa prof. Jasmino Velikanje in prof. Romano Kokošar, razredničarko 2.a razreda prof. Tatjano Pivk in ostalimi profesorji. Kakšen mesec nazaj smo se začeli intenzivno pripravljati tudi mi, dijaki. Prve stike smo vzpostavili že preko spleta, a kljub temu smo polni vznemirjenja čakali na srečanje, ki se je bližalo. Vsi v pričakovanju, rahlo nervozni, a žarečih oči smo prvi dan pričakali nemške dijake. Že ko so izstopili iz avtobusa, zavriškali: »Slovenija!« in nam skočili v objem, smo vedeli, da se bliža nepozaben teden. In nismo se ušteli ...

Sprejemanja gostov na dom smo vajeni že iz lanskega šolskega leta, ko smo – takrat še kot 1.a – doma gostili dijake iz Kočevja. Z našimi nemškimi sovrstniki smo se odlično ujeli, saj so bili na splošno zelo odprti in komunikativni. Tudi navezovanje stikov z ostalimi dijaki nam ni predstavljalo niti najmanjše težave. Pogovorni jezik je bil angleščina, včasih tudi mimika in mahanje rok. Preizkusili smo se tudi v nemščini.

Prvi delovni dan smo preživel v šoli. Nemce je najprej nagovoril naš ravnatelj, Borut Hvalec. Nekaj uvodnih besed so nam namenili tudi ravnatelj srednje šole iz Butzbacha in njegovi spremljevalki. Sledil je kulturni program s pevske točkami, nekaj recitacijami in kratko predstavitev Slovenije. Pouka nam niso prihranili, zato smo se – razdeljeni v tri

skupine - udeležili ur kemije, fizike in informatike, popoldne pa so se gostje učili še slovenskega jezika. Skozi orientacijo po mestu Idrija so pobjliže spoznali naše mesto in se pozno popoldne odpravili še v Antonijev rov. Druženje smo nadaljevali tudi zvečer, v lastni režiji, seveda točno do 23. ure, kot so ukazali profesorji.

Sledil je dan, večini dijakov najljubši. Odpravili smo se na Obalo. Ob poti smo se ustavili na ogledu Postojnske jame, ob morju pa se pobjliže spoznali z ozkimi

piranskimi ulicami. Nekaj prostega časa za kosilo in kopanje smo imeli v Portorožu. A tudi najpogumnejši so v vodo zabredli največ do kolen. Sledil je še ogled Sečoveljskih solin, nato pa vožnja domov.

V sredo s(m)o se učili klekljati, oblikovati žlikrofe, tiskati na majice in izdelovati ljudske instrumente. Priredili smo tudi prijateljski turnir v odbojki, namenjen predvsem zabavi in druženju. Popoldne smo posvetili pripravi na predstavitev večer za starše. Ta nam je na koncu tudi odlično uspel.

Zadnji večer (oz. noč do 23. ure) je v našem malem mestu potekal kar se da živahno in družabno...

Zadnji dan smo se sprehodili še do Divjega jezera in odšli na ogled razstave idrijskih čipk. Po kosilu

smo preživel še zadnje skupne urice. Mnogo prehitro je bilo tukaj slovo. Drug od drugega smo se ločili težko in s solzami v očeh, a nadvse srečni, da se vidimo spet maja, ko mi obiščemo Nemčijo.

Ko fazani obmolcknejo

(So krsti teror nad prvimi letniki ali simpatična tradicija?)

Maja Vojska

Ob začetku pouka se vsako leto na idrijskih ulicah pojavijo dijaki prvih letnikov, vsi poččkani po glavi, s sladko smetano v laseh in s ponosnimi nasmeški na obrazu, saj so končno uradni gimnazijci. Šolski krsti so že večletna tradicija sprejetja nove generacije v gimnazijski hram, ki ni nikoli temeljila na poniževanju. A lansko leto se je v javnosti pojavilo mnenje neke gospe, ki je bila priča krstov na placu. Njena zgrožena kritika, ki je vse skupaj primerjala z nečloveškim in primitivnim ravnanjem, je vzbudila skrb meščanov in nas, dijake, prikazala čisto v napačni luči. Letošnji krsti so se v umirjeni obliki zgodili kar v šolski telovadnici, a meni vseeno kritika ni dala miru, zato sem se podala na obisk k enemu izmed prvih letnikov, saj me je zanimalo, kako krste doživljajo tisti, ki so neposredno vpleteni v domnevno »mučenje«.

Srednja šola je prav gotovo ena izmed večjih prelomnic v življenju mladostnikov, ki se vzpenjajo na poti k samostojnosti. Kar naenkrat se znajdeš v masi ljudi in preplašeno gledaš vse te nove obraze, ki so med seboj že tako domači. Nihče ne bo zanikal, da so krsti tudi priložnost, da dijaki četrtil letnikov pokažejo, kdo je tisto leto glavni, a vseeno je prvoten namen krstov sprejetje. Mislim, da lahko prav vsak potrdi, da je po krstu začutil v sebi iskrico, ki mu je govorila: »Zdaj si pa pravi gimnazijec!«

Kako pa ta proces sploh poteka? Dijaki četrtil letnikov kar nekaj časa pred dogodkom porabijo za premlevanje in snovanje

idej, saj je pomembno to, da vsako leto pokažejo nekaj novega in ne kopirajo za generacijami, ki so se pred njimi znašle v taki vlogi. Celotna šola se je letos zbrala v šolski telovadnici in opazovala, kako so četrtilki prignali iz razredov čredico tako imenovanih fazanov. Na začetku so vsi poččkani zgedali prav prestrašeni tam na sredi, a so se kmalu tudi oni vživeli in veselo vzpodbujali svoje sošolce, ki so opravljali razne naloge. Posamezniki so okrog vratu dobili table s smešnimi napisi (npr. »Ljubim fazanko Stanko!«), ki so jih prav ponosno nosili okrog. Ko so opravili vse naloge, so še simbolično pokleknili in v zaprsegi obljubili, da bodo vestni dijaki, ki bodo spoštovali starejše letnike in ne bodo delali sramote naši gimnaziji. Na humoren način so se malo pozabavali z njimi in sodeč po vseh teh nasmejanih obrazkih bi človek težko rekel, da se jim je slabo godilo.

Na pomoč so mi z veseljem priskočili dijaki 1. b-razreda, ki so podelili z mano svoje mnenje o krstu in seveda svoja občutja:

Nika S.: »Krsti so bili smešni. Bilo pa bi zabavnejše, če bi se lahko malo bolj »igrali« z nami. In mislim, da nihče ne bi bil osramočen ali prizadet, če bi nas malo zmočili ter potresli z moko!«

Jerca P.: »Sploh nam ni bilo hudega. Pomalicali smo nekaj jabolck in smetane ter ob vsem tem ni manjkalo smeha. Lahko bi

bilo huje. Vsi pa smo šli domov celi poččkani. To je bilo pa tudi vse. Mislim, da bi šli vsi še enkrat skozi, ampak ne kot »turbo fazani.«

Matej Č.: »Bilo je v redu za takšne omejitve, kot so jih imeli četrtil letniki. Brez teh omejitev bi bilo še veliko boljše!«

Andraž R.: »Krst je bil premil. Naloge bi morale biti hujše in bolj smešne. Pogrešali smo moko, vodo in mogoče celo med!«

Tadeja V.: »Meni je bil krst všeč, saj smo se vsi zabavali in nasmejali. Mogoče je bilo malo premilo, a vseeno boljše kot lansko leto.«

No, in potem naj samo še kdo reče, da zganjamo teror nad generacijami prvih letnikov. To je nekako na kratko predstavljena naša plat zgodbe, če pa vas nismo prepričali, si pa poglejte te poččkane in predvsem nasmejene obraze. Slika tako ali tako pove več kot tisoč besed.

Jeseni znova pester kulturni program v Idriji

Jelena Burnik

Kulturno umetniško društvo Avgust je v treh letih delovanja že dobro uveljavljeno ime na področju organizacije kulturnih dogodkov v Idriji. Avgusta je potekal že 3. festival Avgust, ki je v Idrijo pripeljal zanimive goste iz Slovenije, pa tudi tujine. Ljubitelji glasbe, uličnega teatra, plesa, lutk in celo cirkuških akrobacij so v programu festivala zagotovo našli nekaj zase. KUD Avgust pa načrtuje še mnogo jesenskih in zimskih dogodkov, ki se bodo odvijali predvsem v prenovljeni idrijski Kavarni.

V poletnih mesecih je na idrijskem Mestnem trgu potekalo mnogo glasbenih in gledaliških predstav; zasluge za kar nekaj dogodkov pa si lasti festival Avgust. Pričel se je z odlično obiskanim koncertom Ota Pestnerja in Jazz Club Gajo Tria in glasbeno poslastico za ljubitelje trših ritmov, Damirjem Avdičem. Kar nekaj dogodkov je bilo namenjenih najmlajšim – Veliki Liliputanski cirkus, že drugič tudi ulični gledališčniki iz Španije, ki izdelujejo igrače iz odpadnih kovin. Otroke je najbolj navdušil Zlatko Zakladko, lik iz istoimenske otroške oddaje na RTV Slovenija. Na sprehodu po okoliških gozdnih poteh je otrokom pokazal, kaj vse lahko najdemo v naravi, in jim iz kopriv spekel čisto prave omele. Med festivalom so se na odru zvrstili še Uršula Ramoveš in fantje z Jazbecove grape, potekale so tudi različne ustvarjalne delavnice. V dveh tednih so se otroci lahko preizkusili v kiparstvu, igri z risbo in glasovi ter izraznem plesu.

Kot že prejšnja leta ima KUD Avgust tudi za jesen in zimo že mnogo načrtov. Kraj dogajanja se bo tokrat preselil v prenovljeno Kavarno, kjer se bodo odvijali literarni, filmski in glasbeni večeri. Kot pravi Sonja Markič, predsednica društva, so pri prenovi Kavarne že od samega začetka mislili na njeno uporabnost v smislu spodbujanja kulturnega dogajanja: »Kakovostna tehnična oprema in celoten ambient nam dovoljujeta izpeljavo kvalitetnih koncertov, predvajanje filmov in organizacijo različnih kulturnih dogodkov. Tako je pred kratkim, kot prvi, v Kavarni nastopil idrijski kantavtor Gorazd Lampe.« Med filmskimi večeri, ki jih KUD Avgust načrtuje v Kavarni, velja omeniti večer filmov režiserja Dušana Moravca, pa literarni večer Zlatka Zajca, ki je poleg lika Zlatka Zakladka znan tudi po svoji poeziji. V kratkem bo v Kavarni potekala predstavitev kitajskih pravljic, na kateri

bodo uživali predvsem najmlajši, starši pa bodo hkrati lahko preizkušali različne kitajske čaje ter ostale dobrote. Za jesen KUD Avgust načrtuje še fotografski tečaj pod vodstvom Janija Peternelja, ki je vodil fotografsko delavnico že v sklopu festivala Avgust. Udeleženci delavnice so posneli mnogo zanimivih fotografij, predvsem pa so se spoznali z različnimi naprednimi funkcijami digitalnih fotoaparatorov. Po besedah Sonje Markič se v društvu trudijo, da bi v Idrijo pripeljali čim bolj zanimive goste in hkrati dali priložnost domačim umetnikom: »V KUD-u Avgust si prizadevamo, da bi gostili umetnike iz Slovenije in tujine, zavedamo pa se tudi, da je v Idriji kar lepo število posameznikov, ki na področju kulture

izstopajo, in jim ponujamo priložnost, da se predstavijo. Načrtov za prihodnost imamo veliko, navdušenja za izpeljavo projektov pa nam tudi ne manjka in verjamem, da nam bo tudi to jesen in zimo uspelo izpeljati vse zastavljene projekte.«

V prednovoletnem času KUD Avgust zopet načrtuje prednovoletno zabavo in obilo zabavnih dogodkov za otroke. Predlani so pod šotorom na Mestnem trgu občinstvo razgrele Putrovke in Ana Pupedan, še pred tem pa so otroke zabavale lutke, mini živalski vrt in čarodej. Lanskega decembra so v delavnica uživali predvsem otroci, za letošnji december pa KUD Avgust znova obljublja pravo prednovoletno zabavo. Več o dogodkih si lahko preberete na www.avgust.si.

EVT
SISTEMI d.o.o.
Ekologija, Varnost, Trgovina

V naši trgovini ne nudimo le osebne varovalne opreme za vse vrste dela, ampak smo ponudbo dopolnili tudi z artikli vrhunske športne opreme za prosti čas.

Pridite in se prepričajte!

Gozlar Fitwell Pilot

139,85€

Obutev, ki jo uporablja GRZS

Windstopper

42,55€

Trgovina EVT. Obiščete nas lahko vsak delovnik, od 10. do 15. ure.
Arkova 11, Idrija. Telefon: 05/37-73-129.

HITRA DOSTAVA POŠILJK

(Ljubljana in okolica)

PREVOZI BLAGA

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija

E-mail: rcttrans@amis.net

PREVOZI OSEB IN SKUPIN ORGANIZACIJA PREVOZOV NAJEM VOZIL

041 648 393

Mi trije smo najboljši par

NLB d.d., Trg republike 2, 1000 Ljubljana

NLB Naložbeni par

Sestavite si varno naložbo s pravilno razpršitvijo sredstev.

Na voljo imate dve možnosti, vsaka od njih vam nudi usklajeno naložbo, v katero modro porazdelite vaša vložena sredstva. V vsakem primeru pa boste dobili izvrsten depozit, ki bo varoval vašo naložbo tudi v negotovih časih.

Večji del vašega enkratnega vplačila vplačate v **NLB Depozit** z letno nespremenljivo **obrestno mero 5,55 %** in z dobo vezave 13 mesecev ter manjši del, vsaj 15 %*, v katerikoli vzajemni sklad družbe **NLB Skladi** ali v življenjsko zavarovanje **NLB Naložba Vita Mega**.

Ponudba velja **od 15. oktobra do 30. novembra 2008**.

Za več informacij obiščite najbližjo NLB Poslovalnico ali pokličite na brezplačno številko 01 477 20 00.

Nem Zakaj.

www.nlb.si/nalozbeni-par

Poslovalnica Idrinja, Mestni trg 15, 5280 Idrinja
Tel: 05 37 20 600

* Minimalno možno vplačilo v posamezni produkt znotraj NLB Naložbenega para ne sme biti manjše od 15 % vseh vplačanih sredstev oziroma minimalno 1.100 EUR.

Opozorilo vlagateljem: Družba NLB Skladi, upravljanje premoženja, d.o.o., upravlja vzajemne sklade NLB Skladi – Svetovni sklad delnic, NLB Skladi – Sklad slovenskih delnic, NLB Skladi – Sklad slovenskih delnic, NLB Skladi – Sklad evropskih delnic, NLB Skladi – Visoko rastoča gospodarstva, NLB Skladi – Naravni viri, NLB Skladi – Farmacija in zdravstvo, NLB Skladi – Kombinirani sklad Nove Evrope, NLB Skladi – Visoka tehnologija, NLB Skladi – Južna, srednja in vzhodna Evropa delniški, NLB Skladi – Globalni delniški sklad in NLB Skladi – Zahodni Balkan delniški. Storitve trženja in prodaje investicijskih kuponov vzajemnih skladov opravljata na podlagi pooblastila družbe NLB Skladi NLB d.d. in Banka Celje d.d. Podrobnejši podatki in informacije o vzajemnih skladih so vsebovani v prospektih vzajemnih skladov vključenih pravil upravljanja in v ovišlekih prospektov vzajemnih skladov. Pred pristopom vlagatelja k pravilom upravljanja posameznega vzajemnega sklada morata družba NLB Skladi oziroma banka vlagatelju brezplačno izročiti ovišek prospekta vzajemnega sklada, na njegovo zahtevo pa morata vlagatelju brezplačno izročiti tudi prospekt v vključenih pravil upravljanja, zahtre objavljenno nevidirano letno in polletno poročilo vzajemnega sklada. Gradiva o vzajemnih skladih so vlagateljem dostopna na sedežu družbe NLB Skladi na Trgu republike 3 v Ljubljani vsak delovni dan med 10. in 12. uro, na pooblaščenih vpisanih mestih banke med njihovim delovnim časom ter na spletni strani www.nlbkladi.si. | Vzajemni sklad družbe NLB Skladi niso bančna storitev in ne prinašajo zagotovljene ali garantirane donornosti. Tako naložbe v vzajemne sklade tudi niso vključene v sistem zagamčenih vlog, ki velja za vloge fizičnih oseb in malih pravnih oseb na transakcijskih računih, hranilnih vlogah, denarnih depozitih in blagajniških zapisih oziroma potrdilih o depozitu, ki se glasejo na ime, zbiranih pri bankah in hranilnicah. Zaradi neugodnih gibanj ledjev vrednostnih papirjev in valov obstoja možnost, da vlagatelj med varčevanjem ne dobi povrnjenih vseh sredstev, ki jih je vložil v investicijske kupone vzajemnega sklada. | Zavarovalnica, ki sklepa zavarovanje: NLB Vita, življenjsko zavarovalnica d.d. Ljubljana. Zavarovanje tržijo banke bančne mreže, ki nastopajo kot zavarovalni posredniki, ter za donose in izplačila ne jamčijo. NLB Naložba Vita Mega ni depozit in ni vključena v sistem zagamčenih vlog. NLB Naložba Vita Mega je naložbeno življenjsko zavarovanje, pri katerem je donos v celoti odvisen od gibanja vrednosti enot premoženja vzajemnih skladov. Tveganje, da bi znesek izplačila naložbenega življenjskega zavarovanja lahko bil nižji od zneska vplačila v naložbeno življenjsko zavarovanje prevzema zavarovalec.

GOSTILNA MLINAR

- * ŽLIKROFI
- * DIVJAČINA
- * MORSKE RIBE
- * JEDI PO NAROČILU
- * VELIKA IZBIRA VRHUNSKIH VIN

ODPRTO:
od 12^h - 22^h
nedelje, prazniki od 12^h - 20^h
ponedeljek, torek - zaprto

Sprejemamo tudi večje skupine in zaključene družbe

SP. IDRİJA ŠK. LOKA ŽIRI

GOSTILNA MLINAR

Žirovska 4
Spodnja Idrinja
Tel.: 05/37-76-316

1.5 km

Idrija

Hvala za zaupanje!

Socialni demokrati se državljanom in državljanom zahvaljujemo za izkazano zaupanje. Še posebej pa se v svojem imenu in imenu Območne organizacije Socialnih demokratov občin Idrinja in Cerklje ob Kopu zahvaljujem za podporo moji kandidaturi za poslanca državnega zbora. Pripravljeni smo prevzeti odgovornost za spremembe.

Vaš Samo Bevk

Samo Bevk

Samo Bevk

Odgovornost za spremembe!

Narodni Socialni demokrati, Ljubičkova 15, 1000 Ljubljana

Svetloba

Gašper Uršič

Svetloba nas spremlja na vsakem koraku, pa naj bo to naravna v obliki sonca, ognja ali ustvarjena s pomočjo luči. Ob podrobnejšemu seznanjenju z osvetljavo lahko spoznamo, kako so pomembne nekatere zakonitosti, ki so za običajnega človeka sploh nepredstavljive. Gledalci navadno ne razmišljajo, kaj vse je bilo za dober posnetek, oddajo, potrebno storiti z lučmi.

Najprej omenimo, da osvetljavo v grobem delimo na trdo in mehko. Pod pojmom trda osvetljava razumemo vsako osvetlitev objekta s točkastim virom svetlobe. Rezultat tega so ostre in močno zaznavne sence. Po drugi strani pa vir mehke svetlobe ne povzroča ostrih senc in zmanjša teksturo na objektu. Seveda pa svoje doda tudi smer osvetlitve objekta.

V praksi se je za osvetljevanje nekako uzakonila tritočkovna osvetlitev. V samem sistemu imamo na grobo: glavno, dodatno ter polnilno luč, katerih funkcije bomo razložili kasneje.

Tritočkovna osvetlitev

Trda osvetljava

Trda osvetljava ali trda luč je močno usmerjen snop. Najbolj vsakdanji primer je sonce, ki seva točkasti vir svetlobe. Svetloba, ki izvira iz takega vira, potuje proti objektu v ravnih linijah in ustvarja ostre, dobro vidne sence. S tako svetlobo odkrivamo površinske strukture ter poudarjamo obrise. Sama ostrina senc pa je odvisna od velikosti našega izvora svetlobe in ne od moči vira.

Trda svetloba je zaradi svoje izrazite usmerjenosti enostavno obvladljiva. Lahko jo zelo natančno lokaliziramo in omejimo. To s pridom izrabljamo, ko želimo:

- razkriti ali poudariti obliko, teksturo objekta,
- osvetliti samo določen del scene ali objekta,

- da se svetloba preliva preko omejenih področij.

Mehka osvetljava

Mehka svetloba pa izhaja iz razpršenega, difuznega svetlobnega vira. V naravi jo srečujemo ob oblačnih dnevih, megli ter kot odboj od tal. Umetno lahko difuzno svetlobo ustvarimo s pomočjo difuznih folij pritrjenih na vire trde svetlobe ter z mlečnimi stekli.

Mehko svetlobo uporabimo v primerih, kadar želimo:

- osvetlitev brez senc,
- dosvetliti temne predele objektov brez povzročitve novih senc,
- doseči nežno stopnjevano senčenje,
- odpraviti, oziroma zmanjšati teksture,
- doseči učinek ene sence, glavni luči dodamo več mehkih luči, da dvignemo nivo osvetlitve.

Prednja osvetlitev

Če postavimo svetlobni izvor ob os kamere, bo objekt popolnoma osvetljen. Kamera bo zaznala le morebitne spremembe barvnih tonov in osnovno obliko, ne bo pa zaznala tekstur in obrisov površine, ker ni prisotnih senc. Kot vemo, pa nam sence vzbujajo občutek prostorskega videza. Taka osvetlitev ni pogosta, čeprav bi po teoriji s tem dosegli popolno odpravo gub na obrazu, pa v praksi postane obraz presvetljen, veliko svetlobe se namreč odbija v objektiv kamere. Postavitev je tudi moteča za osebo, ki jo snemamo, saj ji svetloba sveti naravnost v obraz in jo s tem slepi. Tako je uporaba prednje osvetlitve smiselna le zaradi videza izrazite neplastičnosti objekta v primerih, kjer želimo doseči občutek ploščatosti, oziroma izničenja vsake sence.

Stranska osvetlitev

Stransko osvetlitev dosežemo s postavitvijo svetlobnega vira v poziciji 3h ali 9h. Svetlobni žarki padajo na objekt pod pravim kotom glede na pogled kamere (6h) in razkrijejo vsako izboklino na površini. V teoriji bi popolnoma ravna površina ostala neosvetljena. V praksi imamo opravka z bolj neravnimi materiali in njihovo teksturo najlaže prikažemo s tako postavitvijo luči. Prednost take osvetlitve je, da osebi, ki jo snemamo, svetloba ne sili v oči.

Nasprotna osvetlitev (kontra)

Ob postavitvi svetlobnega vira za objekt, osebo, dobimo nasprotno osvetljen objekt. Svetlobni vir je tako skrit za neprosojnim objektom in je za nas nemoteč.

S to osvetlitvijo bomo dosegli, da bo:

- neprosojen objekt imel prikazane le robove oziroma nepravilnosti na njih, kot so lasje, perje, krzno in podobno,
- prosojnemu objektu bo nasprotna osvetlitev razkrila strukturo, morebitne teksture ... Svetlobni vir bo v tem primeru zaznaven kot svetlejšo območje v objektu.

Tritočkovna osvetlitev

Tritočkovna osvetljava izhaja iz postavitve treh osnovnih luči. To so glavna luč (key light), polnilna luč (fill light), nasprotna luč (back light). Na angleškem govornem področju se ta postavitve imenuje Three-point lighting.

Kot je razvidno že iz imena, ima glavna luč osnovno nalogo ustvarjanja svetlobne slike. V naravi lahko to luč primerjamo z soncem. Tudi sama pozicija postavitve luči je nekako prilagojena našim biološkim predstavam, kje naj bi bilo sonce na nebu.

Tako kot sonce, je tudi glavna luč trd vir svetlobe in nam da ostre, lepo vidne sence. Glavna luč je vedno samo ena, ker v primeru več luči, nastane več senc, ki nam podrejo osnovno zamisel o glavni smeri osvetlitve. Dolžina sence je sorazmerna z višino postavitve glavne luči. Na naslednji sliki pa si pogledjmo učinek, ko je prižgana samo glavna luč.

Glavna luč

Torej z glavno lučjo dosežemo, da so na objektu izrisane izrazite sence ter poudarimo kontraste. Zajemanje velikih kontrastov je zaenkrat še velika pomanjkljivost

kamer v primerjavi s človeškim očesom. Za premostitev te pomanjkljivosti, oziroma za zmanjšanje kontrasta med osvetljenimi in neosvetljenimi površinami, uporabljamo polnilno luč. Kot polnilno luč razumemo vir mehke svetlobe, ki osvetli od glavne luči neosvetljene predele objekta. V kolikšni meri, kako intenzivno polnilno luč pa bomo uporabljali, je odvisno od dramaturgije prizora, ki ga osvetljujemo. To pomeni, da bomo v temačnem, mračnem vzdušju uporabili malo ali pa nič polnilne luči, za razliko od svetlih, veselih scen, kjer bomo osvetljevali pretežno s polnilno lučjo. Kot nekakšno pravilo pa velja, da naj bi polnilna luč dosegla nekako pol ali tretjino intenzivnosti glavne luči. Ne smemo namreč dovoliti, da bi polnilna svetloba ustvarjala svoje sence in negirala obstoj, oziroma smer glavne luči. Polnilna luč omogoča odpravo še ene pomanjkljivosti kamere. To je zahtevo po zadostnem nivoju splošne osvetljenosti. Kamere namreč zahtevajo neko stopnjo osvetljenosti za dobro sliko. S postavitvijo polnilne luči torej stremimo, predvsem pri osvetljevanju obraza, k zmanjšanju tekstur (glajenje obraznih gub), poudarjanju oči

Polnilna luč

(neosvetljene oči delujejo mrtvo). Na sliki je sedaj primer kombinacije glavne luči z polnilno.

Tretja vrsta osnovne luči je nasprotna luč. Čeprav v naravi ni prisotna, je v televizijski in filmski produkciji skoraj nepogrešljiva. Njeno osnovno poslanstvo je ločevanje objekta, ki ga osvetljujemo iz ozadja, oziroma scenografije. V mnogo primerih so lasje in obleka nastopajočih temna in če uporabljamo še temno scenografijo, vidimo na ekranu le svetle obraze na temnem ozadju. Nasprotna luč v tem primeru ustvari svetlo plast na obrisu in deluje kot ločilo med

Kontra luč

Končni izdelek

sceno in objektom. Na prvi sliki si poglejmo učinek nasprotne luči, nato pa kombinacijo z tritočkovno osvetljavo.

OŠ Idrija o energiji

Idrijska osnovna šola je ena izmed 50 slovenskih osnovnih šol, ki so se odločile, da bodo sodelovale v projektu »Trajnostna energija v šolah«, katerega nosilec je društvo za ekološke in prostoračasne dejavnosti Zoja. S sodelovanjem v omenjenem projektu, katerega mentorica na idrijski osnovni šoli je profesorica fizike Danica Vončina, želi šola pri

učencih spodbuditi kritično razmišljanje do rabe električne energije oziroma jih spodbuditi, da bi navade glede varčevanja z energijo iz šolskega okolje prenesli tudi v domače okolje. V sredo so učence višje stopnje in podružnične šole v Godoviču obiskali strokovnjaki

za energetske svetovanje iz Elektra Ljubljana in društva Zoja in zanje pripravili zanimive delavnice. Učenci so merili porabo električne energije in razvrščali posamezne porabnike električne energije od najmanj do najbolj potratnega. Ideje in izkušnje, ki so jih učenci dobili na delavnicah, bodo nadgradili s podrobnejšo raziskavo o varčni rabi energije na šoli in opozorili na energijske potratneže. Zahtevnejši del naloge bodo s pomočjo skupine inženirjev, ki sodelujejo pri delu z nadarjenimi učenci, dodelali učenci zadnje triade, vse ostalo pa bodo naredili v povezavi s projektom eko šola.

Izjemen uspeh Mrakovega filma

25. oktobra se Idrijčan Davorin Mrak odpravlja na mednarodni filmski festival Federazione Nazionale CineVideoAutori v Italijo. Njegov film z naslovom Kanomeljsko hribovje v 18. stoletju, ki pripoveduje o delu v gozdu, spravljanju les in življenju kmetov, se je namreč v konkurenci 113 filmov uvrstil med prvih pet najboljših. Mrak je film, s katerim je zabeležil ta izjemni uspeh, pripravil dobri dve leti. Naj zapišemo še, da sta na festivalu sodelovala samo dva slovenska filma.

Leti, leti, leti ... padalo

Domen Uršič

Mogoče ga boste videli leteti v zraku ali pa pristajati na sosedovem travniku, ko se bo ravno spuščal z višin, ki mu vsakič znova pomenijo novo izkušnjo. Aljoša Ferčak je svoje padalsko življenje začel pred dobrimi šestimi leti, ko so se skupaj s prijatelji odločili preizkusiti prvo padalo v Gorjah na manjšem padalskem poligonu.

S pomočjo podatkov, ki so jih našli na spletu, so se prepustili moči vetra, a kaj kmalu ugotovili, da teoretično znanje ne zadostuje za presenečenja, ki te čakajo v zraku. Pridružili so se Viharnikom, ki že nekaj let preizkušajo vetrove na Cerkljanskem.

V začetku je bilo tveganje, ki se ob skokih pojavlja, njihova zadnja briga, a ko se je pridružil izkušenim letalcem, je ugotovil, da je potrebno zadosti znanja, preden te samega pustijo v zrak.

Aljoša Ferčak v zraku

Najprej je potrebno opraviti začetni tečaj, kjer se je Aljoša pod budnim očesom izkušenega inštruktorja na pobočjih s »šibkejšim«
vetrom učil nadzirati svoje prvo padalo. Preden se je lahko lotil opravljanja A licence za pilota jadralnega padala, je moral za seboj imeti prek 50 višinskih skokov. To pomeni, da je pod nadzorom inštruktorja opravil skoke z najmanj 70 metri višinske razlike.

Seveda je obvezna oprema vsakega padalca padalo, a potrebuje tudi poseben sedež, ki ima rezervno padalo in seveda čelado. V zraku je vedno najpomembnejša varnost. Dodatne stvari, ki si jih padalec želi pa so variometer, GPS naprava in radijska postaja, s pomočjo katere si vedno v stiku s tlemi.

Sedaj, ko ima opravljen izpit za pilota jadralnega padala, se lahko udeležuje tudi mednarodnih tekmovanj. Tekmovanja pa se med jadralnimi padalci delijo med »pikaška«, kjer se padalec pri pristajanju poskuša kar najbolj približati začrtani točki na tleh, ter »preletaška«, kjer morajo padalci leteti med različnimi zračnimi točkami. Pri nas so najdaljše tekmovalne razdalje okrog 140 kilometrov zračne linije, medtem ko v

Afriki letijo tudi po več sto kilometrov.

Zaenkrat se še ni udeležil dosti tekmovanj, se je pa v svojem razredu navadno uvrščal med deseterico, med vsemi 120 tekmovalci pa je zasedal mesto okrog 30. Tekmovanja pri nas večinoma potekajo po tolminskih in kobariških vršacih.

Vsak polet je let za dušo. Vsakič, ko ima minuto časa, se odpravi na Vrše ali Škofje ter poleti nad Cerkljansko. Najraje ima domače hribe, čeprav pravi, da je dolina zelo ozka, kar pa večkrat povzroča premočne vetrove. A če naletiš na pravo »termiko«
lahko polet kar traja. Vsak let je za Aljošo poseben, težave se pojavljajo vsakič, saj se le-te del tega športa. Najvažnejša pa je pravilna reakcija. Padalstvo je nevarno le toliko, kolikor si nevaren ti.

Letel je že na višini 3000 metrov v Dolomitih in tam je bil mraz. Najvišja višina, ki jo med poletom lahko dosežeš, sega do spodnje meje oblakov, saj do tam deluje termika, a se lahko pogoji čez dan tudi spremenijo. Vsakič, ko se odpravlja v zrak, se obleče primerno za mraz, saj v višini nikoli ne veš, kaj se lahko zgodi. Edina težava so roke, saj morajo biti vedno aktivne in so najbolj izpostavljene mrazu.

Najlepše mu je leteti med množico padalcev, a le takrat, ko se vsi držijo pravil. Večkrat pa se zgodi, da leti tudi s planinskimi orli, ki se v letu zelo približajo in se padalca sploh ne prestrašijo. Na kobariškem Stolu pa se večkrat približajo jate beloglavih jastrebov, s katerimi potem izkorišča iste vetrove.

Želi si leteti čim več. Ne toliko tekmovanj, saj so tekmovalna svetovnega pokala zelo

Tik pred vzletom

draga, dobro je, da na leto opravi do 150 letalskih ur.

Trenutno pa ga najbolj privlači akrobatsko letenje. Akrobatske vragolije so obvezen del njegovega zaključnega dela leta. A se mu je že enkrat zgodilo, da je pri pristajanju delal spiralo in na koncu priletel na tla s hitrostjo 40 kilometrov na uro, a je imel takrat srečo, da si je samo zvil gleženj.

V večini skače v skupinah, saj tudi v zraku je najpomembnejša družba. Le kak večer si zaželi samotnega spusta v dolino, ko se vse okrog umiri in lahko mirno opazuje vse okrog sebe.

Skupina padalcev

Vodna avantura po Dolomitih

Sara Štucin

Soteskanje je pri nas v Sloveniji poznano bolj kot turistična ponudba. Razne agencije ponujajo vodenje po soteskah, kot so Sušec, Fratarica, Grmečica ipd. V tujini pa je to šport, kot gorništvu, alpinizem ... Na številnih spletnih straneh najdemo vse potrebne informacije o soteskah. Najdemo lahko zemljevide, skice sotesk, opise in tudi vodničke v knjižni obliki. Najbolj poznane države s takim sistemom soteskanja so Italija, Španija in Francija. Seveda so tu še druge. Mi smo se tokrat podali v italijanske Dolomite.

Kamp, ki ga ni bilo

Začelo se je s spremljanjem vremenske napovedi. V petek dež, naslednje dni pa sonce. Tako smo se štirje nadobudneži: Nina, David, Miha in jaz zbrali na bencinski črpalki v Ratečah, kjer smo do vrha napolnili

bencinska rezervoarja in se odpeljali novim dogodivščinam naproti. Pred nami je bilo okoli 300 km vožnje do italijanskega jezera Lago del Mis, kjer je bil na zemljevidu označen kamp. Z vmesnimi kratkimi postanki smo v večernih urah pred seboj zagledali dolgo pričakovano jezero. Zapeljali smo na rob ceste, da bi na zemljevidu natančno določili lego kampa. Prepričani smo bili, da stojimo na pravem mestu. A nikjer nobenega šotora. Ravne terase ob jezeru so nakazovale, da kampa mogoče sploh ni več. Sreča nam ni bila naklonjena. Namesto spanca nas je pričakal kamp, ki ga ni bilo. Zapeljali

smo se naprej ob jezeru do gostilne. Vrata so bila že zaklenjena, a skozi okna smo videli luč. Uspelo nam je priklicati lastnika, ki je na srečo znal nekaj angleščine. Spraševali smo po mestu, kjer bi lahko postavili šotore. »Tu blizu ni nobenega kampa,« nam je odgovoril. Šotora pa ni bilo mogoče postaviti, saj je tu park in te čaka kazen, če pride kontrola. Izvedeli smo še, da je včasih kamp sicer bil, a so ga pred tremi leti zaradi težav zaprli. Gostilničar nam je ponujal možnost, da prespimo pri njem na terasi, vendar z negotovostjo, da lahko jutraj pride kontrola. Nad to idejo nismo bili najbolj navdušeni. Povedal nam je, da je nekaj kilometrov stran ob cesti podrti hiša, zraven pa prostor, kjer bi lahko postavili šotore, saj je tam že drugo področje in veljajo drugačna pravila. Odpeljali smo se do omenjenega kraja. Prostor nam ni bil najbolj všeč. V podrti hiši nam ob misli na narkomane ni dišalo spati. Da pa bi postavili šotor tik ob cesti? Odpade. Odpeljali smo se še nekaj kilometrov naprej po ozki cesti in skozi tunele, vdolbene v skalo. Ta čas je na zemljo že padla noč, zvezde pa so zakrivali temni oblaki. Vsake toliko časa je zapihal močan veter in nebo so razsvetlili bliski. Vedno manj nas je mikalo, da bi v tem vremenu sploh postavljali šotore. Na tej strani jezera ni bilo ne duha ne sluha o kakšnem hotelu. Odpeljali smo se nazaj, od koder smo prišli, do malo večjega mesta Sospirola. Tu so bili vsaj znaki življenja. V prvi gostilni, ki smo jo zagledali, smo povprašali za prenočišče.

Pokazali so nam pot do hotela. Kljub pozni uri je bil še odprt. Res smo plačali 40 evrov za sobo (20 evrov na osebo), a drugam se nismo mogli dati. V upanju, da nam bo vreme naslednjega dne naklonjeno, smo se potopili v dolgo pričakovani spanec.

Gole del Soffia

Prebudili smo se v sončno jutro. Večerni pripetljaji so bili pozabljeni, sedaj smo le čakali, da pridemo do našega prvega kanjona. Odpeljali smo se nazaj do jezera Lago del Mis, do gostilne, kjer smo bili že prejšnji večer. V nahrbtnike smo nabasali neoprene, pasove, čelade in drugo potrebno opremo ter se odpravili po res strmih in asfaltiranih klancu navzgor. Dobro uro smo pred seboj gledali le klanec, ki ga kar ni bilo konec. Končno smo prispeli v vas. Pri starem koritu in pralniku oblek smo stopili na travnato pot, ki vodi k soteski. Oblekli smo si neoprene, nadeli pasove ter čelade in že je bil pred nami prvi tobogan z nižjim skokom. Voda ni bila mrzla. Skozi sotesko smo se 16 metrov spustili po vrvi. Najdlje 38 metrov. Sotesko obdajajo visoke stene in pet ur, kolikor približno traja spust po kanjonu, nimaš izstopa. Prav zaradi tega kanjon spada med težje. Ves čas pa te obdaja lepota, ki jo je vredno izkusiti. Dolžina soteske je okoli tri kilometre, višinska razlika pa 360 metrov. Po uspešno opravljenem kanjonu smo se ustavili še na pijači. To smo

morali storiti že iz vljudnosti - avto je bil cel dan parkiran na parkirišču gostišča, pa še lastnik nam je pomagal prejšnji večer s koristnimi informacijami, ko res nismo vedeli, kam naj se damo.

Na prvem primernem prostoru smo si nato privoščili še kosilo, potem pa nas je spet čakala dolga vožnja do naslednjega cilja. Spet okoli 300 km do jezera Lago di Como. Nekaj časa smo se vozili po avtocesti, nato pa smo se dvignili na 1883 metrov visok prelaz Tonale. Na naši levi se je ta čas bohotil Adamelo (3554 metrov). Na prelazu je tudi smučišče z gondolami, ki pripeljejo iz doline. V pokrajino pa se lepo vključijo lesne hiške, namenjene za apartmaje. Sledil je spust nazaj v dolino. Nato pa še nekoliko nižji prelaz Aprica. V Sondrio smo prispeli že v temi. Pred nami pa je bilo še 40 km do jezera. Pred ciljem nas je razveselila tabla, ki je naznanjala bližino kampa. Tik pred enajsto smo že bili na recepciji. Imeli smo srečo, saj smo ujeli zadnje minute obratovanja. Že v temi smo postavili šotore kar na predprostor prikolice, ki je bila ta čas prazna. Po hitrem postopku smo se spravili v spalne vreče in se prepustili spancu. Naslednjega dne nas je spet čakalo zgodnje vstajanje.

Cormor

Tretji dan našega potovanja nas je čakal kanjon Cormor. Nahaja se v provinci Sondrio. En avto smo pustili na izhodu kanjona pri vasi Francisa, z drugim pa smo se odpeljali na vstop. Ta se nahaja pod jezero Campomoro. Večji del poteka v podzemlju, zato smo potrebovali svetilke. Dolžina kanjona je okoli 1,5 km s 440 metri višinske razlike. Da ga premagaš, potrebuješ okoli pet ur. Spustili smo se v sotesko in že s prvim 11-metrskim spustom po vrvi zapustili sončno svetlobo. V jami nas je čakalo 10 spustov, dolgih od 5 do 24 metrov. Vmes smo morali še malo zaplavati, kar pa ni bilo najbolj prijetno, saj je bila voda ledeno mrzla. A druge izbire ni bilo. Zabrodili smo po do pasu globoki vodi, z vrha pa je že posvetil kakšen žarek, ki je še polepšal pogled. Prišli smo do najdaljšega, 25-metrskega spusta, ki nas je privedel nazaj na površje. Tu je bil mogoč izhod iz kanjona. Mi smo seveda šli do konca. Najprej malo plezanja

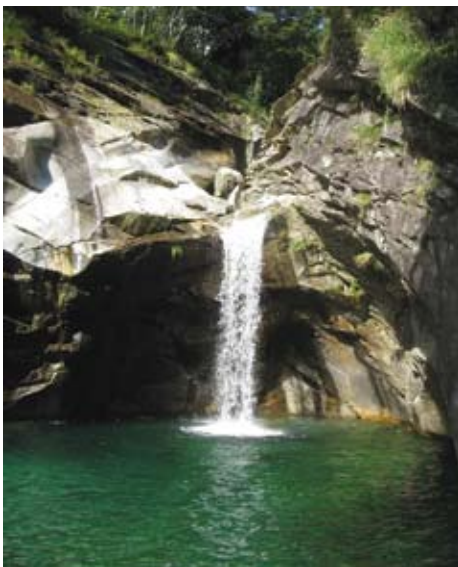

čez skale in iskanje prehodov, potem pa spet spust v temo. Sledilo je sedem krajših spustov v jami ter še dva zunaj nje in za nami je bil drugi kanjon. Tudi ta ima zanimivo skalo, z nenavadnimi oblikami. Kaj vse je voda zmožna narediti!

Dan smo enkrat za spremembo zaključili še pred temo. Čakalo nas je še kosilo in večerja v enem. Malo smo še pokramljali in odšli spat, saj je bil pred nami še en dan, ki ga bomo preživel v vodi.

Val Bodengo

Vremenska napoved ni bila najbolj ugodna, zato smo zjutraj spremenili plan in se namesto v zadnji del Bodenga odpravili v prva dva. Val Bodengo je razdeljen v tri dele. Prvi je dolg 0,6 km s 75 metri višinske razlike in zanj porabiš eno uro. Drugi del

je dolg 1,7 km s 175 metri višinske razlike in traja dve-tri ure. Zadnji, najdaljši del, pa je dolg 8 km s 480 metri višinske razlike in zanj porabiš okoli šest ur. To pa bi nam zaradi možnega popoldanskega dežja vzelo preveč časa. Cesta nas je vodila iz vasi Gordona po ovinkih navzgor proti vasi Bodengo. Malo smo se lovili, da smo našli pravo parkirišče za izstop iz drugega dela. Z drugim avtom pa smo se odpeljali naprej do vstopa v prvi del soteske. Za začetek nas je čakal trimetrski skok, nato pa dva krajša spusta po vrvi. Potem spet skok, še dva spusta in prvi del je bil za nami. Tu je skala še posebej lepa. Drobní kristalčki, ki se iskrijo na soncu, ji dajejo prav poseben čar. V drugem delu je bilo pred nami 13 spustov po vrvi. Z nekaterih mest lahko tudi skočiš, saj je voda dovolj globoka. Tega se je posluževal David, ostali pa smo se raje spuščali po vrvi. Najvišji skok je s 13 metrov visoke skale, ki jo je David željno pričakoval ves dan. Ostali pa na skalo nismo zlezli, saj je bil mogoč prehod okoli nje. Nižje smo bili, bolj mrzla je bila voda. Za tretji del v vodničku tudi omenja freezing water - ledeno mrzlo

vodo. S kanjonom smo uspešno opravili brez dežja. Vsake toliko časa je nad nas prdivjal kakšen temen oblak, a hujšega ni bilo. Šele zvečer je padlo nekaj kapljic. A nikoli se ne ve, zato je bila odločitev za krajši kanjon vseeno prava.

Oh ta dež

Plani so bili veliki. Vsi smo si želeli okusiti še zadnji del kanjona Bodengo, saj naj bi bil ta del še lepši od zgornjih dveh. A že jutranji dež nam je to preprečil. Z Mihom sva se odločala med tem, ali naj počakava še en dan ali pa kar takoj pospraviva šotor in se odpeljeva v Slovenijo. Vremenska napoved na internetu je obljubljala lepše vreme, zato sva se odločila, da ostaneva. Zjutraj smo se v miru naspali. Mizico za zajtrk smo postavili pod streho prazne sosednje prikolice. Tako smo lahko na suhem pozajtrkovali. Hvala lastnikom te prazne prikolice! Okoli poldneva nam je bilo posedanja in poležavanja dovolj. Odpeljali smo se v bližnje mesto Varenna. Tam smo neuspešno iskali knjigarno, kjer bi prodajali vodničke za soteskanje. Na poti nazaj v kamp smo se ustavili še v kraju Bellano. Naleteli smo na prospekt soteske Orrido, The Bellano gorge. Imeli smo čas, zato smo se odpravili na ogled. To je 15-minutni sprehod po ožji soteski, ki jo je izdolbla voda. Čez nas pelje lesen most, od koder imamo lep razgled na slapove. Voda močno dere in v soteski se sliši samo njeno bučanje. Mi smo še čisto pod vplivi kanjonov prejšnjih dni razmišljali, če bi se dalo spuščati po vrvi ob slapovih. David, navdušen skakalec, pa je se je spraševal, kako globoko je od mostu do vode, in seveda, če je voda dovolj globoka za varen skok. V prejšnjih stoletjih je moč vode poganjala industrijo. Danes pa tam stoji elektrarna. Po ogledu smo se vrnili v kamp. Dež je tačas ponehal in izza oblakov je včasih posijalo sonce. Upali smo, da nam bo vreme naslednji dan bolj naklonjeno.

Brez uspeha

Zjutraj smo lahko le poslušali padanje dežnih kapljic po šotoru in spali dalje. Val Bodengo 3 nam nekako ni bil usojen. Škoda. No, mogoče pa nas pot v naslednjih letih še kdaj pripelje v te konce in nam bo takrat vreme bolj naklonjeno. Z Mihom sva bila trdno odločena, da greva domov. Pospravila sva šotor in vso kramo naložila v avto. David in Nina sta se še odločala med odhodom in plezanjem neke ob morju. Okoli poldneva sva bila pripravljena na odhod. Kljub temu da nama zadnji del Bodenga ni uspel, sva bila z izkupičkom zadovoljna. Cel dan sva se vozila in zvečer srečno prispela nazaj v Slovenijo.

Javornik

Marija Trušnovec

Svet pred domačim pragom včasih nudi še tako zagrizenim hódnikom užitke ob spoznavanju malih neznanih lepot. Bela, Križna gora, Kovk, Javorniki ... se tudi v mnogih različicah ponavljajo v Sloveniji. Vsako ime pa je na različnih koncih

pomagale niti pri vremenu. Tudi dolina Bele s potokom govori o dobrih delih neke plemenite deklince.

Na vrhu, kjer so našli ubitega krošnjarja, pa so postavili križ. Podkrajci so želeli blizu doma sezidati cerkev, a je ponoči vse zginevalo. Šli so po sledi proti vrhu in tam našli iste kamne. Sveti duh je želel, da tam zidajo, kjer še danes lahko pozvoniš za dobre želje.

Družčina se je prijetno razgovorila ob zatišni hoji gori–doli mimo Škola

nog do Škvarča. Tu pa se zdi so bele žene na daleč obšle kraj: 23. 12. 1943 je padlo 47 žrtev Gradnikove brigade, žrtve so bili še štirje domačini – od teh dva otroka. Tišina! Človek človeku zver! Planinska koča (1242 m) na Javorniku, imenovana po zaslužnem planincu, profesorju Maksu Pirnatu, očetu slikarja, Idrijčana Nikolaja Pirnata ter dedu kiparja Janeza, še vedno ustvarjalnega v Ljubljani, sije v soncu in se bori z vetrom, a njena čudovita celostna prenovitev izkazuje, da je vse slabo odpihnilo. Bravo!

Na stolpu smo si privoščili razgled na vse štiri strani neba: Kojca in še kaj daleč zadaj, Ljubljanska kotlina, Nanos, morje ... Kljubovali smo burji (kljub odpihnjeni kapi) in prečiščeni krenili navzdol do osonečenega, v dolu razloženega zaselka Kanji Dol. A kje so kanje, kje so šele učitelji, ki so – stebri vaškega življenja – nekoč službeno peš potovali v center Črnega Vrha in še dlje v Idrijo? Še en postanek presečenja na domačiji naše sopotnice.

»Gorjanom je Dežela (Vipavska) dolga stoletja pomenila nekaj podobnega kot Izraelcem 'obljubljena dežela'. A tisti 'visoki' ljudje zaničujejo Gorjane, se štejejo, da so nekaj več. Pred trgovino se srečata dve zavedni Ajdovki. Ena gre iz trgovine, druga je namenjena noter. 'Je kaj ljudi v trgovini?' 'Nobenega človeka, samo dva Gorjana.'« Gornja anekdota danes gotovo ne velja več.

Reklo »Turizem smo ljudje« se je ta dan prav zagotovo potrdilo. Spoštovani učitelj slovenskega jezika na Colu Franc Černigoj z najvišjo državno nagrado na področju šolstva pa to še dodatno potrjuje, saj je znal svojo navdušenost nad bogastvom ljudskega izročila prenesti na bližnje in daljne pripovedovalce, še zlasti je navdušil mladež, da bo v pisni obliki marsikaj ostalo ali pa šele prišlo v zavest neprestanega vračanja, naveze še poznim rodovom.

▲ Pogled na dolino

nastalo iz svojstvenih izkušenj, vzgibov, domišljije. Preko Cola, Podkrajja, Hrušice je nekoč vodila glavna (rimska) pot z juga v notranjost dežel in življenje je teklo živahno. Trši kruh – pretežno od živinoreje, pa so okušali ljudje višje gori na robu tako imenovane Dežele («kjer vse zraste, kar vsadiš») – na Gori in še onkraj. Samota, hude zime, domišljija, nemoč razlage pojavov so delovali na razmišljanje prebivalcev, a ne vedno slabo: več so se pogovarjali, iskali stikov. Sončna stran jih je razvedrila: gremo dol pod kraj in so šli – v Podkraj.

Tu je bilo izhodišče pohajanja primerno velike planinske družčine. Kraj, nastavljen soncu, a včasih tudi burji, izkazuje rožasto urejenost in odprtost tudi s sodobno povezavo na razne konce; področje je tudi botanično bogato. Prav tako odprti so nas od tu popeljali zgovorni domačini, izkušeni gorniki, pokončno proti Križni gori. Veter nam je dajal čutiti, da je tu doma, a žlobudranje je izkazovalo, da tod beseda nikoli ne zamrzne.

Na gori (1168 m) nas je pričakal železni stolp, ki poplača trud z razgledom tja preko (V)otlice, Predmeje do Trstelja, preko Bele do Nanosa ... V Podkraju so (nekoč davno) menili, da na Nanosu živijo bele žene (skale!); da so prale rjuhe pri kalu, si razčesavale lase in pele (veter!). Bile so prijazna in ljudem skrivna bitja, o njih so govorili le dobro, sicer so izginile in niso

– razgledišča na naš cilj in na plahte vedno manjših gajev in košenin ter samotnih zaselkov in opuščeni domov. S Streliškega vrha (1264 m) do kočice manjka samo še varljiva urica hoje z vmesno »toplo malico«. A za nekim ovinkom vriskanje in dišeči vetrovi. Ne malica, prava primorska fešta: hrana v živo z vsemi podrobnostmi do sladice in pijačo od »tam«, harmonika s spremljajočimi, doma prirejenimi instrumenti pa so vzpodbudili k poskočnim korakom. To so še dobre in predvsem vesele žene (no, tudi možje – se ve)!

Hočeš nočeš naprej dol nekoliko težkih

▲ Planinska koča na Javorniku

Teniške lige

Špela Hvalec

Teniški klub Kolektor Idrija je tudi v letošnji sezoni tekmoval na ligaških srečanjih ekip do 12 let, fantovskih in dekliških ekip do 14 let ter v članski moški in ženski ligi.

Idrijskim tekmovalkam in tekmovalcem do 14 let v predtekmovalnih skupinah ni uspelo zbrati dovolj zmag, da bi se uvrstili v zaključni del.

Članice so se borile v drugi slovenski lige, kjer z letos osvojenim tretji mestom ostajajo tudi v naslednji sezoni. Člani pa so v tretji ligi dosegli tri zmage in dva poraza, kar je prav tako zadostovalo za tretje mesto.

V kategoriji ekip do 12 let, kjer se odigra tri tekme posameznikov, dve tekmi posameznik in fantovske ter dekliške dvojice, sta se vsaka v svoji predtekmovalni skupini borili kar dve idrijski ekipi. Prvo ekipo so sestavljali mlajši tekmovalci, ki so šele v letošnjem letu začeli s tekmovalni do 12 let in v težki konkurenci med starejšimi nasprotniki niso imeli možnosti uvrstitve v play off. Medtem pa je druga ekipa (v sestavi: **Rok Križaj, Urban in Jernej Frelih, Nik Krapež, Matic Straus, Simona Rejc, Jerca Frelih, Neja Rant in Julija Križaj**) upravičila pričakovanja in se zanesljivo uvrstila v jesensko

▲ Ponosni na osvojeno tretje mesto

razigravanje. V končnici ji v polfinalu žal ni uspelo premagati ekipe teniškega kluba Max iz Ljubljane, tako da se lahko pohvali z osvojenim končnim tretjim mestom.

Dosežek – tretje mesto - pa nosi dodatno vrednost tudi zaradi dejstva, da je bila idrijska ekipa edina udeleženka končnice, ki je v svoji sestavi imela samo domače igralce.

Odmevnejše uvrstitve

Med mlajšimi je v začetku septembra svoj največji uspeh v karieri dosegla Žana Lapajne z drugim mestom na turnirju 8–11 let v kategoriji tenis do 10. Na poti do finala je med drugim premagala kar dve klubske sotekmovalki. S pokalom za prvo mesto se je domov odpeljal **Drejc Zaplotnik** (tenis do 10 let). Z drugim mestom pa se na istem turnirju lahko pohvali tudi **Nik Krapež** (tenis do 11 let).

Kar na treh turnirjih so se v zadnjih dveh mesecih borili tekmovalci do 12 let. Z najboljšim izkupičkom se lahko pohvali **Rok Križaj**, saj je v Mariboru in na Ptujju osvojil drugo mesto. V finalu se je z odlično igro boril proti prvemu nosilcu.

Sledi mu **Jernej Frelih** s tretjim (Maribor) in drugim mestom (Rogaška). Na turnirju v Rogaški je **Simona Rejc** ponovno dokazala, da igra izjemno kvaliteten tenis - suvereno je osvojila prvo mesto. Razveselil nas je tudi **Urban Frelih**, ki je po dolgotrajni poškodbi s polfinalom napovedal svojo vrnitev med najboljše.

V začetku septembra je TK Kolektor Idrija organiziral finalni turnir dečkov do 14 let. Nastopili so štirje domači igralci, ki so se kljub leto ali dve starejši konkurenci dobro borili (Rok Križaj je šele v treh setih priznal premoč nasprotniku v

četrtfinalu). Poleg naših tenisačev je veliko pohval glede opravljenega dela prejel tudi organizator.

V kategoriji do 16 let izstopa rezultat **Nine Nagode**. Na odprtem prvenstvu v

ljubljskem klubu Jaki Šport je osvojila drugo mesto – z uvrstitvijo v finale, kjer je bila od nje z rezultatom 6 : 7, 1 : 6 boljše prva nosilka, je upravičila vlogo druge nosilke.

▲ Septembrski dobitniki pokalov – Urban, Nina, Jernej in Simona

Nagradna križanka

FMR-MEDIA		INDIJSKO LJUDSTVO V ANDIH	ZAJEDAVSKA RASTLINA	VRSTA ŽIČNICE	ZAGREB	OBDOBJE, VEK	PREPROST PLUG	KRŠČANSKI PRAZNIK	ASTAT	ZIMBABVEJSKI POLITIK JOSUHA	SLOVENSKA IGRALKA ANGELA
SREDSTVO ZA KONZERVIRANJE											
IZSELIJENKA											
PREBIVALEC ČESKE					ANGLEŠKO SVETLO PIVO				OSEBNI DOHODEK		
POLJSKI KONJENIK					REKA V ANGLIJI				PISATELJICA LINDGREN		
ELEKTRONSKA POŠTA						AM. PREDSEDNIŠKI KANDIDAT					
ZACIMBA											
MESTO NA CRESU											
BOSANSKI POLITIK EUJUP											
VRHUNEC PRI VROČINI											
AMERIŠKI REŽISER MILOŠ											
ANG. NIŽJI VITEZ											
POSODA ZA KUHANJE ČAJA											
SARAJEVO											
OTROŠKI COPAT											
INDONEZJSKA DONJAČINKA LAHEK LES											
DEL ŽENSKE TOALETE											
ZAPOREDNI ČRKI											
PRIMORSKA TRGATEV											
OČKA											
ENAKA SOGLASNIKA											
KOS											
PROZOREN DRAG KAMEN											
TALJU											
MOŠKI PEVSKI GLAS											
EGIPČANSKI BOG SONCA											
VRSTA DETELJE											
KANADSKI JELEN											
ANDREJ ARNOL											
NORVEŠKI SKLADATELJ											
POSEST V FEVDALIZMU											
KELNARCA											
BOKOBORČEC											
SLOVENSKA PEVKA MAJDA											
VELIK GORSKI VRH											
SLOVANSKO PIVO											
ŽENSKO IME											
ZDRAVILO											
ALUMINIJ											
VRSTA MOBITELA											
RT V BOKI KOTORSKI											
MLADIČ ORLA											
PRVI LETALEC											
POSODA ZA ROŽE											
EVROPSKI VELETOK											
AM. PEVKA AMANDA											
KRALJEVIČ INDIJSKEGA EPA											
NAJVEČJI SESALEC											
KALCIJ											
NASAD PRI HIŠI											
RAZLIČNA SAMOGLASNIKA											
TOMAŽ LINHART											
MERA ZA ZLATO											
RUSKA ZADRUGA											

Ime in priimek

Naslov

Pošta

Davčna številka

Izžrebani reševalci nagradne križanke so:

Snježana Dogančić, Vojkov drevored 8, 6250 Ilirska Bistrica
 Peter Ilešič, Črni Vrh 86, 5274 Črni Vrh nad Idrijo
 Jolanda Likar, Šolska 7, 5281 Spodnja Idrija

Pravilne rešitve pošljite do
15. novembra 2008 na naslov:

FMR-MEDIA
 Arkova 43
 5280 Idrija
 s pripisom **"Nagradna križanka"**

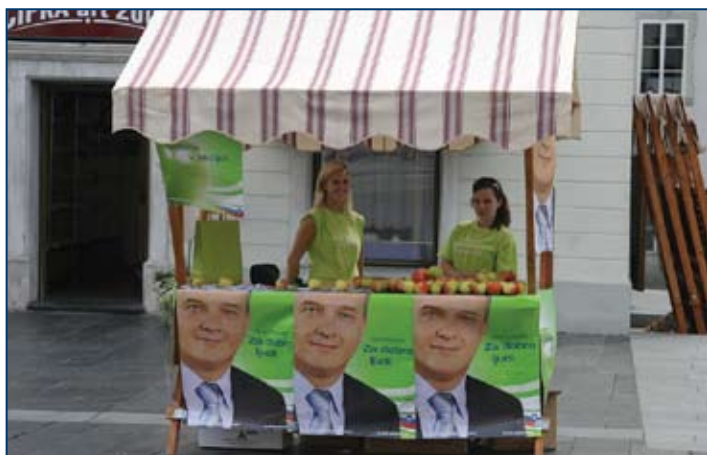
Izžrebali bomo tri nagrajence, ki bodo prejeli praktične nagrade

»Ukradimo svet«, da bomo potem zasadili lipe.

Kdo bo zmagal? To je zdaj vprašanje

Janez Podobnik je z brhkimi dekleti (ti dve sta bili iz Ljubljane in s Turjaka) volilce vabil s suhim sadjem in jabolki. Dobil jih je tudi Samo Bevk, jabolka namreč, ki jih je odnesel do bližnjega Škafarja, kjer so mu spekli »štrudel«, ki ga je potem razdelil med svoje simpatizerje

Pregovor pravi: »Za vsakim dobrim delom stoji ženska.«

»Modrijani« so prišli tudi na Vojsko. Povedali so, da jim med svetim Jakobom in sveto Ano, torej en dan v letu, ni treba zakuriti peči

V predvolilni kampanji bi moral Borut Pahor še bolj pospešiti, da bi bila zmaga prepričljivejša

»As' tut ti van padu!«

B

Podjetje Brus Transport d.o.o.
je na natečaju Občina Idrija - lepa in gostoljubna
prejelo priznanje za
najlepše urejen industrijski objekt.

a si za **AKCIJO!**

ZIMSKE PNEVMATIKE

Peštra izbira zimskih pnevmatik po ugodnih cenah!

MONTAŽA IN HRAMBA

Hitro in kvalitetno! Hramba letnih pnevmatik!

SKLADIŠČENJE

Skladiščenje blaga, zimovanje počitniških prikolic, ...

Informacije na tel.:

05/37 25 204

BRUS
TRANSPORT

ISO 9001
BUREAU VERITAS
Certification

BRUS d. o. o. Godovič 154, 5275 Godovič

Tel.: (05) 37 25 200, Fax: (05) 37 25 201

E-mail: info@brus.si, URL: www.brus.si